

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
«Πρόγραμμα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας»

Διπλωματική Εργασία

«Οικονομική Υποστήριξη και Μέτρηση Κοινωνικού
Αντίκτυπου των εγχειρημάτων της Κοινωνικής και
Αλληλέγγυας Οικονομίας»

Σταυρακάκη Μαρία

Επιβλέπων καθηγητής:
Γιώργος Αλεξόπουλος

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας Σταυρακάκη Μαρίας που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Περίληψη

Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι η λεπτομερής αποτύπωση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων που στηρίζουν τους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλεγγύης Οικονομίας τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στην Ελλάδα. Η μελέτη αυτή στοχεύει στην ανάλυση χρηματοδοτικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται από τους φορείς αυτούς. Παράλληλα, επιχειρείται μια ερευνητική προσέγγιση για την αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου που δημιουργούν οι φορείς της ΚΑΟ καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η χρηματοδότηση μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία και την ενίσχυση αυτού του αντίκτυπου. Η εργασία εξετάζει τις δυνατότητες και τις προκλήσεις των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων, ενώ αναλύει και τις μεθόδους αξιολόγησης και μέτρησης του παραγόμενου κοινωνικού αποτελέσματος.

Στο πρώτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο της ΚΑΟ. Αναλύεται ο ορισμός, οι αξίες και οι στόχοι της, όπως η προώθηση της ισότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η ΚΑΟ βασίζεται στη δημοκρατική διαχείριση, στην αυτονομία και στην έμφαση στο κοινωνικό συμφέρον αντί της μεγιστοποίησης του κέρδους. Οι φορείς της περιλαμβάνουν συνεταιρισμούς, κοινωνικές επιχειρήσεις και άλλες συλλογικές μορφές, που λειτουργούν με γνώμονα την κοινωνική ωφέλεια και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Το δεύτερο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη χρηματοδότηση της ΚΑΟ, αναδεικνύοντας τη σημασία των κατάλληλων χρηματοδοτικών εργαλείων για τη βιωσιμότητα των φορέων. Αναφέρονται οι παραδοσιακές και εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης, όπως επιχορηγήσεις, δάνεια, crowdfunding και ευρωπαϊκά προγράμματα, ενώ επισημαίνονται τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι φορείς στην εξασφάλιση κεφαλαίων. Παρουσιάζονται επίσης παραδείγματα υποστηρικτικών πολιτικών, όπως το πρόγραμμα EaSI της ΕΕ, που στοχεύουν στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

Στο τρίτο κεφάλαιο, διερευνάται η έννοια του κοινωνικού αντίκτυπου και η σημασία της μέτρησής του για την αξιολόγηση της απόδοσης των φορέων της ΚΑΟ. Εξετάζονται μεθοδολογίες και δείκτες για την αποτύπωση των κοινωνικών αλλαγών που επιφέρουν τα εγχειρήματα, ενώ υπογραμμίζεται η ανάγκη σύνδεσης του κοινωνικού αντίκτυπου με τη βιωσιμότητα.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιγράφει τη μεθοδολογία της έρευνας που υιοθετείται για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τη λειτουργία και τον αντίκτυπο των φορέων ΚΑΟ. Περιλαμβάνει τον καθορισμό του σκοπού της μελέτης, τις μεθόδους ανάλυσης και τους περιορισμούς που αντιμετωπίστηκαν κατά την υλοποίησή της.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται τρεις φορείς ως μελέτες περιπτώσεων, ο Κοι.ΣΠ.Ε 'Μίτος', το σωματείο 'Ηλιαχτίδα' και η Α.Μ.Κ.Ε 'ΚΥΚ- Κέντρου Γυναικών Καρδίτσας όπου πραγματοποιείται παρουσίαση των φορέων και ανάλυση των υπηρεσιών που προσφέρουν στην κοινωνία, των χρηματοδοτικών τους πόρων αλλά και του κοινωνικού τους αντίκτυπου. Η εργασία καταλήγει με τα συμπεράσματα της έρευνας αλλά και προτάσεις για περαιτέρω μελέτη.

Abstract

The purpose of this study is to provide a detailed account of all available funding resources supporting the entities of the Social and Solidarity Economy (SSE) both at the European level and in Greece. This research aims to analyze the financial tools utilized by these entities. Simultaneously, a research approach is undertaken to assess the social impact generated by SSE entities and to explore how funding can contribute to the creation and enhancement of this impact. The study examines the opportunities and challenges of the available financial tools while also analyzing the methods for evaluating and measuring the resulting social outcomes. In the first chapter, the theoretical framework of SSE is presented. It elaborates on the definition, values, and goals of SSE, such as promoting equality, solidarity, and social justice. SSE is based on democratic management, autonomy, and an emphasis on social benefit rather than profit maximization. Its entities include cooperatives, social enterprises, and other collective forms that operate with a focus on social welfare and sustainable development.

The second chapter focuses on SSE financing, highlighting the importance of appropriate financial tools for the sustainability of the entities. Both traditional and alternative forms of financing are discussed, such as grants, loans, crowdfunding, and European programs, while emphasizing the obstacles SSE entities face in securing funding. Examples of supportive structures, such as the EU's EaSI program, are also presented to demonstrate how access to financing can be facilitated.

In the third chapter, the concept of social impact and the importance of its measurement in evaluating the performance of SSE entities are explored. Methodologies and indicators for capturing the social changes brought about by SSE initiatives are examined, while the need to link social impact to sustainability is emphasized.

The fourth chapter outlines the research methodology adopted for collecting data on the operation and impact of SSE entities. It includes the definition of the study's objectives, the analysis methods, and the limitations encountered during its implementation.

In the fifth chapter, three entities are analyzed as case studies: the social cooperative enterprise "Mitosis," the association "Iliaktida," and the civil non-profit company "KYK – Karditsa Women's Center." Each case study includes an overview of the organization, an analysis of the services they offer to society, their funding sources, and their social impact. The chapter concludes with the study's findings and recommendations for further research.

Περιεχόμενα

Περίληψη

Abstract

Περιεχόμενα

1. Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

1.1 Εισαγωγή

1.2 Ορισμός Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

1.3 Βασικές αξίες και χαρακτηριστικά που διέπουν την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

1.4 Η Κοινωνική Οικονομία στην Ευρώπη και την Ελλάδα

1.5 Μορφές εγχειρημάτων ΚΑΛΟ

2. Χρηματοδότηση

2.1 Εισαγωγή

2.2 Χρηματοδότηση φορέων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

2.3 Συμβολή χρηματοδότησης για την ανάπτυξη των εγχειρημάτων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

2.4 Πηγές χρηματοδότησης

2.5 Χρηματοδότηση κοινωνικών εγχειρημάτων: Ανάλυση οικονομικών παραμέτρων

2.6 Κοινωνικός αντίκτυπος και χρηματοδότηση

3. Κοινωνικός Αντίκτυπος

3.1 Εισαγωγή

3.2 Έννοια Κοινωνικού Αντίκτυπου

3.3 Στάδια μέτρησης Κοινωνικού αντίκτυπου

3.4 Σημαντικότητα μέτρησης για τους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

3.5 Μεθοδολογία μέτρησης Κοινωνικού Αντίκτυπου

4. Μεθοδολογία έρευνας

4.1 Σκοπός της έρευνας

4.2 Μεθοδολογία της έρευνας

4.3 Προβλήματα και Περιορισμοί

5. Ανάλυση των υπό μελέτη φορέων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

5.1 Εισαγωγή

5.2 Μελέτη Περίπτωσης 1: «Μίτος»

5.3 Μελέτη Περίπτωσης 2 «Ηλιαχτίδα»

5.4 Μελέτη Περίπτωσης 3 «Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας»

6. Συμπεράσματα -Συζήτηση

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνικές

Ξενόγλωσσες

Παράρτημα: Οδηγός Συνέντευξης

1. Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

1.1 Εισαγωγή

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (Κ.Α.Ο) αντιπροσωπεύει ένα εναλλακτικό οικονομικό σύστημα, το οποίο δίνει προτεραιότητα στην κοινωνική ευημερία και την αλληλεγγύη έναντι της κερδοφορίας. Ορίζεται ως μια μορφή οικονομίας που θέτει στο κέντρο της τον άνθρωπο και την κοινότητα, επιδιώκοντας την ισότητα και τη συνεργασία μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες και συλλογικές αποφάσεις. Στην Κ.Α.Ο εντάσσονται ποικίλοι οργανισμοί που στόχο έχουν την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, αντί της μεγιστοποίησης του οικονομικού κέρδους. Οι αξίες της ισότητας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης διακρίνουν την Κ.Α.Ο από τις παραδοσιακές μορφές οικονομίας, ενώ ο αντίκτυπός της είναι σημαντικός και αναδεικνύεται από τις προσπάθειες των κρατών, όπως και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να προωθήσουν το θεσμικό και υποστηρικτικό της πλαίσιο για βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική δικαιοσύνη.

1.2 Ορισμός Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (Κ.Α.Ο) αποτελεί ένα διαφορετικό οικονομικό σύστημα που επικεντρώνεται στην κοινωνική ευημερία. Σε αντίθεση με το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο, βασίζεται σε αρχές όπως η δημοκρατία, η ισότητα, η αλληλεγγύη, και η συνεργασία, θέτοντας τον άνθρωπο και το περιβάλλον στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων της. Οι φορείς που λειτουργούν στο πλαίσιο της Κ.Α.Ο στοχεύουν στην κάλυψη κοινωνικών αναγκών και όχι στη μεγιστοποίηση του κέρδους (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, n.d.). Οι οικονομικές δραστηριότητες της (Κ.Α.Ο) περιλαμβάνουν παραγωγή, διανομή, κατανάλωση και επανεπένδυση, και διέπονται από αρχές που διασφαλίζουν τη δίκαιη μεταχείριση όλων των εμπλεκόμενων. Η δημοκρατική διαχείριση σημαίνει ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται συλλογικά, με ισότιμη συμμετοχή όλων των μελών και η ισότητα διασφαλίζει την ίση κατανομή πόρων και ευκαιριών, ενώ η αλληλεγγύη ενισχύει τη συνεργασία και την αλληλοϋποστήριξη, δημιουργώντας ένα δίκτυο που προωθεί το κοινό καλό (okanaekkee, n.d.).

Τα εγχειρήματα που εντάσσονται στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία αποτελούν μια ιδιαίτερη μορφή επιχειρηματικότητας που συνδυάζει την παραγωγή προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών με έναν σαφή κοινωνικό στόχο. Αν και λειτουργούν σε πλαίσια που θυμίζουν τις παραδοσιακές ιδιωτικές επιχειρήσεις, ο κεντρικός τους προσανατολισμός διαφέρει σημαντικά, καθώς το κέρδος δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά ένα εργαλείο για την επίτευξη κοινωνικού οφέλους (Lee, Zailani & Rahman, 2021). Ο διττός ρόλος τους περιλαμβάνει αφενός την εμπορική ανάπτυξη και αφετέρου την κοινωνική επίδραση με στόχο να προσφέρουν λύσεις σε κοινωνικά προβλήματα με τρόπο που είναι ταυτόχρονα οικονομικά βιώσιμος (Burkett, 2011).

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία επιδιώκει επίσης την προστασία του περιβάλλοντος, θέτοντας τη βιωσιμότητα ως βασικό στόχο. Τα κέρδη που δημιουργούνται επανεπενδύονται στην κοινότητα, αντί να κατευθύνονται σε ιδιώτες επενδυτές, ενισχύοντας έτσι τη μακροπρόθεσμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Προτείνει ένα πιο ανθρώπινο και βιώσιμο μοντέλο οικονομίας, όπου οι αρχές της συνεργασίας, του σεβασμού και της κοινωνικής ευθύνης είναι πρωταρχικές. Με

αυτόν τον τρόπο, προσφέρει μία εναλλακτική λύση απέναντι στον ατομικισμό και την κερδοσκοπία που χαρακτηρίζουν το παραδοσιακό καπιταλιστικό σύστημα (kalo, n.d.).

Σύμφωνα με την Διυπηρεσιακή Ομάδα Εργασίας των Ηνωμένων Εθνών “Η Κοινωνική και Αλληλεγγύη οικονομία ορίζεται ως μια έννοια που χαρακτηρίζει επιχειρήσεις και οργανισμούς, κυρίως συνεταιρισμούς, εταιρείες αμοιβαίων παροχών, συλλόγους, ιδρύματα και κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της παραγωγής αγαθών, υπηρεσιών και γνώσεων, επιδιώκοντας παράλληλα οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους ενισχύοντας την αλληλεγγύη” (VanVuuren, 2017). Προσπαθεί να βρει τη θέση της ανάμεσα στους δύο κύριους τομείς της οικονομίας, τον ιδιωτικό και τον δημόσιο παρουσιάζοντας παράλληλα μία δυσκολία στην εύρεση κοινά αποδεκτού ορισμού για την Κοινωνική και Αλληλεγγύη Οικονομία καθώς είναι ένα φαινόμενο που συνεχώς εξελίσσεται και επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, οι οποίοι μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου και ανάλογα με τις συνθήκες (Γεώργιας, 2013).

1.3 Βασικές αξίες και χαρακτηριστικά που διέπουν την Κοινωνική και Αλληλεγγύη Οικονομία

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό των φορέων της Κ.Α.Ο αποτελεί η κοινωνική ωφέλεια που προσφέρουν ανταποκρινόμενες σε κοινωνικές ανάγκες που είτε ο δημόσιος είτε ο ιδιωτικός τομέας αδυνατούν να καλύψουν πλήρως. Σε αντίθεση με τις συμβατικές επιχειρήσεις, όπου το κέρδος θεωρείται το τελικό ζητούμενο, για τους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλεγγύης Οικονομίας το κέρδος είναι απλώς το μέσο που εξασφαλίζει τη βιωσιμότητά τους και επιτρέπει την επίτευξη του κοινωνικού τους στόχου. Ο κοινωνικός αντίκτυπος, δηλαδή η θετική αλλαγή που επιφέρουν στην κοινωνία, αποτελεί τον κύριο δείκτη της επιτυχίας τους (Αδάμ, 2014). Επιπλέον είναι γνωστές για την εισαγωγή καινοτομιών, όχι μόνο στις μεθόδους παραγωγής τους, αλλά και στους τρόπους χρηματοδότησης και διαχείρισης των πόρων τους. Μέσα από καινοτόμες πρακτικές, μπορούν να ενισχύσουν την αποδοτικότητα και τη βιωσιμότητά τους, διασφαλίζοντας ότι θα συνεχίσουν να επιτελούν το κοινωνικό τους έργο. Αυτή η κοινωνική καινοτομία μπορεί να εκφράζεται τόσο σε νέα επιχειρηματικά μοντέλα όσο και στη χρήση πόρων από εναλλακτικές πηγές, όπως η συλλογική χρηματοδότηση ή οι συνεργασίες με άλλες κοινωνικές δομές. Επιπροσθέτως οι υπηρεσίες και τα προϊόντα που προσφέρουν διατίθενται με προσιτές τιμές, εξασφαλίζοντας ότι ακόμη και τα πιο ευάλωτα μέλη της κοινωνίας μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά. Μέσα από αυτή την πολιτική τιμών, προσφέρουν ένα δίκτυο προστασίας σε κοινωνικές ομάδες που δυσκολεύονται οικονομικά, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση των ανισοτήτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

Τέλος, οι φορείς της Κ.Α.Ο παίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην εργασιακή αποκατάσταση ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ένταξης στην αγορά εργασίας. Δημιουργούν θέσεις εργασίας για ανθρώπους που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως μακροχρόνια άνεργοι, άτομα με αναπηρίες ή μετανάστες, προσφέροντάς τους την ευκαιρία να ενταχθούν και να συμμετάσχουν ενεργά στην οικονομική ζωή της κοινωνίας. Με αυτόν τον τρόπο, συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή και στην αντιμετώπιση του αποκλεισμού. Επομένως αποτελούν ένα υβριδικό μοντέλο επιχειρηματικότητας, που στοχεύει τόσο στην εμπορική ανάπτυξη όσο και στην κοινωνική βελτίωση. Η οικονομική τους δραστηριότητα δεν αποσκοπεί αποκλειστικά στην επίτευξη κέρδους, αλλά στην προαγωγή του κοινωνικού καλού.

Μέσα από την κοινωνική ωφέλεια, την καινοτομία, τη δικαιοσύνη και την παροχή εργασίας σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες, οι φορείς της Κ.Α.Ο αποτελούν ένα σημαντικό μοχλό κοινωνικής αλλαγής. Αλλά και έναν ξεχωριστό τομέα της οικονομίας που στηρίζεται σε συγκεκριμένες αξίες και αρχές, οι οποίες τη διακρίνουν από την κλασική οικονομία της αγοράς. Οι αξίες αυτές προωθούν την ευημερία των ανθρώπων και της κοινότητας, με προτεραιότητα την κοινωνική δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη. Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές επιχειρήσεις, η Κ.Α.Ο θέτει ως κύριο στόχο την ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων και όχι τη μεγιστοποίηση του κέρδους (Αδάμ, 2014).

Οι βασικές αξίες που διέπουν αυτό το μοντέλο οικονομίας είναι :

1. Προτεραιότητα στον άνθρωπο αντί για το κεφάλαιο

Ένας από τους θεμελιώδεις άξονες της Κ.Α.Ο είναι ότι οι άνθρωποι και οι κοινότητες τοποθετούνται πάνω από τα κέρδη και το κεφάλαιο. Η λειτουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης δεν επικεντρώνεται στη μεγιστοποίηση του οικονομικού οφέλους για τους μετόχους, αλλά στην παροχή υπηρεσιών που βελτιώνουν τη ζωή των μελών της και της ευρύτερης κοινότητας. Το κοινωνικό όφελος είναι ο πρωταρχικός στόχος, ενώ το κέρδος χρησιμοποιείται ως μέσο για την επίτευξη κοινωνικών στόχων, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η αλληλεγγύη και η προώθηση του κοινού καλού (Νασιούλας, 2012).

2. Ισότιμη συμμετοχή και εθελοντισμός

Η συμμετοχή στα κοινωνικά εγχειρήματα βασίζεται στην ισότητα και την εθελοντική προσφορά. Όλα τα μέλη έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά και ισότιμα στη λήψη αποφάσεων και στη λειτουργία της επιχείρησης, ανεξάρτητα από την οικονομική τους συνεισφορά. Ο εθελοντισμός είναι ένα κεντρικό χαρακτηριστικό αυτών των εγχειρημάτων, καθώς τα μέλη προσφέρουν ελεύθερα τον χρόνο και την ενέργειά τους για το κοινό καλό, χωρίς να επιδιώκουν άμεσο οικονομικό όφελος (Αδάμ, 2014).

3. Δημοκρατική λήψη αποφάσεων

Η Κ.Α.Ο διακρίνεται από τον δημοκρατικό τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις. Οι αρχές της δημοκρατίας, της ισοτιμίας και της συλλογικότητας εφαρμόζονται σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αυτό σημαίνει ότι κάθε μέλος έχει μία ψήφο, ανεξάρτητα από τη συνεισφορά του σε κεφάλαιο ή πόρους. Η λήψη αποφάσεων βασίζεται στη συλλογική συμμετοχή και συχνά απαιτείται συναίνεση, εξασφαλίζοντας έτσι την πλήρη εκπροσώπηση των συμφερόντων των μελών (Κώστας, 2014).

4. Σύνδεση ατομικού και συλλογικού συμφέροντος

Η Κ.Α.Ο διαπνέεται από την αρχή ότι το ατομικό και το συλλογικό συμφέρον είναι άρρηκτα συνδεδεμένα. Οι δράσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης στοχεύουν ταυτόχρονα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτή και στην ενίσχυση της ευρύτερης κοινότητας. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της παροχής υπηρεσιών και προϊόντων που καλύπτουν πραγματικές ανάγκες, χωρίς να υπονομεύουν το κοινωνικό συμφέρον (Σεργάκη, Κοντογεώργος, Λαϊνάς, Ντρίνιας, 2023).

5. Προώθηση της αλληλεγγύης

Η αλληλεγγύη αποτελεί έναν από τους κεντρικούς πυλώνες της Κ.Α.Ο. Οι φορείς της Κ.Α.Ο λειτουργούν με γνώμονα την υποστήριξη των πιο ευάλωτων ομάδων, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την αλληλοβοήθεια. Μέσα από την αλληλεγγύη, οι φορείς της Κ.Α.Ο προσπαθούν να εξαλείψουν τις ανισότητες και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας κοινωνίας πιο δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς(Σεργάκη, Κοντογεώργος, Λαϊνάς, Ντρίνιας, 2023)..

6. Αυτονομία και ανεξαρτησία

Οι φορείς που εντάσσονται στην Κ.Α.Ο λειτουργούν αυτόνομα από το κράτος και τις ιδιωτικές εταιρείες, διατηρώντας πλήρη ανεξαρτησία στον τρόπο με τον οποίο διοικούνται και διαχειρίζονται. Αυτή η αυτονομία εξασφαλίζει ότι αυτοί οι φορείς μπορούν να λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές τους και να λαμβάνουν αποφάσεις που εξυπηρετούν τα μέλη τους και την κοινότητα. Ενώ μπορεί να συνάπτουν συμφωνίες ή να λαμβάνουν χρηματοδότηση από τρίτους φορείς, αυτό δεν επηρεάζει την αυτονομία τους ή τις δημοκρατικές διαδικασίες(Αδάμ, 2014).

7. Προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης

Η Κ.Α.Ο έχει ως στόχο την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο σε οικονομικό όσο και σε περιβαλλοντικό επίπεδο. Οι φορείς της Κ.Α.Ο δεσμεύονται να λειτουργούν με τρόπους που είναι περιβαλλοντικά υπεύθυνοι και να δημιουργούν βιώσιμες λύσεις για τις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιούνται. Τα πλεονάσματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητές τους επανεπενδύονται για την ενίσχυση των κοινωνικών στόχων και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των μελών και της κοινότητας(Σεργάκη, Κοντογεώργος, Λαϊνάς, Ντρίνιας, 2023)..

8. Ενίσχυση της εκπαίδευσης και της πληροφόρησης

Η εκπαίδευση και η πληροφόρηση αποτελούν βασικά εργαλεία για την ενίσχυση της Κ.Α.Ο. Οι Φορείς που εντάσσονται σε αυτή , προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα στα μέλη τους, προκειμένου να τα ενισχύσουν με δεξιότητες και γνώσεις που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξή τους και στην επιτυχία της επιχείρησης. Επίσης, προωθούν την ευαισθητοποίηση της κοινότητας για τη σημασία της συνεργασίας και των συλλογικών δράσεων, συμβάλλοντας έτσι στη διάδοση της κουλτούρας τους και της αλληλεγγύης(Αδάμ, 2014).

9. Συνεργασία μεταξύ των φορέων

Η συνεργασία μεταξύ των φορέων αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την επίτευξη των κοινών στόχων και την ενίσχυση του συνεταιριστικού ιδεώδους. Συνεργάζονται σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, ανταλλάσσουν γνώσεις και εμπειρίες, και συμβάλλουν από κοινού στη δημιουργία ενός βιώσιμου και δίκαιου οικονομικού συστήματος(Σεργάκη, Κοντογεώργος, Λαϊνάς, Ντρίνιας, 2023).

10. Ενδιαφέρον για την τοπική κοινότητα

Τέλος, οι φορείς της Κ.Α.Ο λειτουργούν πάντα με ενδιαφέρον για την τοπική κοινότητα. Οι δραστηριότητές τους επικεντρώνονται στην κάλυψη των αναγκών της κοινότητας, ενώ οι πολιτικές που ακολουθούνται εγκρίνονται από τα μέλη, διασφαλίζοντας ότι τα συμφέροντα της κοινότητας που βρίσκονται στο επίκεντρο της στρατηγικής τους(Σεργάκη, Κοντογεώργος, Λαϊνάς, Ντρίνιας, 2023)..

Συνοψίζοντας, η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο λειτουργίας της οικονομίας, που βασίζεται σε αξίες όπως η αλληλεγγύη, η δημοκρατία, η αυτονομία και η βιωσιμότητα. Μέσω της συλλογικής δράσης και της ισότιμης συμμετοχής, επιδιώκει τη βελτίωση της κοινωνίας συνολικά, βάζοντας το κοινωνικό συμφέρον πάνω από το ατομικό κέρδος (Σεργάκη, Κοντογεώργος, Λαϊνάς, Ντρίνιας, 2023).

1.4 Η Κοινωνική Οικονομία στην Ευρώπη και την Ελλάδα

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα οικονομία αποτελεί σημαντική προτεραιότητα στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει σημειώσει αξιόλογη πρόοδο. Το ευρωπαϊκό μοντέλο κοινωνικής οικονομίας εισήγαγε έννοιες όπως η καινοτομία και η αποδοτικότητα στην κοινωνική πολιτική, ζητώντας από τα κράτη-μέλη να θεσπίσουν κατάλληλο νομικό και υποστηρικτικό πλαίσιο για την προώθησή της. Μέσα από προγράμματα που χρησιμοποιούν κοινούς δείκτες αξιολόγησης, στοχεύει στην ενίσχυση της απασχόλησης, της τοπικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής ένταξης. Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες προωθεί εναλλακτικές προσεγγίσεις, συνδέοντας την κοινωνική οικονομία με νέες τεχνολογίες, την καινοτομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη, ενώ συμβάλλει στην αντιμετώπιση της κοινωνικής ανισότητας και του αποκλεισμού (Ζαϊμάκης, & Νικολαΐδης, 2022).

Η κοινωνική οικονομία, που περιλαμβάνει ποικίλους οργανισμούς και εθελοντικές οργανώσεις, αποτελεί σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό τομέα στην Ευρώπη. Σε χώρες όπως η Ισπανία, η Γαλλία, η Πορτογαλία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, η κοινωνική οικονομία είναι θεσμικά κατοχυρωμένη, με σημαντική υποστήριξη από την πολιτεία. Ιδιαίτερα στη Γαλλία και την Ισπανία, έχουν υιοθετηθεί νομοθετικές πρωτοβουλίες που ενισχύουν τις φορείς της Κ.Α.Ο, καθιστώντας τον τομέα αυτόν έναν ισχυρό πυλώνα συνεργασίας με το κράτος και την κοινωνία. Στην Ιταλία, την Κύπρο, τη Δανία, τη Σουηδία, την Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο, η κοινωνική οικονομία αναγνωρίζεται σε μέτριο βαθμό, χωρίς όμως την ισχυρή θεσμική υποστήριξη που παρατηρείται στις παραπάνω χώρες. Εδώ, η κοινωνική οικονομία συχνά ταυτίζεται με τον μη κερδοσκοπικό και τον εθελοντικό τομέα. Η ανάπτυξη της ενισχύεται από κάποιες νομοθετικές πρωτοβουλίες, αλλά η κοινωνική αναγνώριση και η οικονομική στήριξη παραμένουν περιορισμένες. Αντίθετα, σε χώρες όπως η Αυστρία, η Τσεχία, η Εσθονία και η Γερμανία, η κοινωνική οικονομία παραμένει λιγότερο γνωστή και βρίσκεται σε αρχικά στάδια ανάπτυξης. Σε αυτές τις χώρες, η σημασία της κοινωνικής οικονομίας είναι χαμηλή, με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις να έχουν μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα. Τα τελευταία χρόνια, πολλές χώρες, όπως η Ισπανία, η Ελλάδα και η Πορτογαλία, έχουν προχωρήσει στη δημιουργία νομοθετικών πλαισίων για την κοινωνική οικονομία, αποδεικνύοντας το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τον τομέα. Παρά ταύτα, η νομοθεσία δεν αρκεί από μόνη της. Η χρηματοδότηση, η εκπαίδευση και η συμμετοχή των πολιτών είναι απαραίτητα για την πραγματική ανάπτυξή του. Σήμερα, ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας απασχολεί πάνω από 13,6 εκατομμύρια εργαζομένους, καλύπτοντας το 6,3% του ενεργού πληθυσμού στην ΕΕ των 28. Συμπεριλαμβάνοντας και τους εθελοντές, ο αριθμός φτάνει τα 19,1 εκατομμύρια. Παρά τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης, η κοινωνική οικονομία διατήρησε την ανθεκτικότητά της, συμβάλλοντας σημαντικά στην απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, ενώ η σημασία της συνεχίζει να αυξάνεται τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. (CIRIEC, 2016).

Όσον αφορά την Ελλάδα, η κοινωνική οικονομία ως κοινωνικό φαινόμενο άρχισε να μελετάται πρόσφατα, ενώ ως επιστημονικό πεδίο βρίσκεται ακόμα σε στάδιο ανάπτυξης, με το ενδιαφέρον για αυτήν να αυξάνεται. Ο Έλληνας νομοθέτης, μέχρι πρόσφατα, ρύθμιζε κυρίως ζητήματα που αφορούσαν τους συνεταιρισμούς, ξεκινώντας με τον νόμο 602 του 1915. Από τότε έχουν θεσπιστεί πολλοί νόμοι που αφορούν συνεταιρισμούς, γεγονός που έχει οδηγήσει σήμερα σε μια κατακερματισμένη και πολύπλοκη νομοθεσία, καλύπτοντας διάφορους τύπους συνεταιρισμών, όπως αγροτικούς, δασικούς, αστικούς, πιστωτικούς, ενεργειακούς και κοινωνικούς (Φεφές, 2021).

Παρόλο που το συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα έχει βαθιές ρίζες, ιδιαίτερα στον αγροτικό και γεωργικό τομέα, ωστόσο πριν το 2000 ο τομέας της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.Α.Ο) ήταν πολύ περιορισμένος και παρέμενε ασήμαντος μέχρι το 2011. Η έκθεση χαρτογράφησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2014, στο πλαίσιο της πανευρωπαϊκής της αξιολόγησης για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, επιβεβαιώνει αυτή την εικόνα.

Η ανάπτυξη της Κ.Α.Ο στην Ελλάδα μετά το 2010 επηρεάστηκε σημαντικά από την οικονομική και κοινωνική κρίση. Παράγοντες όπως η υψηλή ανεργία, η ανασφάλεια στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, η μείωση των δημόσιων δαπανών, και η άνοδος πολιτικών κινήματων που συνδέονται με την Κ.Α.Ο, δημιούργησαν το κατάλληλο υπόβαθρο για την ανάπτυξη του τομέα. Επιπλέον, ο Νόμος 4019/2011 παρείχε θεσμικά εργαλεία που διευρύνει τη δυνατότητα σε άτυπες συλλογικότητες και ομάδες να δημιουργήσουν επίσημους φορείς Κ.Α.Ο (British Council, 2017). Νομοθετικά δημιουργήθηκε το έδαφος για να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη ανεργία, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις κοινωνικές ανάγκες που προέκυψαν από τις πολιτικές λιτότητας, εισάγοντας τον νόμο 4019/2011. Χρησιμοποίησε τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία προωθούσε την κοινωνική οικονομία ως βασικό εργαλείο για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την τοπική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού. Ο νόμος στόχευε στη :

1. Δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων.
2. Κάλυψη κοινωνικών αναγκών μέσω της ενίσχυσης της κοινωνικής και αλληλέγγυας επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής καινοτομίας.
3. Ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής.

Ο νόμος προσδιόρισε την κοινωνική οικονομία ως το σύνολο των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στο συλλογικό όφελος και την εξυπηρέτηση του γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος. Παράλληλα, εισήγαγε την κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση (ΚΟΙΝΣΕΠ), η οποία είχε τρεις κατηγορίες: ΚΟΙΝΣΕΠ ένταξης, κοινωνικής φροντίδας και συλλογικού/παραγωγικού σκοπού. Το άρθρο 14 του νόμου δημιούργησε το Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, όπου εγγράφονταν υποχρεωτικά οι ΚΟΙΝΣΕΠ και οι ΚΟΙΣΠΕ, και προαιρετικά άλλες νομικές μορφές που πληρούσαν ορισμένα κριτήρια (Δουβίτσα, 2023). Το 2012, ο οικονομικός αντίκτυπος των φορέων της κοινωνικής οικονομίας ανήλθε στα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ, που αντιστοιχεί στο 1,4% του ΑΕΠ της χώρας. Σε αντίστιξη με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου η συνεισφορά κυμαίνεται κατά μέσο όρο μεταξύ 5% και 10% . Συνεπώς η Κ.Α.Ο στην Ελλάδα παραμένει μικρή συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες (British Council, 2017).

Σήμερα, λόγω της μακρόχρονης οικονομικής κρίσης, παρατηρούνται θετικά σημάδια στην Ελλάδα, καθώς αυξάνονται οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας και η επιρροή τους στην πολιτική, την οικονομία και την κοινωνική ζωή. Οι πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες δείχνουν το αυξανόμενο ενδιαφέρον για αυτόν τον τομέα. Ωστόσο, η ύπαρξη νόμων από μόνη της δεν είναι αρκετή. Αν και οι νόμοι θέτουν τις

βάσεις για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων, είναι απαραίτητο οι πολίτες και οι ενδιαφερόμενοι να εκμεταλλευτούν αυτές τις ευνοϊκές ρυθμίσεις, αναγνωρίζοντας ότι η διαδικασία ανοικοδόμησης απαιτεί χρόνο και προσπάθεια (Φεφές, 2021).

1.5 Μορφές εγχειρημάτων ΚΑΛΟ

Οι φορείς της ΚΑΛΟ αποτελούν οικονομικές δραστηριότητες που οργανώνονται με έναν εναλλακτικό τρόπο, ο οποίος δίνει προτεραιότητα στη δημοκρατική συμμετοχή, την ισότητα, την αλληλεγγύη και τη συνεργασία. Αυτές οι δραστηριότητες έχουν στόχο όχι μόνο την οικονομική βιωσιμότητα, αλλά και την κοινωνική ευθύνη και τον σεβασμό στο περιβάλλον, επενδύοντας στην κοινότητα και τους ανθρώπους της. (Περιφερειακό παρατηρητήριο κοινωνικής ένταξης Δυτικής Ελλάδας, n.d).

Οι φορείς που συναντάμε στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία είναι:

- Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.)
Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:
1.Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων, που στοχεύουν στην υποστήριξη ατόμων από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, βοηθώντας τους να ενταχθούν στην οικονομική και κοινωνική ζωή.
2.Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων, που έχουν σκοπό να ενσωματώσουν άτομα από συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες στην οικονομία και την κοινωνία.
Και οι δύο κατηγορίες προωθούν την κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση ατόμων με περιορισμένη πρόσβαση σε αυτές
3.Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής ωφέλειας που προάγουν δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης ή προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες που είναι ωφέλιμες για το κοινό(kalo,nd).
- Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.)
Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) καταχωρούνται στο Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας (Μ.Κ.Ε.) αυτόματα, και ανήκουν στην κατηγορία των φορέων "Ένταξης"(kalo,nd)..
- Οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων
Οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων είναι ειδικού τύπου αστικοί συνεταιρισμοί, σύμφωνα, που έχουν ως κύριο στόχο την «κοινωνική ωφέλεια» και λειτουργούν με εμπορική μορφή. Τα μέλη τους είναι αποκλειστικά φυσικά πρόσωπα που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν το βιοπορισμό τους, συνεργαζόμενοι για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών προς τρίτους (kalo,nd).
- Γυναικείοι Συνεταιρισμοί
Οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί αφορούν στη δημιουργία Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΑΣ) που απευθύνονται αποκλειστικά σε γυναίκες και απαιτούνται τουλάχιστον πέντε ιδρυτικά μέλη. Αν τα μέλη είναι έως δέκα, δεν χρειάζεται Διοικητικό Συμβούλιο,

εκτός αν το προβλέπει το Καταστατικό. Σε αυτή την περίπτωση, η διοίκηση αναλαμβάνεται είτε από όλα τα μέλη είτε από μία διαχειρίστρια που εκλέγεται από αυτά, σύμφωνα με το Καταστατικό. Επιπλέον, με υπουργική απόφαση, προωθούνται μέτρα για τη στήριξη των γυναικείων ΑΣ, όπως δράσεις ενημέρωσης, δικτύωσης και ανταλλαγής γνώσεων, ενισχύοντας τη συμμετοχή, την απασχόληση και την οικονομική αυτονομία των γυναικών στην αγροτική παραγωγή τους (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, n.d).

- Ενεργειακές Κοινότητες

Οι Ενεργειακές Κοινότητες (Ε.Κοιν.) είναι αστικοί συνεταιρισμοί που στοχεύουν στην προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και της καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα. Λειτουργούν με γνώμονα την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, την προώθηση της βιώσιμης ενέργειας, την ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας, τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτές οι κοινότητες δραστηριοποιούνται σε τομείς όπως η παραγωγή και χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.), η συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας υψηλής απόδοσης, η βελτιστοποίηση της κατανάλωσης ενέργειας, οι βιώσιμες μεταφορές και η διαχείριση της ενεργειακής ζήτησης. Επιπλέον, αποσκοπούν στην παραγωγή, αποθήκευση, κατανάλωση, διανομή και προμήθεια ενέργειας, συμβάλλοντας στην ενεργειακή ασφάλεια και αυτάρκεια, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες ή νησιωτικές περιοχές. Ουσιαστικά αποτελούν ένα εργαλείο για τη συμμετοχή πολιτών και τοπικών φορέων στην ενεργειακή μετάβαση, προωθώντας τη χρήση καθαρής ενέργειας και τη συνεργασία για ένα βιώσιμο ενεργειακό μέλλον (lawspot,2018).

- Αγροτικοί Συνεταιρισμοί

Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (ΑΣ) είναι αυτόνομες, εθελοντικές ενώσεις ατόμων που δημιουργούνται με στόχο την οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο των μελών τους. Λειτουργούν ως συνεταιριστικές επιχειρήσεις που ανήκουν από κοινού στα μέλη τους και διοικούνται δημοκρατικά. Στους ΑΣ περιλαμβάνονται και συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς της αγροτικής οικονομίας, όπως η αλιεία, η κτηνοτροφία, η μελισσοκομία, ο αγροτουρισμός και η αγροτοβιοτεχνία, καθώς και γυναικείοι συνεταιρισμοί και άλλες συναφείς δραστηριότητες. Ωστόσο, οι δασικοί συνεταιρισμοί και οι ενώσεις τους εξαιρούνται από τις σχετικές ρυθμίσεις του νόμου. Οι ΑΣ είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με εμπορική ιδιότητα. Δραστηριοποιούνται σε ποικίλους τομείς, πάντα σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο και το καταστατικό τους, με στόχο την εκπλήρωση των σκοπών τους (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, n.d).

- Αστικοί Συνεταιρισμοί

Ένας αστικός συνεταιρισμός είναι μια εθελοντική ένωση ατόμων που έχει ως στόχο την οικονομική ανάπτυξη, χωρίς να εμπλέκεται σε δραστηριότητες της αγροτικής οικονομίας. Κύριος σκοπός του είναι, μέσω της συνεργασίας των μελών του, να προάγει την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική εξέλιξή τους, καθώς και να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, λειτουργώντας μέσα από μια κοινή επιχείρηση. Οι συνεταιρισμοί αυτοί μπορεί να είναι παραγωγικοί, καταναλωτικοί, προμηθευτικοί, πιστωτικοί, μεταφορικοί ή τουριστικοί (Τράπεζα της Ελλάδος, n.d).

- Συνεταιριστικές Τράπεζες

Οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν ως αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί, με βάση τον Νόμο 1667/1986 στην Ελλάδα. Ο κύριος σκοπός τους είναι η εξυπηρέτηση των οικονομικών αναγκών των μελών τους, τα οποία είναι ταυτόχρονα και πελάτες της τράπεζας. Αυτές οι τράπεζες προωθούν την τοπική επιχειρηματικότητα, επενδύοντας τα κεφάλαια που αντλούν από την τοπική κοινωνία σε δανειοδότηση μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας (Τράπεζα της Ελλάδος, n.d).

- Οποιοδήποτε άλλο μη μονοπρόσωπο νομικό πρόσωπο, εφόσον αναπτύσσει δραστηριότητες συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας. Ενδεικτικά εφόσον το επιθυμούν μπορούν να εφαρμόσουν αρχές κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας (Δίαυλος Διαχείριση Πολιτισμός, n.d)

Επιπλέον κάθε σύλλογος λειτουργεί νομικά ως σωματείο, ανεξαρτήτως του διακριτικού του τίτλου ή των όρων που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή γλώσσα. Αυτό σημαίνει ότι ορισμοί όπως σύνδεσμος, ομοσπονδία, δίκτυο ή Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση (**ΜΚΟ**) δεν αλλάζουν τη νομική τους φύση. Ο όρος ΜΚΟ, αν και ευρέως χρησιμοποιούμενος, συχνά παρεξηγείται στην Ελλάδα, καθώς δεν αντιπροσωπεύει κάποια συγκεκριμένη νομική μορφή. Στην πραγματικότητα, περιλαμβάνει διάφορους τύπους οργάνωσης, όπως είναι τα σωματεία (σύλλογοι, σύνδεσμοι κ.λπ.) και οι Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες, οι οποίες έχουν διαφορετική νομική διάρθρωση από αυτή των σωματείων. Η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία (**ΑΜΚΕ**) ιδρύεται από δύο ή περισσότερα άτομα ή νομικά πρόσωπα, και αν και λειτουργεί όπως μια εταιρεία, δεν διανέμει κέρδη στους εταίρους της. (Δίαυλος Διαχείριση Πολιτισμός, n.d).

2. Χρηματοδότηση

2.1 Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό αναλύει τη σημασία και τις προκλήσεις της χρηματοδότησης για τους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Η χρηματοδότηση αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των επιχειρημάτων, εξασφαλίζοντας τους απαραίτητους πόρους για την υλοποίηση της κοινωνικής τους αποστολής. Η ανάλυση παρουσιάζει τις παραδοσιακές και εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης, όπως επιχορηγήσεις, δάνεια και το crowdfunding, καθώς και τις προκλήσεις που προκύπτουν από τη δυσκολία πρόσβασης σε κεφάλαια. Επιπλέον, τονίζεται η σημασία των πολιτικών και των μηχανισμών υποστήριξης, όπως το EaSI και τα εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τομέα. Συνολικά, η εξασφάλιση κατάλληλων χρηματοδοτικών εργαλείων είναι απαραίτητη για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία των φορέων, εξασφαλίζοντας όχι μόνο την οικονομική τους επιβίωση, αλλά και τον θετικό κοινωνικό αντίκτυπο που επιδιώκουν.

2.2 Χρηματοδότηση φορέων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η χρηματοδότηση των φορέων της Κ.Α.Ο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία και τη βιωσιμότητα τους. Σύμφωνα με τους Dees, Emerson και Economy (2001), οι φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας χρειάζονται χρηματοδότηση που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους για ανθρώπινους και φυσικούς πόρους, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την υλοποίηση της κοινωνικής τους αποστολής. Ωστόσο, οι παραδοσιακές μορφές χρηματοδότησης συχνά αποδεικνύονται ανεπαρκείς, καθώς χαρακτηρίζονται από βραχυπρόθεσμο, τυπικό και συναλλακτικό χαρακτήρα (Wei-Skillern et al., 2007). Για αυτόν τον λόγο, έχει γίνει πειραματισμός με εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης, όπως το crowdfunding και οι επενδύσεις που σχετίζονται με προγράμματα, παρόλο που αυτές οι λύσεις δεν έχουν αποδειχθεί επαρκείς μέχρι στιγμής (Kickul & Lyons, 2015).

Ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τη βιωσιμότητα των φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι η έλλειψη κατάλληλων χρηματοδοτικών εργαλείων. Τα εργαλεία αυτά αφορούν τόσο τις επιχορηγήσεις και τα δάνεια που είναι απαραίτητα για τη διαχείριση των ταμειακών ροών, όσο και τα κεφάλαια εκκίνησης για νέες επιχειρήσεις. Η έλλειψη αυτών των πόρων στην Ελλάδα οφείλεται κυρίως στην μη εφαρμογή κρίσιμων προβλέψεων του νόμου 4430/2016, όπως η ίδρυση του Ταμείου Κ.Α.Ο, αλλά και στην μη υλοποίηση υποστηρικτικών προγραμμάτων που είχαν εξαγγελθεί. Παρά τις προκλήσεις αυτές, έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες σε τοπικό επίπεδο, όπως η επιχορήγηση φορέων Κ.Α.Ο στην Ήπειρο, καθώς και η πλατφόρμα Co-fund για τη συλλογή πόρων (Δουβίτσα, 2023).

Η αυτάρκεια είναι ένας από τους στόχους των φορέων της Κ.Α.Ο, καθώς επιδιώκουν να δημιουργούν πλεονάσματα από τις δραστηριότητές τους. Ωστόσο, η πλειονότητα των φορέων χρειάζεται οικονομική υποστήριξη κατά το αρχικό στάδιο της λειτουργίας τους. Αυτή η υποστήριξη ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο της επιχείρησης, καθώς διατίθενται διαφορετικές μορφές χρηματοδότησης. (Chell, 2007).

Οι επιχορηγήσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τους φορείς της Κ.Α.Ο που αντιμετωπίζουν ζητήματα κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς σε περιοχές με χαμηλή οικονομική ανάπτυξη, οι επιχορηγήσεις καλύπτουν τα αρχικά κεφάλαια και τα πρώτα λειτουργικά έξοδα. Η οικονομική υποστήριξη που παρέχεται στην αρχή θεωρείται ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία βιώσιμων οργανισμών της Κ.Α.Ο, ειδικά σε περιοχές με περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες και ανθρώπινες πόρους. Χωρίς την πίεση άμεσων οικονομικών αποτελεσμάτων, οι φορείς μπορούν να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εργαζομένων και της διοίκησης (Chell, 2007). Η τραπεζική χρηματοδότηση των φορέων συχνά αποτελεί πρόκληση. Παρά το γεγονός ότι ορισμένες τράπεζες προσφέρουν εξειδικευμένα προγράμματα και προϊόντα, πολλοί φορείς δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν δάνεια. Ένας λόγος για αυτό είναι ότι συχνά δεν διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία για να χρησιμοποιηθούν ως εγγύηση. Επιπλέον, επιδιώκουν να περιορίσουν την προσωπική ευθύνη των μελών τους, γεγονός που καθιστά τον δανεισμό τους πιο επικίνδυνο για τις τράπεζες (Nyssens, 2006). Έτσι, η επιβίωσή τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ίδιες τις προσπάθειες των μελών και των εργαζομένων τους να εξασφαλίσουν τους απαραίτητους πόρους. Συνολικά, η οικονομική υποστήριξη των φορέων της Κ.Α.Ο παραμένει ένα σύνθετο ζήτημα, καθώς οι παραδοσιακές μέθοδοι χρηματοδότησης δεν επαρκούν, ενώ οι εναλλακτικές μορφές, αν και πολλά υποσχόμενες, δεν έχουν ακόμη αποδώσει στο μέγιστο βαθμό.

Βέβαια οι σύγχρονες μέθοδοι χρηματοδότησης των φορέων της Κ.Α.Ο έχουν εξελιχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, με την υποστήριξη ευρωπαϊκών προγραμμάτων όπως το EaSI και το Horizon Europe, καθώς και εργαλείων του European Investment Fund (EIF) και της European Investment Bank (EIB). Το EaSI (Employment and Social Innovation) είναι ένα πρόγραμμα της ΕΕ που στοχεύει στην ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης μέσω της υποστήριξης μικρών επιχειρήσεων και φορέων της Κ.Α.Ο. Στο πλαίσιο του EaSI, ο EIF διαχειρίζεται το EaSI Funded Instrument, το οποίο διαθέτει συνολικά 200 εκατομμύρια ευρώ για τη χρηματοδότηση χρηματοπιστωτικών μεσολαβητών που παρέχουν δάνεια σε μικροεπιχειρήσεις και φορείς της Κ.Α.Ο (European Investment Fund, n.d). Αυτό το εργαλείο αποσκοπεί στην αύξηση της ικανότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να παρέχουν χρηματοδότηση σε αυτούς τους τομείς, προκειμένου να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας και να υποστηριχθεί η κοινωνική ένταξη. Η EaSI Guarantee Instrument παρέχει εγγυήσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μειώνοντας τον κίνδυνο για τους επενδυτές και διευκολύνοντας την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Αυτή η εγγύηση επιτρέπει στους χρηματοοικονομικούς μεσολαβητές να προσφέρουν καλύτερους όρους δανεισμού στους τελικούς δικαιούχους (European Investment Fund, 2016).

Επιπλέον το Horizon Europe είναι το κύριο πρόγραμμα της ΕΕ για έρευνα και καινοτομία, που διαρκεί από το 2021 έως το 2027. Στοχεύει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ μέσω της υποστήριξης ερευνητικών και καινοτομικών έργων. Το πρόγραμμα προσφέρει χρηματοδότηση για διάφορους τύπους έργων, συμπεριλαμβανομένων ερευνητικών δράσεων που καλύπτουν έως το 100% των εξόδων (European Commission, 2021). Οι φορείς της Κ.Α.Ο μπορούν να συμμετάσχουν σε συνεργατικά έργα που προωθούν την κοινωνική καινοτομία, επωφελούμενες από τη διαθέσιμη χρηματοδότηση. Επίσης η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB) είναι ο κύριος βραχίονας χρηματοδότησης της ΕΕ για έργα υποδομής και ανάπτυξης. Μέσω των European Funds for Strategic Investments (EFSI), η EIB παρέχει εγγυήσεις που επιτρέπουν τη χρηματοδότηση στρατηγικών

έργων στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με φορείς της Κ.Α.Ο (European Investment Bank, n.d).

Η ΕΙΒ προσφέρει επίσης προϊόντα όπως το InnovFin, που παρέχει χρηματοδότηση για ερευνητικά και καινοτόμα έργα, διευκολύνοντας την πρόσβαση σε κεφάλαια για νεοφυείς επιχειρήσεις και μικρομεσαίες επιχειρήσεις (European Investment Fund, 2017). Αυτά τα εργαλεία ενισχύουν την ικανότητα των φορέων της Κ.Α.Ο να αναπτύξουν βιώσιμες λύσεις σε κοινωνικά προβλήματα. Συνεπώς οι σύγχρονες μέθοδοι χρηματοδότησης των φορέων μέσω εργαλείων όπως το EaSI, Horizon Europe, EIF και ΕΙΒ προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για την ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας στην Ευρώπη. Αυτές οι πρωτοβουλίες όχι μόνο διευκολύνουν την πρόσβαση στη χρηματοδότηση αλλά υποστηρίζουν επίσης τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη.

2.3 Συμβολή χρηματοδότησης για την ανάπτυξη των επιχειρημάτων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η χρηματοδοτική στήριξη παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη μιας επιχείρησης, καθώς βοηθάει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της, ενισχύει την εξωστρέφειά της και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της. Μέσω αυτών των ενισχύσεων, η επιχείρηση μπορεί να βελτιώσει τα οικονομικά της αποτελέσματα, να αναβαθμίσει την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει, ενώ παράλληλα δημιουργεί θετικό κοινωνικό αντίκτυπο (Πρωταίου, 2016). Η κοινωνική οικονομία αποτελεί ένα πολυδιάστατο πεδίο που συνεχίζει να προκαλεί το ενδιαφέρον ερευνητών, επαγγελματιών και πολιτικών σε παγκόσμιο επίπεδο. Αν και η έννοια αυτή ποικίλλει ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο μελετάται, υπάρχει ευρεία συναίνεση ότι περιλαμβάνει την δημιουργία κοινωνικής αξίας. Στο πλαίσιο αυτό, η χρηματοδότηση θεωρείται κρίσιμη για την ανάπτυξη βιώσιμων κοινωνικών επιχειρηματικών μοντέλων, καθώς αποτελεί βασικό παράγοντα που επιτρέπει στα επιχειρηματικά σχέδια να προχωρήσουν και να επιτύχουν (bellihi et al., 2020).

Οι φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας αντιμετωπίζουν μεγάλη αβεβαιότητα σχετικά με τη βιωσιμότητά τους, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσω της εξασφάλισης πόρων από άλλες πηγές, εκτός από την απλή κερδοφορία. Συνεπώς, η χρηματοδότηση παίζει καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία, την επιβίωση και τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των φορέων. Η σημασία αυτού του ζητήματος αναγνωρίστηκε πρώτα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αργότερα από το ελληνικό κράτος, με αποτέλεσμα τη δημιουργία πρωτοβουλιών υποστήριξης των Κοινωνικών και Αλληλέγγυων Οικονομικών δομών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011). Η χρηματοδότηση είναι ουσιαστικός καταλύτης, καθώς μετακινεί οικονομικούς πόρους από καταστάσεις χαμηλής απόδοσης στα χέρια χρηματοδοτών προς τα χέρια επιχειρηματιών που μπορούν να αξιοποιήσουν αυτούς τους πόρους με μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Οι ειδικοί της κοινωνικής επιχειρηματικότητας υποστηρίζουν ότι η καινοτόμος αξιοποίηση των οικονομικών πόρων προάγει την κοινωνική αξία, συμβάλλοντας στην κοινωνική και οικονομική πρόοδο των κοινοτήτων. Δημιουργούνται καινοτόμες λύσεις με στόχο βιώσιμους κοινωνικούς μετασχηματισμούς, ενεργοποιώντας ιδέες, δεξιότητες και οικονομικούς πόρους. Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα: ποιο είναι το νόημα του κοινωνικού αντίκτυπου αν δεν είναι βιώσιμος; Η βιωσιμότητα του κοινωνικού αντίκτυπου είναι αλληλένδετη με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης που τον παράγει. Αυτό οδηγεί στη μελέτη της χρηματοδότησης, η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία των

φορέων της Κοινωνικής και Αλληλεγγύης Οικονομίας. Η κατανόηση της σχέσης μεταξύ χρηματοδότησης και επιτυχίας είναι αναγκαία για την ανάπτυξη καθολικών, αποδοτικών και βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων που θα μπορούν να υποστηρίξουν τον μακροπρόθεσμο κοινωνικό αντίκτυπο (bellihi et al., 2020)

2.4 Πηγές χρηματοδότησης

Η χρηματοδότηση αποτελεί κρίσιμο μέσο για την ανάπτυξη κάθε επιχείρησης σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής της . Οι κύριες πηγές χρηματοδότησης περιλαμβάνουν τα ίδια κεφάλαια των επιχειρηματιών και η επανεπένδυση κερδών και. Επιπλέον, σημαντικές πηγές αποτελούν οι χορηγίες και οι δωρεές, τα τραπεζικά δάνεια, τα κυβερνητικά προγράμματα που παρέχουν δάνεια ή επιχορηγήσεις, οι επενδύσεις από κεφάλαια υψηλού ρίσκου, η χρηματοδότηση από δημόσιους οργανισμούς και η υποστήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Κορρές 2015). Παρακάτω αναφέρονται οι κύριες πηγές χρηματοδότησης :

- Ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης

- ο Αρχικό κεφάλαιο

Οι φορείς της Κ.Α.Ο αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία οργανισμών που συνδυάζουν τον επιχειρηματικό κόσμο με την κοινωνική προσφορά. Το ονομαστικό κεφάλαιο που εισφέρει κάθε μέλος μπορεί να ποικίλλει σημαντικά. Αν και η τρίτη Συνεταιριστική Αρχή δεν χρησιμοποιεί τον όρο «μετοχικό κεφάλαιο», τονίζει την αξία της ισότιμης συμμετοχής και του δημοκρατικού ελέγχου του κεφαλαίου από τα μέλη. Το κεφάλαιο που εισφέρουν τα μέλη είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εγγραφή τους, ωστόσο η ουσία των συνεταιρισμών βρίσκεται στην εθελοντική συνεργασία των μελών τους. Αυτή η συνεργασία στοχεύει στην ικανοποίηση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και προσδοκιών, υπογραμμίζοντας τη σημασία της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης(ΙΣΕΜ, 2016).

- ο Χορηγίες / Δωρεές

Η κοινωνική χορηγία αποτελεί μια συνηθισμένη μορφή χρηματοδότησης για μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Οι χορηγοί προσφέρουν οικονομική στήριξη σε φιλανθρωπικές δράσεις των φορέων της Κ.Α.Ο , με σκοπό την υποστήριξη του οργανισμού, χωρίς να αναμένουν κάποιο αντάλλαγμα, είτε σε χρηματική μορφή είτε σε είδος. Οι δωρεές αυτού του τύπου είναι νόμιμες και αφορούν την παροχή χρημάτων σε φορείς από τρίτα πρόσωπα, είτε φυσικά είτε νομικά, χωρίς να απαιτείται κάποια αντάλλαγμα ή υποχρέωση από την πλευρά του οργανισμού (Θανοκώστα, 2019).Υπάρχουν αρκετά ιδρύματα και οργανώσεις, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, που κατά καιρούς προσφέρουν δωρεές. Μερικά από αυτά είναι :

Το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος

Από το 1996 μέχρι σήμερα, το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) έχει προσφέρει συνολικά 1,56 δισεκατομμύρια ευρώ μέσω 3.646 δωρεών σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς σε όλο τον κόσμο, επικεντρώνοντας σε τέσσερις βασικούς τομείς: Τέχνες και Πολιτισμός, Παιδεία, Υγεία και Αθλητισμός, και Κοινωνική Πρόνοια. Πολλές από τις δωρεές σχεδιάστηκαν με μακροπρόθεσμη στρατηγική, με στόχο την ανάπτυξη και επέκταση υφιστάμενων κοινωνικών προγραμμάτων και τη στήριξη μη κερδοσκοπικών οργανισμών. Επιπλέον, δόθηκαν πόροι για την αγορά εξοπλισμού, οχημάτων και για κατασκευαστικά ή ανακαινιστικά έργα κοινωνικών υποδομών (snf,nd)

Το Ίδρυμα Μποδοσάκη

Το Ίδρυμα Μποδοσάκη, σε συνεργασία με το SolidarityNow, έχει αναλάβει τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος Active Citizens Fund στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα, με συνολικό προϋπολογισμό €15 εκατ., χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία και αποτελεί μέρος του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) για την περίοδο 2014–2021, γνωστού ως EEA Grants. Στόχος του είναι η ενδυνάμωση και η ενίσχυση της βιωσιμότητας της κοινωνίας των πολιτών, προωθώντας τον ρόλο της στην προαγωγή των δημοκρατικών διαδικασιών, τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (bodosaki, n.d).

Το ίδρυμα Λάτση

Το Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, το οποίο ιδρύθηκε το 2005, είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που συνεχίζει την παράδοση του Ιωάννη Σ. Λάτση στην υποστήριξη κοινωφελών δράσεων. Το Ίδρυμα αναλαμβάνει τη σχεδίαση, τη διαχείριση και τη χρηματοδότηση προγραμμάτων που καλύπτουν διάφορους τομείς, όπως η εκπαίδευση, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η καινοτομία, η βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και η κοινωνική αλληλεγγύη. Συνεργάζεται με φορείς της κοινωνίας των πολιτών και σημαντικούς οργανισμούς, με στόχο να συμβάλει θετικά στους συγκεκριμένους τομείς (latsis, nd).

ο Συνεταιριστικές Τράπεζες

Στην Ελλάδα, οι συνεταιριστικές τράπεζες λειτουργούν ως εναλλακτική τραπεζική επιλογή, προσφέροντας χρηματοδοτικά μέσα που στοχεύουν όχι μόνο στην οικονομική βιωσιμότητα, αλλά και στην προαγωγή του συλλογικού καλού. Αυτές οι τράπεζες και είναι η Συνεταιριστική Τράπεζα Ηπείρου, η Συνεταιριστική Τράπεζα Θεσσαλίας, η Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας, η Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων και οι Πιστωτικοί Οργανισμοί όπως ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός Αιτωλοακαρνανίας «ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΠΙΣΤΗ» και ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός Βοιωτίας, όπου προωθούν τον τοπικό χαρακτήρα και την κοινωνική ανάπτυξη (este, n.d). Με την άνοδο της κοινωνικής οικονομίας και τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης την τελευταία δεκαετία, οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν στραφεί στη στήριξη κοινωνικών επιχειρηματικών εγχειρημάτων. Ορισμένες από αυτές, καθώς και ορισμένες συστημικές τράπεζες, συμμετέχουν στο πρόγραμμα "Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία" (EaSI), που χρηματοδοτεί πολύ μικρές επιχειρήσεις και ενισχύει την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Θανοκώστα, 2019). Το EaSI, στο πλαίσιο της περιόδου 2021-2027, ενσωματώθηκε ως ειδικό σκέλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (EKT+), με προϋπολογισμό 762 εκατομμυρίων ευρώ. Αυτός είναι μειωμένος σε σύγκριση με τα 919,47 εκατομμύρια ευρώ της περιόδου 2014-2020. Το πρόγραμμα επικεντρώνεται σε τέσσερις κύριες πολιτικές προτεραιότητες: την απασχόληση και τις δεξιότητες, τις αγορές εργασίας και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, την κοινωνική προστασία και την ενεργή ένταξη, καθώς και τις συνθήκες εργασίας. Το EaSI υποστηρίζει αναλυτικές δραστηριότητες για την τεκμηρίωση της χάραξης πολιτικής σε θέματα απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής, ενώ ενισχύει διασυννοριακές συνεργασίες και προγράμματα κινητικότητας εργαζομένων για την

αντιμετώπιση ανισορροπιών στην αγορά εργασίας. Η ενσωμάτωσή του στο ΕΚΤ+ σηματοδοτεί την εξέλιξή του, διατηρώντας τον στόχο του για την προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής καινοτομίας στην ΕΕ, με έμφαση σε σύγχρονες προκλήσεις και ευκαιρίες(European Commission,2021)

- ο Επιχειρηματικό κεφάλαιο με φιλανθρωπικό σκοπό (Venture Philanthropy)

Τα εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ενίσχυση μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού μπορεί να πάρουν διάφορες μορφές χρηματοδότησης, όπως μη επιστρεπτές επιχορηγήσεις (ιδιαίτερα για τη στήριξη ΜΚΟ), δάνεια, ή ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια, που συνήθως προϋποθέτουν την απόκτηση μεριδίων στην επιχείρηση. Επιπλέον, υπάρχει το επιχειρηματικό κεφάλαιο, καθώς και μηχανισμοί εγγυοδοσίας που παρέχουν χρηματοπιστωτική υποστήριξη. Η επιχειρηματική φιλανθρωπία, πέρα από οικονομική στήριξη, μπορεί επίσης να προσφέρει μη χρηματική βοήθεια, όπως συμβουλευτική και εποπτεία, ώστε οι φορείς να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τις δραστηριότητές τους και τη συνολική οικονομική τους κατάσταση. Αυτή η στήριξη περιλαμβάνει τεχνικές συμβουλευτικής και καθοδήγησης, που βοηθούν οργανισμούς να αναπτυχθούν και να εξελίξουν τη λειτουργία τους με βιώσιμο και αποδοτικό τρόπο (European Union,2019).

- ο Επιχειρηματικοί Άγγελοι (Business Angels)

Οι επενδυτές άγγελοι (Business Angels) είναι ιδιώτες επενδυτές που χρηματοδοτούν και υποστηρίζουν μικρομεσαίες επιχειρήσεις με υψηλές προοπτικές ανάπτυξης, προσφέροντας κεφάλαια, εμπειρία, και τεχνογνωσία σε αντάλλαγμα για μερίδιο στην επιχείρηση. Οι επενδυτές αυτοί συχνά διαθέτουν εμπειρία στη διοίκηση επιχειρήσεων και τις πωλήσεις, και στόχος τους είναι να ενισχύσουν την ανάπτυξη και την επιτυχία των εταιρειών αυτών, συνήθως νέων και καινοτόμων. Σημαντικό χαρακτηριστικό των επενδυτών αγγέλων είναι ότι επενδύουν προσωπικά, είτε ατομικά είτε σε ομάδες, χωρίς να υποχρεώνονται να ανήκουν σε οργανωμένα επενδυτικά κεφάλαια (π.χ., venture capital funds). Έτσι, λειτουργούν με μεγαλύτερη αυτονομία και ευελιξία στην επιλογή των επενδύσεών τους. Οι επενδύσεις από αγγέλους συχνά θεωρούνται πιο φιλικές και προσβάσιμες για νεοσύστατες επιχειρήσεις που δυσκολεύονται να αποκτήσουν χρηματοδότηση μέσω τραπεζών ή άλλων παραδοσιακών καναλιών. Στην Ελλάδα, η πρακτική αυτή είναι λιγότερο διαδεδομένη και δεν έχει θεσμοθετηθεί επίσημα, παρόλο που μπορεί να αποτελέσει κρίσιμη εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης για νέους επιχειρηματίες (European Union,2019).

- Δημόσιες πηγές χρηματοδότησης

- ο Προγράμματα ΕΣΠΑ

Τα προγράμματα ΕΣΠΑ είναι πρωτοβουλίες που χρηματοδοτούνται σε συνεργασία με τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία και τους εθνικούς πόρους, προκειμένου να καλύψουν ένα μέρος των εξόδων τους. Αυτά τα επιχειρησιακά προγράμματα έχουν σχεδιαστεί για να υλοποιούν τις οδηγίες του γενικού προγράμματος και να υποστηρίζουν τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των Κ.Α.Ο., οι οποίες μπορεί να αντιμετωπίζουν προκλήσεις ρευστότητας. Ένας από τους κύριους στόχους των προγραμμάτων αυτών είναι η στήριξη των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων. Αυτή η υποστήριξη περιλαμβάνει δράσεις για την ένταξή τους

στην κοινωνία, καθώς και την καλλιέργεια και αξιοποίηση των ταλέντων τους. Έτσι, τα προγράμματα ΕΣΠΑ συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την προώθηση της ισότητας ευκαιριών(espa.2016). Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021-2027 αφορά στο Τομεακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» αποτελεί βασικό εργαλείο για τη στήριξη της κοινωνικής ένταξης και της οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, με συνολικό προϋπολογισμό 4,16 δισεκατομμύρια ευρώ, συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Το Πρόγραμμα στηρίζεται στις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και καλύπτει όλες τις περιφέρειες της χώρας, με κύριους στόχους την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και της κοινωνικής συνοχής. Ένα από τα κύρια σημεία της χρηματοδότησης αφορά τη στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των φορέων της Κ.Α.Ο . Η κοινωνική οικονομία, που περιλαμβάνει φορείς με κοινωνικό σκοπό και προσανατολισμό, αποτελεί κεντρικό άξονα για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, όπως η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Μέσω του Προγράμματος, προωθείται η ίδρυση και η στήριξη φορέων της Κ.Α.Ο, δίνοντας έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική ένταξη εύλωτων ομάδων, όπως οι άνεργοι νέοι και οι μακροχρόνια άνεργοι.

Παράλληλα, η χρηματοδότηση καλύπτει δράσεις που στοχεύουν στην προώθηση της απασχόλησης για όλες τις ομάδες του πληθυσμού, ιδίως τους νέους έως 29 ετών που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την κατάρτιση ή την εργασία (ΕΑΕΚ). Στηρίζονται επίσης η αυτοαπασχόληση και η δημιουργία νέων επιχειρήσεων, δίνοντας ευκαιρίες στους νέους επιχειρηματίες και σε όσους επιδιώκουν να αναπτύξουν καινοτόμες ιδέες στον χώρο της κοινωνικής οικονομίας. Επιπλέον, η στήριξη της κοινωνικής ένταξης ενισχύεται μέσω μέτρων που προωθούν την ισότητα και την πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνικής πρόνοιας (ΕΣΠΑ, 2023)

ο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΑΠΔΕ) είναι το κύριο εργαλείο της ελληνικής κυβέρνησης για τη χρηματοδότηση έργων που στοχεύουν στην ανάπτυξη της οικονομίας. Μέσω του προγράμματος αυτού, χρηματοδοτούνται έργα που συμβάλλουν στην αύξηση τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου πλούτου. Οι πόροι του ΑΠΔΕ προέρχονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ο οποίος εγκρίνεται κάθε χρόνο από τη Βουλή.

Το πρόγραμμα επικεντρώνεται κυρίως στη χρηματοδότηση δύο ειδών έργων:

1. Έργα υποδομών: Κατασκευή δρόμων, γεφυρών, σχολείων, νοσοκομείων και άλλων κρίσιμων υποδομών.
2. Έργα κοινωνικής υποστήριξης: Ενέργειες που αφορούν τη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού, την εκπαίδευση, τη στήριξη των μεταναστών, την αποκατάσταση ζημιών από φυσικές καταστροφές, καθώς και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, όπως η πανδημία του COVID-19.

Με αυτόν τον τρόπο, το ΑΠΔΕ ενισχύει τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή(epde, nd).

- Ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης

Οι Ευρωπαϊκοί Μηχανισμοί Χρηματοδότησης είναι:

- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+): Ενίσχυση κοινωνικών υπηρεσιών, απασχόλησης και ένταξης ομάδων που μειονεκτούν.
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ): Στήριξη τοπικών και περιφερειακών έργων, συμπεριλαμβανομένων κοινωνικών επιχειρήσεων.
- Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης: Στήριξη περιοχών που πλήττονται από την κλιματική αλλαγή και τη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία.
- Πρόγραμμα InvestEU: Παροχή χρηματοδοτήσεων και εγγυήσεων για κοινωνικές επενδύσεις.
- Πρόγραμμα EaSI (Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία): Μικροχρηματοδοτήσεις και στήριξη κοινωνικής επιχειρηματικότητας.
- COSME: Χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με έμφαση στις κοινωνικές επιχειρήσεις.
- Horizon Europe: Χρηματοδότηση για καινοτόμα έργα, συμπεριλαμβανομένων κοινωνικών προκλήσεων.
- Interreg Europe: Στήριξη διασυνοριακής συνεργασίας και καινοτομίας στην κοινωνική οικονομία(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

Χρηματοδοτικά Εργαλεία:

- **Μηχανισμός Μικροχρηματοδοτήσεων EaSI:** Παροχή δανείων σε μικρές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους, ιδίως σε ευάλωτες ομάδες.
- InvestEU Social Investment and Skills Window: Χρηματοδότηση για την εκπαίδευση και την κοινωνική επιχειρηματικότητα.
- Κρατικές Ενισχύσεις: Ευελιξία μέσω υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) και επιδοτήσεων για μειονεκτούσες ομάδες.
- Πλατφόρμα Δίκαιης Μετάβασης: Δικτύωση και υποστήριξη περιοχών που μεταβαίνουν σε μια βιώσιμη οικονομία.
- Δημόσιες Συμβάσεις: Ενσωμάτωση κοινωνικών κριτηρίων στις δημόσιες προμήθειες(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

- Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης

- Crowdfunding

Η χρηματοδότηση από το πλήθος, γνωστή και ως crowdfunding, αποτελεί έναν σύγχρονο και καινοτόμο τρόπο συγκέντρωσης κεφαλαίων για έργα και επιχειρήσεις μέσω ηλεκτρονικών πλατφορμών. Αυτή η προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις και ιδιώτες να αντλήσουν πόρους από μικροεπενδυτές παγκοσμίως, παρακάμπτοντας παραδοσιακές πηγές όπως οι τράπεζες και τα επενδυτικά ταμεία. Στη διαδικασία εμπλέκονται τρία βασικά μέρη: οι χρηματοδότες (επενδυτές), που προσφέρουν χρήματα για να υποστηρίξουν τα έργα, οι χρηματοδοτούμενοι (επιχειρήσεις ή άτομα που αναζητούν κεφάλαια) και οι πλατφόρμες που διευκολύνουν την επικοινωνία και τη συναλλαγή (Παπατριανταφύλλου, 2020). Δύο από τις πιο γνωστές πλατφόρμες είναι το Kickstarter, που εστιάζει σε δημιουργικά έργα, και το Indiegogo, που προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στους στόχους χρηματοδότησης. Το crowdfunding έχει αναδειχθεί σε ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για

startups και τους φορείς της Κ.Α.Ο , οι οποίες συχνά δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν κεφάλαια μέσω συμβατικών καναλιών. Δεδομένου ότι οι τράπεζες είναι συνήθως επιφυλακτικές απέναντι σε νέες επιχειρήσεις με περιορισμένη οικονομική ιστορία, η χρηματοδότηση από το πλήθος προσφέρει μια ευέλικτη και προσιτή λύση για την υλοποίηση καινοτόμων ιδεών (Grasshopper, n.d.).

- ο Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)

Η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) είναι μια πρακτική λύση χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, προσφέροντας τη δυνατότητα να αποκτήσουν εγκαταστάσεις ή τεχνολογικό εξοπλισμό χωρίς να δεσμεύσουν το δικό τους κεφάλαιο. Με το leasing, οι εταιρείες μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε μηχανήματα, εργαλεία, γη ή βιομηχανικές υποδομές με τρόπο που εφαρμόζεται σε διάφορους κλάδους της οικονομίας. Συγκεκριμένα, η χρηματοδοτική μίσθωση αξιοποιείται συχνά στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών, της κατασκευής, της ενέργειας, καθώς και στη βιομηχανία πληροφορικής για εξοπλισμό και λογισμικά. Οι φορείς της Κ.Α.Ο θα μπορούσαν επίσης να επωφεληθούν από αυτήν τη μορφή χρηματοδότησης για να καλύψουν ανάγκες τους, όμως τα κριτήρια επιλογής επικεντρώνονται κυρίως στην πιστοληπτική ικανότητα, κάτι που μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο.

- ο Factoring

Το Factoring είναι μια μέθοδος χρηματοδότησης φορέων κατά την οποία ο προμηθευτής εκχωρεί ορισμένα δικαιώματά του στον πράκτορα (factor) με αντάλλαγμα μια αμοιβή. Ο πράκτορας, από την πλευρά του, αναλαμβάνει είτε να καταβάλει στον προμηθευτή το συμφωνημένο ποσό στην προκαθορισμένη ημερομηνία, είτε να το εξοφλήσει νωρίτερα, παρέχοντας έτσι μια μορφή πίστωσης. Με τον τρόπο αυτό, οι φορείς μπορούν να εξασφαλίσουν άμεσα κεφάλαια μέσω της εκχώρησης των απαιτήσεών τους, διευκολύνοντας έτσι τη ρευστότητά τους.

- ο Forfeiting

Το forfeiting είναι μια μέθοδος χρηματοδότησης που βασίζεται στην προεξόφληση μιας απαίτησης με μεσοπρόθεσμη διάρκεια (από 6 μήνες έως 6 χρόνια) από μια τράπεζα ή εξειδικευμένο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (Forfeiter). Ο forfeiter αποδέχεται να μην έχει δικαίωμα προσφυγής κατά του κατόχου της απαίτησης (Forfeitist) σε περίπτωση που αυτή δεν εξοφληθεί εγκαίρως, δηλαδή δε διεκδικεί την επιστροφή των χρημάτων από τον Forfeitist. Για την αποπληρωμή, συνήθως παρέχεται εγγύηση από κάποια τράπεζα. Το Forfeiting μοιάζει με το Factoring, καθώς και οι δύο είναι μέθοδοι χρηματοδότησης απαιτήσεων. Ωστόσο, η βασική διαφορά τους έγκειται στη διάρκεια: το Factoring αφορά πιο σύντομες απαιτήσεις, συνήθως διάρκειας 3 έως 6 μηνών.

- ο Social Franchising

Το social franchising είναι μια καινοτόμος προσέγγιση που επιτρέπει στους φορείς της Κ.Α.Ο να επεκτείνουν τη δράση τους, προωθώντας επιτυχημένα μοντέλα σε νέες περιοχές. Συνδυάζοντας τις αρχές του παραδοσιακού franchising με έναν κοινωνικό προσανατολισμό, στοχεύει στη δημιουργία θετικού κοινωνικού αντίκτυπου αντί για αποκλειστικά οικονομικά κέρδη. Ένα βασικό πλεονέκτημα του είναι η δημιουργία σταθερών πηγών εσόδων, όπως οι αμοιβές και τα δικαιώματα franchise, που μπορούν να επανεπενδυθούν στην κοινωνική αποστολή της επιχείρησης. Έτσι, οι φορείς της Κ.Α.Ο τη βιωσιμότητά τους και αναπτύσσουν προγράμματα για την υποστήριξη τοπικών κοινοτήτων. Επομένως το social franchising προσφέρει μια ελκυστική επιλογή για επενδυτές που θέλουν να συνδυάσουν κοινωνικό αντίκτυπο με οικονομικές αποδόσεις (Franchise Company, n.d.).

ο Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (Business Incubators)

Οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (Business Incubators) είναι οργανισμοί που παρέχουν στήριξη σε νεοσύστατες εταιρείες με υψηλές προοπτικές ανάπτυξης. Προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα υποστηρικτικών υπηρεσιών, όπως χρηματοδότηση, αν και σε μικρότερη κλίμακα από αυτή των επενδυτικών κεφαλαίων (επαγγελματικούς χώρους και εξοπλισμό (όπως γραφεία, έπιπλα, υπολογιστές και τηλεφωνικές γραμμές), καθώς και πρόσβαση στο διαδίκτυο. Επιπλέον, παρέχουν γραμματειακή υποστήριξη, συμβουλευτικές υπηρεσίες σε τομείς όπως φορολογία, λογιστική, νομικά ζητήματα, πληροφορική και εύρεση προσωπικού, καθώς και τη δυνατότητα δικτύωσης με πελάτες και προμηθευτές. Σε αντάλλαγμα, οι θερμοκοιτίδες συχνά ζητούν ένα ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου ή πληρωμές από τις επιχειρήσεις που υποστηρίζουν.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί αρκετές θερμοκοιτίδες, κυρίως στις πόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπως η Θερμοκοιτίδα Θεσσαλονίκης. Σε ό,τι αφορά την κοινωνική επιχειρηματικότητα, παραδείγματα αποτελούν οργανισμοί όπως η Solidarity Mission, η οποία έχει υλοποιήσει προγράμματα για την υποστήριξη φορέων της Κ.Α.Ο και καινοτομιών με στόχο τη μείωση της νεανικής ανεργίας και την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας

ο Πλατφόρμες κοινωνικού δανεισμού (Peer-to-peer Lending)

Ο P2P (peer-to-peer) δανεισμός αποτελεί μια σύγχρονη μέθοδο χρηματοδότησης, όπου οι δανειολήπτες και οι αποταμιευτές έρχονται σε άμεση επαφή χωρίς την παρέμβαση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως οι τράπεζες. Αυτό το μοντέλο λειτουργεί ως μια διαδικτυακή πλατφόρμα που συνδέει την προσφορά και τη ζήτηση δανείων. Μέσω ρυθμιστικών κανόνων, ηλεκτρονικών πιστοποιητικών και υπογραφών που ορίζουν τα επιτόκια, οι πολίτες μπορούν να διαχειρίζονται τη χρηματοδότηση χωρίς τη μεσολάβηση των παραδοσιακών τραπεζών. Η P2P προσέγγιση αφαιρεί τους ενδιάμεσους, προσφέροντας στους επιχειρηματίες που έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε παραδοσιακές χρηματοδοτήσεις την ευκαιρία να αποκτήσουν μη εξασφαλισμένα δάνεια, αν και με υψηλό ρίσκο, σε σύντομο χρονικό διάστημα. Οι αποταμιευτές, από την άλλη, έχουν τη δυνατότητα να απολαύσουν υψηλότερες αποδόσεις για τις καταθέσεις τους. Τα δάνεια αναμένονται να αποπληρωθούν με τόκο μέσα σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα, χωρίς όμως να υπάρχει πρόβλεψη για παραχώρηση μετοχών ή άλλων δικαιωμάτων επί της επιχείρησης (Θανοκώστα, 2019).

2.5 Χρηματοδότηση κοινωνικών εγχειρημάτων: Ανάλυση οικονομικών παραμέτρων

Μέχρι σήμερα, η αξιοποίηση εργαλείων για τη χρηματοδότηση των εγχειρημάτων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας από τον τραπεζικό τομέα βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο. Παράλληλα, παραμένει ένα διαχρονικό πρόβλημα το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις Κ.Α.Λ.Ο. αξιολογούνται με τα ίδια κριτήρια που ισχύουν για άλλες επιχειρήσεις, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά τους (ΚΑΛΟ, 2023).

Αρκετά από τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα δεν έχουν ακόμη προσαρμοστεί για να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά από τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας (Bouchard et al., 2017), ενώ για άλλα λείπει η απαιτούμενη ενημέρωση (Λιαργκόβας κ.ά., 2019). Οι φορείς αυτοί δυσκολεύονται να προσελκύσουν παραδοσιακούς επενδυτές, καθώς από νομικής άποψης δεν έχουν τη δυνατότητα να εκδίδουν μετοχές ή μερίδια που να αποφέρουν κέρδος. Επιπλέον, ως μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις

(ΜΜΕ), αντιμετωπίζουν ζητήματα όπως οι περιορισμοί στη χορήγηση δανείων και η δυσκολία πρόσβασης σε μακροπρόθεσμες επενδυτικές πηγές. Σύμφωνα με την Έκθεση του Βρετανικού Συμβουλίου για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα το 2017, οι κύριες πηγές χρηματοδότησης παραμένουν οι εξής.

	Ποσοστό ΟΛΩΝ όσων ανταποκρίθηκαν	Ποσοστό κατηγορίας Α Φορείς εγγεγραμμένοι στο ΜΗΤΡΩΟ του ΥΠ.Ε.Κ.Α.Α.	Ποσοστό κατηγορίας Β Φορείς μη- εγγεγραμμένοι στο ΜΗΤΡΩΟ του ΥΠ.Ε.Κ.Α.Α.
Άλλο (διάφορα)	37%	40%	29%
Επιχορήγηση για συγκεκριμένο πρόγραμμα/ δράση	26%	21%	43%
Δωρεά σχετιζόμενη με τους γενικότερους στόχους του φορέα	21%	15%	40%
Χρηματοδότηση σε είδος	18%	17%	21%
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	10%	11%	7%
Δε γνωρίζω/ δεν απαντώ	9%	9%	10%
Δάνειο	7%	6%	12%
Υποθήκη	1%	1%	2%
Πίστωση με μορφή υπερανάλιψης	1%	1%	0%

Πίνακας 1: Πηγές χρηματοδότησης και πόροι που έλαβαν όσοι φορείς ανταποκρίθηκαν στην έρευνα και έχουν νομική μορφή.

Πηγή : Έκθεση για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα, British Council, 2017.

Οι δωρεές και οι επιχορηγήσεις έχουν ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό, ωστόσο είναι απαραίτητο να εξερευνηθούν και άλλες πηγές χρηματοδότησης, όπως οι εγγυοδοτικοί μηχανισμοί και τα ομόλογα κοινωνικού αντίκτυπου. Αυτές οι εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης είναι κρίσιμες για την ενίσχυση της βιωσιμότητας των επιχειρημάτων της Κ.Α.Ο και για την υποστήριξη της ανάπτυξής τους στο μέλλον. Χαρακτηριστικά τα δάνεια αποτελούν μια σχετικά περιορισμένη πηγή χρηματοδότησης σε σύγκριση με άλλες επιλογές. (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2023)

Για την κοινωνική επένδυση είναι απαραίτητος ένας συνδυασμός βιωσιμότητας και κοινωνικών επιδόσεων. Ως εκ τούτου, χρειάζονται σύγχρονοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί που θα στηρίζουν την ανάπτυξη και χρηματοδότηση κοινωνικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Αυτοί περιλαμβάνουν:

- Μηχανισμούς Εγγυοδοσίας
- Κοινωνικούς Επενδυτές
- Προγράμματα Επενδύσεων Προθέρμανσης
- Δάνεια και Συστήματα Μικροπιστώσεων
- Επιχειρηματικά Κεφάλαια (Social VC)
- Κεφάλαια Σποράς για κοινωνικές επιχειρήσεις και δίκτυα (ΚΑΛΟ, 2023).

3.5 Κοινωνικός αντίκτυπος και χρηματοδότηση

Η χρηματοδότηση που εστιάζει στον κοινωνικό αντίκτυπο αναφέρεται στην παροχή κεφαλαίων σε οργανισμούς που επιδιώκουν την αντιμετώπιση κοινωνικών

προβλημάτων με μετρήσιμα κοινωνικά, καθώς και οικονομικά οφέλη. Αποτελεί βασικό στοιχείο για τη βιωσιμότητα των φορέων της Κ.Α.Ο , εξασφαλίζοντας ότι μπορούν να αναπτυχθούν και να επιφέρουν θετικό κοινωνικό αντίκτυπο σε μεγάλη κλίμακα. Η κοινωνική χρηματοδότηση προωθείται και από τον δημόσιο τομέα και από τον ιδιωτικό, ενώ οι επενδυτές εντάσσουν κοινωνικούς στόχους στις στρατηγικές τους. Παράλληλα, η χρήση ποικίλων χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως τα «ομόλογα κοινωνικού αντίκτυπου», συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας πιο αποδοτικής αγοράς που συνδέεται με στόχους βιώσιμης ανάπτυξης.

Η ανάγκη για χρηματοδότηση στον κοινωνικό τομέα προκύπτει από το γεγονός ότι οι φορείς της Κ.Α.Ο και οι οργανισμοί αυτοί λειτουργούν με στόχο το κοινωνικό όφελος και όχι το κέρδος. Αυτό σημαίνει ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να προσελκύσουν παραδοσιακή χρηματοδότηση από τράπεζες ή επενδυτές, καθώς συχνά δεν μπορούν να υποσχεθούν υψηλές αποδόσεις. Η χρηματοδότηση για τον κοινωνικό αντίκτυπο εξυπηρετεί αυτήν την ανάγκη, παρέχοντας κεφάλαια από φιλανθρωπικά ιδρύματα, δημόσιους οργανισμούς, και ιδιώτες επενδυτές, οι οποίοι επιθυμούν να επιτύχουν όχι μόνο οικονομικές, αλλά και κοινωνικές αποδόσεις. Για την ενίσχυση της αγοράς κοινωνικής χρηματοδότησης, πολλές χώρες έχουν υιοθετήσει νομοθετικά μέτρα και οικονομικά κίνητρα. Αυτά περιλαμβάνουν εγγυήσεις δανείων, επιδοτήσεις, και διαγωνισμούς για κοινωνική καινοτομία. Οι πολιτικές αυτές βοηθούν στο να ενισχυθεί η επενδυτική ετοιμότητα των φορέων της Κ.Α.Ο , αυξάνοντας την ικανότητά τους να αντλήσουν πόρους. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει εγγυήσεις για την υποστήριξη των δανείων προς φορείς Κ.Α.Ο , καλύπτοντας έως και το 80% των κεφαλαίων. Τέτοια εργαλεία είναι κρίσιμα για τη μείωση του κινδύνου των επενδυτών και για την προσέλκυση περισσότερων κεφαλαίων στην αγορά κοινωνικού αντίκτυπου.

Η συνεργασία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων στην κοινωνική χρηματοδότηση είναι καθοριστική για την προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας και της ανάπτυξης. Ο δημόσιος τομέας μπορεί να προσφέρει χρηματοδοτική υποστήριξη και νομοθετικά κίνητρα, ενώ ο ιδιωτικός τομέας συμβάλλει με την ευελιξία και τη δυναμική των επενδυτικών του κεφαλαίων. Ένας τέτοιος συνδυασμός πόρων είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία βιώσιμων λύσεων που αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα, όπως η καταπολέμηση της φτώχειας και η βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης.

Η ανάπτυξη της κοινωνικής χρηματοδότησης ενισχύεται επίσης μέσω διαμεσολαβητών που λειτουργούν ως γέφυρες μεταξύ των φορέων της Κ.Α.Ο και των επενδυτών. Αυτοί οι διαμεσολαβητές βοηθούν τους φορείς να καταστούν «επενδυτικά έτοιμοι», προσφέροντας τεχνική βοήθεια και υποστήριξη στη διαχείριση κεφαλαίων. Χάρη σε τέτοιους μηχανισμούς, οι φορείς της Κ.Α.Ο μπορούν να αναπτυχθούν σταδιακά, αυξάνοντας την ικανότητά τους να προσελκύσουν επενδυτές και να διευρύνουν το κοινωνικό τους αντίκτυπο. Η ζήτηση για κοινωνικό αντίκτυπο συνεχίζει να αυξάνεται σε παγκόσμιο επίπεδο, και αυτό δημιουργεί νέες ευκαιρίες για καινοτομία και ανάπτυξη στην κοινωνική χρηματοδότηση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, για παράδειγμα, ενισχύει συνεχώς τις πολιτικές της για να στηρίξει την κοινωνική επιχειρηματικότητα και να προσελκύσει νέους επενδυτές στην αγορά αυτή. Παράλληλα, νέες πρωτοβουλίες, όπως τα κοινωνικά ομόλογα, αυξάνουν την επενδυτική δραστηριότητα στον κοινωνικό τομέα. Αυτά τα ομόλογα επιτρέπουν στους επενδυτές να χρηματοδοτούν προγράμματα που σχετίζονται με κοινωνικά θέματα και να απολαμβάνουν αποδόσεις βάσει των κοινωνικών αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται. Συνεπώς, η χρηματοδότηση με κοινωνικό αντίκτυπο είναι ένας τομέας που παρέχει κρίσιμη υποστήριξη στους φορείς της Κ.Α.Ο και οργανισμούς

που επιδιώκουν να δημιουργήσουν θετικά αποτελέσματα για την κοινωνία. Μέσω της κατάλληλης υποστήριξης και συνεργασίας από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, ο τομέας αυτός μπορεί να συνεχίσει να αναπτύσσεται, διασφαλίζοντας ότι οι φορείς της Κ.Α.Ο θα έχουν τους πόρους που χρειάζονται για να υλοποιήσουν τους στόχους τους (oecd, 2019).

3. Κοινωνικός Αντίκτυπος

3.1 Εισαγωγή

Η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου αποτελεί έναν κρίσιμο παράγοντα για την αξιολόγηση των κοινωνικών και πολιτιστικών επιπτώσεων που προκύπτουν από τις δράσεις δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων. Οι κοινωνικές επιπτώσεις σχετίζονται με τον τρόπο ζωής, τις σχέσεις και την ενσωμάτωση των ανθρώπων στην κοινωνία, ενώ συχνά περιλαμβάνουν πολιτιστικές αλλαγές που επηρεάζουν αξίες και αντιλήψεις. Η διαδικασία μέτρησης, αν και απαραίτητη, παραμένει σύνθετη και απαιτεί τη χρήση συγκεκριμένων μεθοδολογιών για την αποτύπωση των αλλαγών που μπορούν να αποδοθούν άμεσα σε μία δράση. Επιπλέον, ενισχύει τη λογοδοσία, τη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Παρά τις προκλήσεις που προκύπτουν λόγω της έλλειψης κοινών προτύπων, οι οργανισμοί μπορούν να βελτιστοποιήσουν τις στρατηγικές τους, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και στην επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων.

3.2 Έννοια Κοινωνικού Αντίκτυπου

Η αποτύπωση και αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου έχει απασχολήσει την έρευνα εδώ και καιρό, καθώς είναι σημαντικό να εξεταστούν οι κοινωνικές επιπτώσεις των δράσεων και πολιτικών που εφαρμόζονται, είτε πρόκειται για δημόσιες είτε για ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Η διαδικασία αυτή, γνωστή ως εκτίμηση κοινωνικών επιπτώσεων, στοχεύει στον εντοπισμό και την ανάλυση των κοινωνικών αλλαγών που επιφέρει μια δράση, τόσο πριν όσο και μετά την εφαρμογή της. Αυτές οι αλλαγές μπορεί να αφορούν τον τρόπο ζωής των ανθρώπων, τις επαγγελματικές και κοινωνικές τους σχέσεις, και την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία, ενώ συχνά περιλαμβάνουν και πολιτιστικές επιπτώσεις που επηρεάζουν τις αξίες και τις αντιλήψεις τους. Οι κοινωνικές επιπτώσεις, λοιπόν, αγγίζουν όλες τις αλλαγές που επέρχονται στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ζουν, εργάζονται και αλληλοεπιδρούν. Παράλληλα, οι πολιτιστικές επιπτώσεις αφορούν τις αλλαγές στις κοινωνικές αξίες, τα έθιμα και τις πεποιθήσεις, οι οποίες διαμορφώνουν την κατανόηση των ανθρώπων για τον εαυτό τους και την κοινωνία τους. Οι συνέπειες αυτές συχνά είναι αποτέλεσμα πολύπλοκων παραγόντων που συνδέονται τόσο με τη φύση της δραστηριότητας όσο και με το κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται (Burdge and Vancley, 1996).

Ο κοινωνικός αντίκτυπος, ως έννοια, αναφέρεται κυρίως στην αξία που δημιουργείται για την κοινωνία και για συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων ως αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου, αλλά η έλλειψη σαφούς συναίνεσης μεταξύ των ερευνητών έχει οδηγήσει σε ποικιλία μεθόδων. Σύμφωνα με τον Έμερσον και άλλους (2000), ο κοινωνικός αντίκτυπος μπορεί να καθοριστεί ως η μη οικονομική αξία που δημιουργείται από μια συγκεκριμένη δραστηριότητα. Από μια διαφορετική οπτική, ο Κολοντίνσκι και άλλοι (2006) θεωρούν ότι ο κοινωνικός αντίκτυπος είναι η αξία που αποκομίζουν οι δικαιούχοι και άλλοι αποδέκτες της παρέμβασης. Αντίστοιχα, ο Κλαρκ και συνεργάτες (2004) προτείνουν ότι ο κοινωνικός αντίκτυπος αφορά το αποτέλεσμα που συνδέεται άμεσα με τη δραστηριότητα ενός οργανισμού, ενώ οι αλλαγές που θα συνέβαιναν ανεξάρτητα από αυτήν πρέπει να εξαιρεθούν από την

εκτίμηση. Αυτή η προσέγγιση, η οποία λαμβάνει υπόψη μόνο τις αλλαγές που μπορούν να αποδοθούν στον ενδιαφερόμενο οργανισμό, είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς τονίζει την ανάγκη συνεκτίμησης των εξωτερικών παραγόντων. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να εκτιμηθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η πραγματική συμβολή ενός οργανισμού ή μιας δράσης, χωρίς να υπεισέρχονται οι επιδράσεις από άλλους παράγοντες που δεν συνδέονται άμεσα με την προσπάθεια.

Επιπλέον, έχει διατυπωθεί και η άποψη ότι ο κοινωνικός αντίκτυπος περιλαμβάνει την ικανότητα των κοινωνικών επιχειρηματικών εγχειρημάτων να αλλάξουν τις υφιστάμενες συνθήκες σε μια συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης. Με άλλα λόγια, η κοινωνική επιχειρηματικότητα μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τον τρόπο που επιδρά θετικά σε μια δεδομένη κοινότητα ή ομάδα πληθυσμού. Επομένως η αποτύπωση του κοινωνικού αντίκτυπου είναι σύνθετη, καθώς απαιτεί συνυπολογισμό πολλών παραγόντων, ενώ η σαφής και αξιόπιστη μέτρηση αποτελεί πρόκληση, λόγω της δυσκολίας απομόνωσης των παραγόντων που δεν συνδέονται άμεσα με τη συγκεκριμένη δράση. Η Μέτρηση και Διαχείριση Κοινωνικού Αντίκτυπου ξεπερνά την απλή συλλογή δεδομένων και λειτουργεί ως εργαλείο που ενδυναμώνει τους οργανισμούς να λαμβάνουν αποφάσεις βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων. Με αυτόν τον τρόπο, συμβάλλει στην ενίσχυση της λογοδοσίας και της διαφάνειας, στοιχεία που είναι καθοριστικά για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Βελτιώνει την αξιοπιστία του οργανισμού, αλλά τον καθιστά και πιο ελκυστικό για επενδυτές και δωρητές που ενδιαφέρονται για την κοινωνική αξία. Επίσης, προωθεί τη συνεχή βελτίωση των προγραμμάτων και των δράσεων ενός οργανισμού, ενισχύοντας την αποδοτικότητα και την επίδρασή τους στην κοινωνία (Costanzo, et.al, 2014).

Ωστόσο, η εφαρμογή αποτελεσματικής μέτρησης δεν είναι εύκολη υπόθεση. Απαιτεί σημαντικούς πόρους, τεχνογνωσία και χρόνο, κάτι που μπορεί να αποδειχθεί δύσκολο για πολλούς οργανισμούς. Η διαδικασία της συλλογής δεδομένων μπορεί να αποδειχθεί σύνθετη, με ζητήματα όπως η ακρίβεια των δεδομένων να αποτελούν σημαντική πρόκληση. Επίσης, η έλλειψη κοινών προτύπων μέτρησης καθιστά δύσκολη τη σύγκριση των αποτελεσμάτων μεταξύ διαφορετικών οργανισμών, περιορίζοντας έτσι τη συνολική επίδραση. Επιπλέον, υπάρχει ο κίνδυνος οι οργανισμοί να επικεντρωθούν αποκλειστικά σε μετρήσιμα αποτελέσματα, αγνοώντας μακροπρόθεσμες και πιο βαθιές επιπτώσεις που είναι πιο δύσκολο να αποτιμηθούν ποσοτικά (European Commission, n.d).. Η έλλειψη ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, σύμφωνα με έρευνες του ΟΟΣΑ, θεωρείται το σοβαρότερο πρόβλημα από το 45% των οργανώσεων. Ακόμη, υπάρχει έλλειψη πόρων και δεξιοτήτων για τη συστηματική καταγραφή του κοινωνικού τους αντίκτυπου, κάτι που οδηγεί συχνά τις μικρές και μεσαίες Κ.Α.Ο να αποφεύγουν την μέτρηση, ιδιαίτερα αν οι χρηματοδότες απαιτούν μόνο απλές αναφορές παραγωγής. Γενικά η φύση του κοινωνικού αντίκτυπου είναι πολύπλοκη και συχνά δύσκολη στην καταγραφή, αφού μπορεί να περιλαμβάνει συνέπειες που εκδηλώνονται σε βάθος χρόνου. Για παράδειγμα, η βελτίωση των συνθηκών στέγασης μπορεί να αποτελεί το πρώτο βήμα για κοινωνική και οικονομική σταθερότητα, αλλά η συμβολή της δεν είναι άμεσα μετρήσιμη. Επιπλέον, η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και η εκπροσώπησή τους στη διαδικασία μέτρησης αποτελεί πρόκληση. Ορισμένες οργανώσεις επιδιώκουν συμμετοχικές μεθοδολογίες, όμως ταυτόχρονα οι διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως η Ατζέντα 2030 και τα κινήματα για κοινωνική δικαιοσύνη, αυξάνουν την πίεση για ουσιαστική και δίκαιη εκπροσώπηση (OECD, 2021).

Γενικά η αξία της μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου για έναν οργανισμό έγκειται στην ικανότητά του να κατευθύνει την κοινωνική δράση προς πιο

ουσιαστικά αποτελέσματα. Παρά τις προκλήσεις μπορούν να οδηγήσουν σε καλύτερη απόδοση των επενδύσεων στην κοινωνία και να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων μερών (European Commission, n.d). Η ανάγκη για αξιόπιστη μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου προϋποθέτει την καθιέρωση αιτιώδους σχέσης μεταξύ των δράσεων και του παραγόμενου αποτελέσματος, κάτι που απαιτεί εξειδίκευση και πρόσθετους πόρους. Παράλληλα, υπάρχει η πρόκληση της συμφιλίωσης της εσωτερικής μάθησης και της εξωτερικής λογοδοσίας. Οι οργανώσεις επιθυμούν να αποκομίσουν ουσιαστική γνώση για να βελτιώσουν τη δράση τους, αλλά οι πιέσεις για εξωτερική λογοδοσία από επενδυτές και κυβερνήσεις συχνά επιβάλλουν διαφορετικές απαιτήσεις. Η έλλειψη επαρκών πόρων δυσχεραίνει τη δυνατότητα των Κ.Α.Ο να επιτύχουν ισορροπία ανάμεσα στη μάθηση και τη λογοδοσία. Η διαδικασία μέτρησης επηρεάζει και τη δέσμευση των εργαζομένων, καθώς είναι πιο άμεσος ο ρόλος τους στην κοινωνική αποστολή της οργάνωσης. Συνολικά, οι φορείς της Κ.Α.Ο πρέπει να ανταποκριθούν σε απαιτήσεις από την αγορά, την κοινωνία και το κράτος, ενώ ταυτόχρονα χρειάζονται αξιόπιστα εργαλεία και πόρους για να μετρήσουν και να βελτιώσουν ουσιαστικά τον κοινωνικό τους αντίκτυπο (OECD, 2021).

3.3 Στάδια μέτρησης Κοινωνικού αντίκτυπου

Η μέτρηση και διαχείριση των κοινωνικών επιπτώσεων αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για τις οντότητες της κοινωνικής οικονομίας, βοηθώντας τις να αξιολογήσουν και να αναδείξουν τη συνεισφορά τους στην κοινωνία. Μέσα από τη συστηματική συλλογή δεδομένων, αυτές οι οντότητες μπορούν να κατανοήσουν πώς επιτυγχάνουν την κοινωνική τους αποστολή και να βελτιώσουν τη στρατηγική τους. Τα δεδομένα επιπτώσεων είναι πολύτιμα και για την ενίσχυση της χρηματοδότησής τους, καθώς διαφοροποιούν τις πηγές εσόδων και διευκολύνουν την πρόσβαση σε δημόσιες και ιδιωτικές αγορές. Σε αντίθεση με τις συμβατικές επιχειρήσεις, οι οντότητες της κοινωνικής οικονομίας λειτουργούν βάσει αρχών που θέτουν σε προτεραιότητα τους ανθρώπους και τον σκοπό (κοινωνικό ή περιβαλλοντικό) πάνω από το κέρδος. Επίσης, εφαρμόζουν τη συμμετοχική διακυβέρνηση και δεσμεύονται να επανεπενδύουν τα κέρδη για την ευημερία των μελών τους ή της ευρύτερης κοινωνίας. Αυτά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους προσδίδουν συγκριτικό πλεονέκτημα στη μέτρηση και αξιολόγηση του κοινωνικού τους αντίκτυπου, ενισχύοντας τη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη των ενδιαφερόμενων φορέων (LEED, 2024).

Η διαδικασία μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου μπορεί να χωριστεί σε πέντε βασικά στάδια:

1. **Καθορισμός στόχων:** Αρχικά, είναι σημαντικό να προσδιοριστεί ο στόχος της αξιολόγησης. Δηλαδή, αν γίνεται εκ των προτέρων, για προσωρινή αξιολόγηση, ή εκ των υστέρων, για τελική εκτίμηση. Επίσης, πρέπει να οριστεί το αντικείμενο της ανάλυσης, το οποίο μπορεί να αφορά μια κοινωνική ομάδα, μια επιχείρηση ή κάποιο συγκεκριμένο έργο.
2. **Καθορισμός ενδιαφερόμενων μερών:** Για τη μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου, απαιτείται να συγκριθεί η αρχική κατάσταση με την τελική, ώστε να αναδειχθούν οι αλλαγές που επιτεύχθηκαν. Η εμπλοκή των ανθρώπων που βίωσαν την αλλαγή προσωπικά είναι καθοριστική, και γι' αυτό πρέπει να χαρτογραφηθούν τα ενδιαφερόμενα μέρη και να εκτιμηθούν τα συμφέροντά τους (Francesco et al, 2021),.

3. **Επιλογή κατάλληλων μετρήσεων:** Σε αυτό το στάδιο προσδιορίζονται οι μέθοδοι μέτρησης που συνδέουν άμεσα τις ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν με τον παραγόμενο αντίκτυπο, έτσι ώστε να είναι ακριβής η αξιολόγηση.
4. **Διεξαγωγή μέτρησης:** Εδώ πραγματοποιείται η συλλογή και ανάλυση των δεδομένων που αφορούν τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν.
5. **Αναφορά των αποτελεσμάτων:** Τέλος, τα αποτελέσματα κοινοποιούνται στα ενδιαφερόμενα μέρη, ενώ παράλληλα εντοπίζονται τομείς προς βελτίωση. Η αναφορά αυτή πρέπει να περιέχει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά στοιχεία, ώστε να περιγραφεί με σαφήνεια η πραγματική διαδικασία δημιουργίας και διάχυσης της αξίας που προσφέρθηκε, και να συγκριθεί με προκαθορισμένους στόχους ή άλλα παρόμοια έργα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014) .

3.4 Σημαντικότητα μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου για τις επιχειρήσεις της Κ.Α.Ο

Η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο για τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, καθώς τους επιτρέπει να κατανοήσουν την αποτελεσματικότητα των δράσεών τους στην επίτευξη κοινωνικών στόχων. Αυτή η διαδικασία δεν είναι μόνο σημαντική για την αξιολόγηση των επιπτώσεων που έχουν οι οργανισμοί στην κοινωνία, αλλά και για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της αποτελεσματικότητάς τους. Η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου συμβάλλει στην κατανόηση της θετικής επίδρασης που έχουν οι οργανισμοί σε ανθρώπους και περιβάλλον. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι οργανισμοί διασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των εγχειρημάτων τους, ενώ ταυτόχρονα βελτιώνουν την αποτελεσματικότητά τους. Η διαδικασία αυτή καταγράφει και αναλύει τις αλλαγές που προκαλούν στη ζωή των ανθρώπων, λειτουργώντας ως οδηγός για την επίτευξη των κοινωνικών στόχων τους (LEED, 2024).

Παρά την πολυπλοκότητά της, πολλοί οργανισμοί υιοθετούν εξατομικευμένα εργαλεία προσαρμοσμένα στις ανάγκες και προκλήσεις τους. Σύμφωνα με έρευνα, το 60,7% των φορέων κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη εφαρμόζει τέτοιες προσαρμοσμένες μεθοδολογίες. Η ανάπτυξη κουλτούρας μέτρησης είναι εξίσου σημαντική, καθώς οι φορείς ωριμάζουν και ενσωματώνουν τη διαδικασία στις λειτουργίες τους. Η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου προάγει τη λογοδοσία και ενισχύει τη διαφάνεια. Παρέχει αξιόπιστα δεδομένα για τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων και διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ οργανισμών από διαφορετικούς τομείς. Για παράδειγμα, η συνεργασία στον τομέα της υγείας με οργανισμούς εκπαίδευσης μπορεί να ενισχύσει την αντιμετώπιση μολυσματικών ασθενειών. Η τεκμηρίωση του κοινωνικού αντίκτυπου ενδυναμώνει τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και προάγει τη δημόσια υπεράσπιση κοινωνικών αξιών (OECD, 2021).

Για να είναι αποτελεσματική η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου, είναι απαραίτητη η εφαρμογή βασικών αρχών:

- *Σαφής Αφήγηση Αλλαγής:* Η κοινωνική αποστολή πρέπει να μεταφραστεί σε συγκεκριμένες αλλαγές μέσω μιας σαφούς αφήγησης αλλαγής.
- *Ολιστική Προσέγγιση:* Εξετάζοντας όλες τις συνέπειες, θετικές και αρνητικές, διασφαλίζεται η πλήρης κατανόηση του εύρους των επιπτώσεων.
- *Αναλογικότητα:* Εστιάζοντας σε ουσιαστικά δεδομένα που σχετίζονται άμεσα με τους στόχους της δράσης, αποφεύγεται η υπερβολική συλλογή στοιχείων.
- *Συμμετοχή Ενδιαφερομένων:* Η ενεργός εμπλοκή των ενδιαφερομένων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας προσφέρει πολύτιμες προοπτικές.

- *Διαφάνεια*: Οι οργανισμοί οφείλουν να παρουσιάζουν τα δεδομένα με σαφήνεια, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη.
- *Συνεχής Βελτίωση*: Μέσω επαναξιολόγησης και προσαρμογής, οι οργανισμοί μπορούν να βελτιώσουν τις στρατηγικές τους.

Η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου είναι κρίσιμη για την επιτυχία των οργανισμών της κοινωνικής οικονομίας. Με την αξιοποίηση αυτών των εργαλείων, οι οργανισμοί δημιουργούν βιώσιμες λύσεις που μειώνουν αρνητικές επιπτώσεις και ενισχύουν τη θετική τους συμβολή στην κοινωνία. Η διαδικασία αυτή όχι μόνο ενδυναμώνει την κοινωνική συνοχή αλλά και προάγει τη συλλογική πρόοδο. Μέσω της σωστής εφαρμογής των αρχών που αναφέρθηκαν παραπάνω, οι οργανισμοί μπορούν να μεγιστοποιήσουν τον κοινωνικό τους αντίκτυπο και να συμβάλουν σε ουσιαστικές κοινωνικές αλλαγές (European Commission, n.d).

3.5 Μεθοδολογία μέτρησης Κοινωνικού Αντίκτυπου

Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου είναι μια σύνθετη διαδικασία που εμπεριέχει πολλαπλές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες, γεγονός που προκαλεί δυσκολίες στους επαγγελματίες, στους χρήστες και στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Στον τομέα της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, οι διαθέσιμες μέθοδοι για τη μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου είναι πολυάριθμες, καθιστώντας τη διαδικασία αυτή συχνά αποσπασματική και χαοτική. Πριν από περισσότερα από δέκα χρόνια, οι Ebrahim και Rangan (2010) επεσήμαναν την αύξηση των εργαλείων και των μεθόδων για την αξιολόγηση της κοινωνικής απόδοσης, μια κατάσταση που συνεχίζεται με αυξανόμενη ένταση. Αν και πολλοί στον χώρο της κοινωνικής οικονομίας επικρίνουν αυτήν την έλλειψη συνοχής, έχει αρχίσει να διαμορφώνεται η αντίληψη ότι μια γενική, ενιαία μεθοδολογία δεν θα ήταν ικανοποιητική για όλες τις περιπτώσεις (OECD, 2021).

Η ανάγκη για τυποποίηση των μεθόδων μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου είναι κατανοητή, δεδομένης της επιθυμίας για συγκρισιμότητα των δεδομένων, αλλά και της διευκόλυνσης τόσο των φορέων που παράγουν όσο και εκείνων που αξιοποιούν αυτά τα δεδομένα. Ωστόσο, η προσπάθεια για εναρμόνιση αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις, οι οποίες κάνουν αυτήν τη διαδικασία αργή και πολύπλοκη. Πρώτον, δεν υπάρχει ενιαία θεωρία ή κοινό πλαίσιο που να καθοδηγεί τη μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου. Αντίθετα, η αξιολόγηση εμπλέκει στοιχεία από διάφορους επιστημονικούς κλάδους, όπως η αξιολόγηση, η λογιστική, η επιχειρηματική διαχείριση, η κοινωνική έρευνα, η οικονομική επιστήμη και τα χρηματοοικονομικά. Αυτός ο πολυεπιστημονικός χαρακτήρας προσθέτει δυσκολίες στη διαμόρφωση μιας ενιαίας προσέγγισης. Δεύτερον, ο όρος "κοινωνικός αντίκτυπος" είναι πολύ ευρύς και μπορεί να περιλαμβάνει ποικίλα είδη επιδράσεων που διαφέρουν ανάλογα με το πλαίσιο και το πεδίο εφαρμογής. Οι πρακτικές και οι μέθοδοι μέτρησης προσαρμόζονται συχνά, ώστε να ανταποκρίνονται στις διαφορές αυτές και να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις στις μεθοδολογικές τάσεις. Τρίτον, η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου είναι κυρίως μια προαιρετική διαδικασία, εκτός από τις περιπτώσεις όπου απαιτούνται αναφορές ή δεδομένα απόδοσης από τους χρηματοδότες. Ως εκ τούτου, οι οργανισμοί της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας έχουν την ευελιξία να επιλέγουν τις προσεγγίσεις που ταιριάζουν καλύτερα στις ανάγκες και στους στόχους τους, γεγονός που ενισχύει τον πλουραλισμό και την πολυμορφία στον τομέα της αξιολόγησης.

Συνοψίζοντας, η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου παραμένει πολύπλοκη λόγω της ποικιλομορφίας των μεθόδων, της απουσίας ενιαίου πλαισίου και της προαιρετικής της φύσης. Παρά τις δυσκολίες αυτές, η συζήτηση για τη σημασία της και η ανάγκη για συγκρισιμότητα συνεχίζονται, υποδεικνύοντας ότι το πεδίο θα συνεχίσει να εξελίσσεται με στόχο τη διασφάλιση χρήσιμων και συγκρίσιμων αποτελεσμάτων (OECD, 2021).

Ακολουθούν οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται συχνά στον χώρο της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και των κοινωνικών επενδύσεων:

Ανάλυση κόστους- οφέλους (Cost-Benefit Analysis - CBA)

Η ανάλυση κόστους-οφέλους (Cost-Benefit Analysis ή CBA) αποτελεί μια διαδοσμένη και αξιόπιστη μέθοδο αξιολόγησης του κοινωνικού αντίκτυπου, ειδικά στον τομέα των φορέων της Κ.Α.Ο. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στη σύγκριση της συνολικής χρηματικής αξίας των ωφελημάτων που παράγει ένα έργο ή μια παρέμβαση με το συνολικό κόστος που απαιτείται για την υλοποίησή του. Ένα έργο θεωρείται αποτελεσματικό και αξίζει να προχωρήσει μόνο όταν το όφελος που παράγεται είναι μεγαλύτερο από το κόστος. Η CBA έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζεται είτε εκ των προτέρων, για την πρόβλεψη των αποτελεσμάτων, είτε εκ των υστέρων, για την αποτίμηση των πραγματικών επιπτώσεων. Οι βασικοί δείκτες της CBA περιλαμβάνουν την καθαρή παρούσα αξία, την αναλογία κόστους-οφέλους και το εσωτερικό ποσοστό απόδοσης. Η καθαρή παρούσα αξία δείχνει τη συνολική αξία των επιπτώσεων ενός έργου, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το κόστος όσο και τα έσοδα εντός της ίδιας χρονικής περιόδου. Η αναλογία κόστους-οφέλους εκφράζει τη σχέση μεταξύ των θετικών και των αρνητικών επιπτώσεων του έργου, ενώ το εσωτερικό ποσοστό απόδοσης αντιπροσωπεύει τη θετική καθαρή αξία των εσόδων και των κοινωνικών ωφελημάτων σε σχέση με το κόστος της επένδυσης. Μέσα από αυτούς τους δείκτες, η ανάλυση κόστους-οφέλους παρέχει έναν συμπυκνωμένο δείκτη του κοινωνικού αντίκτυπου ενός έργου.

Η CBA μπορεί να είναι εξαιρετικά χρήσιμη για επενδυτές, οι οποίοι μπορούν να συγκρίνουν διάφορες επιλογές επένδυσης βάσει της ανάλυσης των αναμενόμενων ωφελημάτων και κόστους. Συχνά χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση δημοσίων πολιτικών και προγραμμάτων που στοχεύουν στην επίλυση σημαντικών κοινωνικών ζητημάτων, όπως για παράδειγμα την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών. Παρόλο που η μέθοδος CBA παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με άλλες τεχνικές ανάλυσης κοινωνικού αντίκτυπου, διαφοροποιείται κυρίως ως προς την προσέγγισή της, εστιάζοντας περισσότερο στα αριθμητικά αποτελέσματα παρά στους ενδιαφερόμενους. Μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορες χώρες και πολιτικά πλαίσια και να προσαρμοστεί ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περίπτωσης. Χρησιμοποιείται τόσο για την αποτίμηση των μακροοικονομικών ωφελειών για το κοινωνικό σύνολο όσο και για την επίτευξη στόχων ελέγχου, αναφοράς και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας μιας επένδυσης. Η ικανότητά της να μετατρέπει τον κοινωνικό αντίκτυπο σε μετρήσιμη οικονομική αξία την καθιστά ένα ισχυρό εργαλείο, απαραίτητο σε περιπτώσεις που απαιτείται λήψη αποφάσεων βάσει τεκμηριωμένων οικονομικών δεδομένων (Perrini, et.all, 2021)

Η Ταξινομική προσέγγιση

Η ταξινομική προσέγγιση που αναπτύχθηκε από την Le Comptoir de l'innovation (CDI) είναι ένα καινοτόμο εργαλείο που επιτρέπει στους ιδιώτες και δημόσιους επενδυτές να αποκτούν και να συγκρίνουν δεδομένα σχετικά με τον κοινωνικό αντίκτυπο των φορέων της Κ.Α.Ο. Με την εφαρμογή ποιοτικών και ποσοτικών

κριτηρίων σε διάφορους τομείς, η προσέγγιση αυτή παρέχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της κοινωνικής και οικονομικής απόδοσης των φορέων . Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται επιλέγονται με γνώμονα τη νομική μορφή της κάθε επιχείρησης, επιτρέποντας έτσι μια εξατομικευμένη ανάλυση. Η ταξινομική προσέγγιση αξιολογεί τους φορείς με βαθμούς από AAA έως Δ, διευκολύνοντας τη σύγκριση μεταξύ τους. Αυτή η διαδικασία έχει μεγάλη σημασία για τους επενδυτές, καθώς τους επιτρέπει να εντοπίζουν τους πιο αποτελεσματικούς φορείς στον τομέα τους. Επίσης, οι επενδυτές έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόζουν τη μεθοδολογία της αξιολόγησης με βάση τους συγκεκριμένους στόχους και στρατηγικές τους, ενισχύοντας έτσι τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Με τον τρόπο αυτό, η ταξινομική προσέγγιση του CDI αναδεικνύει τη σημασία των οντοτήτων της Κ.Α.Ο στην κατεύθυνση μιας πιο βιώσιμης και υπεύθυνης επενδυτικής στρατηγικής (ΙΣΕΜ,2017).

Η μέθοδος Κοινωνικής Λογιστικής και Ελέγχου **(Social Accounting and Auditing- SAA)**

Η μέθοδος Κοινωνική Λογιστική και Έλεγχος είναι ένα σημαντικό πλαίσιο που ενισχύει τη λογοδοσία και τη διαφάνεια στους φορείς της Κ.Α.Ο. Πρόκειται για μια δομημένη διαδικασία που επιτρέπει στις οργανώσεις να καταγράφουν, να αναλύουν και να αποδεικνύουν την αξία και τον αντίκτυπο των δράσεών τους, τόσο σε κοινωνικό όσο και σε περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο. Η κοινωνική λογιστική, στην ουσία, βοηθά μια επιχείρηση να εξετάσει όχι μόνο τα χρηματοοικονομικά της αποτελέσματα, αλλά και την κοινωνική της συνεισφορά και τον περιβαλλοντικό της αντίκτυπο, ενισχύοντας έτσι τη διαφάνεια και την αξιοπιστία της προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η διαδικασία που ακολουθείται στην SAA περιλαμβάνει τη συλλογή δεδομένων από διάφορα συστήματα τεκμηρίωσης και πληροφόρησης που υπάρχουν ήδη μέσα στην οργάνωση. Με τον τρόπο αυτό, η κοινωνική λογιστική γίνεται μέρος του λειτουργικού της προγραμματισμού, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ικανότητας του οργανισμού να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να παρακολουθεί την πρόοδό του. Καθώς τα δεδομένα συγκεντρώνονται και αναλύονται, η διοίκηση αποκτά μια ολοκληρωμένη εικόνα για την απόδοση της επιχείρησης σε διαφορετικούς τομείς, όπως είναι ο κοινωνικός αντίκτυπος, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η οικονομική αποτελεσματικότητα. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ανάπτυξη στρατηγικών που θα βελτιώσουν τις μελλοντικές επιδόσεις της επιχείρησης.

Η SAA προσφέρει επίσης ένα πολύτιμο εργαλείο για τη λογοδοσία. Οι φορείς της Κ.Α.Ο , λόγω της φύσης τους, έχουν υποχρέωση να αποδεικνύουν την αξία που δημιουργούν προς τα ενδιαφερόμενα μέρη τους, τα οποία περιλαμβάνουν πελάτες, επενδυτές, εργαζόμενους και την τοπική κοινωνία. Η κοινωνική λογιστική δίνει τη δυνατότητα στις οργανώσεις να καταρτίζουν εκθέσεις και να παρουσιάζουν με σαφήνεια τα επιτεύγματά τους, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη και την υποστήριξη των εμπλεκόμενων φορέων. Επίσης, αυτή η μέθοδος βοηθά στη δημιουργία μιας κουλτούρας συνεχούς βελτίωσης, καθώς τα αποτελέσματα της λογιστικής και του ελέγχου καθιστούν φανερές τις περιοχές που χρειάζονται περαιτέρω ανάπτυξη. Επίσης μπορούν να αξιολογήσουν τις ενέργειές τους και να επενδύσουν σε στρατηγικές που μεγιστοποιούν τον θετικό τους αντίκτυπο. Οι πληροφορίες που παρέχονται από την κοινωνική λογιστική βοηθούν επίσης στη βελτιστοποίηση των λειτουργιών, στην ορθολογικότερη κατανομή των πόρων και στην ενίσχυση της διαχειριστικής αποτελεσματικότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι οργανώσεις μπορούν να

διαχειρίζονται πιο αποδοτικά την επίδρασή τους και να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της κοινωνίας. Ουσιαστικά αποτελεί ένα ευέλικτο και δυναμικό εργαλείο που μπορεί να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις της κάθε επιχείρησης, συμβάλλοντας στη βελτίωση των επιδόσεων, στην ενίσχυση της διαφάνειας και στην ανάδειξη της κοινωνικής αξίας της οργάνωσης (ΙΣΕΜ,2017).

Η μέθοδος μέτρησης της κοινωνικής επιστροφής των επενδύσεων (Social Return on Investment -SROI)

Η μεθοδολογία Social Return on Investment (SROI) παρέχει ένα καινοτόμο και περιεκτικό πλαίσιο για την εκτίμηση της κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής αξίας των δράσεων που αναλαμβάνουν οι οργανισμοί. Το SROI εστιάζει στην επίδραση που έχουν αυτές οι δράσεις στους άμεσα εμπλεκόμενους, όπως είναι οι ωφελούμενοι, οι εθελοντές και οι κοινότητες, με στόχο την αποτύπωση των αποτελεσμάτων μέσα από την προσωπική τους εμπειρία. Η βασική αρχή της μεθόδου είναι η αφήγηση της ιστορίας της αλλαγής που προκαλείται από μια δράση, δηλαδή η «Theory of Change». Αυτή η αφήγηση συνδυάζει ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και, εν συνεχεία, αποδίδει νομισματική αξία σε αόριστους, αλλά σημαντικούς δείκτες όπως η ευημερία, η αισιοδοξία και η κοινωνική συνοχή. Η μεθοδολογία SROI είναι ιδιαίτερα χρήσιμη καθώς προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα της κοινωνικής αξίας που παράγεται από τις εν λόγω δράσεις, επισημαίνοντας τη σημασία της κοινωνικής ευημερίας και της βιωσιμότητας (Equal Sociaty, 2016). Λειτουργεί μέσω επτά βασικών αρχών: την άμεση εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων, την κατανόηση της θεωρίας της αλλαγής, την αποτίμηση αξίας σε ό,τι είναι σημαντικό, την επιλογή αποτελεσμάτων που έχουν σημασία, την αποφυγή υπερβολικών αξιώσεων, τη διαφάνεια και την επαλήθευση των αποτελεσμάτων. Αυτές οι αρχές διασφαλίζουν ότι η ανάλυση είναι αξιόπιστη και ότι τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα.

Ο δείκτης SROI, που προκύπτει από αυτή τη διαδικασία, εκφράζεται συχνά ως αναλογία παροχών προς δαπάνες, υποδεικνύοντας την κοινωνική αξία που δημιουργείται ή καταστρέφεται από μια συγκεκριμένη δραστηριότητα. Για παράδειγμα, μια αναλογία 2:1 υποδεικνύει ότι κάθε ευρώ που επενδύεται αποφέρει δύο ευρώ κοινωνικής αξίας. Αυτή η χρηματοοικονομική εκτίμηση διευκολύνει την κατανόηση των οφελών που προκύπτουν από τις δράσεις και τη λήψη αποφάσεων για στρατηγικό σχεδιασμό στο μέλλον (Perrini, 2021). Επίσης μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορες κλίμακες, από τη μελέτη ενός ολόκληρου οργανισμού μέχρι μια συγκεκριμένη δραστηριότητα. Μπορεί να διεξαχθεί είτε εσωτερικά είτε από εξωτερικούς ερευνητές, καθιστώντας την ευέλικτη και προσαρμόσιμη στις ανάγκες κάθε οργανισμού. Η μεγαλύτερη αξία της SROI έγκειται στην ικανότητά της να ενσωματώνει τις φωνές και τις εμπειρίες των ωφελούμενων κατά την αξιολόγηση και τον σχεδιασμό νέων δράσεων, ενισχύοντας έτσι την κοινωνική επίδραση και τη βιωσιμότητα των οργανισμών. Στην ουσία, η SROI δεν είναι απλώς μια μέθοδος μέτρησης, αλλά μια φιλοσοφία που προάγει την υπευθυνότητα και τη λογοδοσία στην κοινωνική επιχειρηματικότητα. Το SROI αποτελεί σημαντικό κομμάτι της προσπάθειας για τη μέτρηση και τη βελτίωση του κοινωνικού αντίκτυπου, και οι οργανισμοί που υιοθετούν αυτή τη μεθοδολογία μπορούν να βρουν νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη και συνεργασία, προάγοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική δικαιοσύνη (Social Return of Investment, 2022).

Κοινωνικός Ισολογισμός

Ο κοινωνικός ισολογισμός αποτελεί εργαλείο αξιολόγησης που αποτυπώνει τον κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό αντίκτυπο των δραστηριοτήτων μιας οργάνωσης. Συνδυάζοντας ποσοτικές και ποιοτικές αναλύσεις, επιτρέπει τη μέτρηση και την επικοινωνία του αντίκτυπου προς τους ενδιαφερόμενους φορείς, όπως εργαζομένους, πελάτες, επενδυτές και την ευρύτερη κοινωνία. Μέσω της συλλογής δεδομένων, εξετάζονται θέματα όπως η κοινωνική υπευθυνότητα, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, η εταιρική ηθική και η συνεισφορά στην τοπική οικονομία. Ο κοινωνικός ισολογισμός βοηθά τις οργανώσεις να αναγνωρίζουν τις επιτυχίες τους, να βελτιώνουν τις στρατηγικές τους και να ενισχύουν τη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη με την κοινωνία. Ταυτόχρονα, αποτελεί εργαλείο ενίσχυσης της βιωσιμότητας, προωθώντας υπεύθυνες πρακτικές που συμβάλλουν στη μακροχρόνια ευημερία (European Commission, n.d).

Storytelling

Η τέχνη της αφήγησης, ή storytelling, έχει αναδειχθεί ως ένας ισχυρός τρόπος να κατανοήσουμε και να αξιολογήσουμε τον κοινωνικό αντίκτυπο διαφόρων προγραμμάτων και πολιτικών. Αντί να εστιάζει μόνο σε αριθμητικά δεδομένα, η αφήγηση επικεντρώνεται στις ανθρώπινες ιστορίες και τις εμπειρίες που προκύπτουν από αυτά τα προγράμματα (Sopact, n.d.). Μέσω των προσωπικών ιστοριών, αποκαλύπτεται η ανθρώπινη διάσταση των κοινωνικών αλλαγών, κάτι που δεν μπορεί να αποδοθεί πλήρως με ποσοτικά στοιχεία. Αυτή η μέθοδος προάγει τη σύνδεση και την ταύτιση των ακροατών με τα άτομα που επηρεάζονται από τις δράσεις, ενισχύοντας τη συναισθηματική στήριξη και τη συμμετοχή. Επιπλέον, οι ιστορίες προσφέρουν κρίσιμες πληροφορίες για τις ανάγκες και τις προτιμήσεις της κοινότητας, επιτρέποντας στους οργανισμούς να προσαρμόσουν τις στρατηγικές τους με βάση τις πραγματικές ανάγκες, ενισχύοντας τη θετική κοινωνική επίδραση (Equilo, n.d).

4. Μεθοδολογία έρευνας

4.1 Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ χρηματοδότησης και κοινωνικού αντίκτυπου στους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΟ). Μέσω της μελέτης που βασίζεται σε θεωρητικά δεδομένα αλλά και σε συνεντεύξεις με τρεις αντιπροσωπευτικούς φορείς, η εργασία επιδιώκει να αναδείξει πώς η οικονομική υποστήριξη επηρεάζει τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρημάτων, καθώς και τη συμβολή της στη δημιουργία και ενίσχυση του κοινωνικού αντίκτυπου. Η μελέτη εξετάζει θέματα όπως οι πηγές χρηματοδότησης, οι εναλλακτικές μέθοδοι εξασφάλισης πόρων και οι πρακτικές που ενισχύουν τη βιωσιμότητα των φορέων. Επιπλέον, επικεντρώνεται στη μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου, αναλύοντας τα στάδια και τη μεθοδολογία που ακολουθούνται, καθώς και τη σημασία αυτής της μέτρησης για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των επιχειρημάτων.

Η επιλογή των συγκεκριμένων φορέων της ΚΑΟ προσφέρει εμπειρικά δεδομένα που επιτρέπουν τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ διαφορετικών πρακτικών και στρατηγικών χρηματοδότησης. Μέσα από αυτές τις συνεντεύξεις, επιχειρείται να κατανοηθεί καλύτερα πώς η πρόσβαση σε οικονομικούς πόρους επηρεάζει τη λειτουργία και τις κοινωνικές δράσεις των οργανισμών, καθώς και πώς αυτοί διαχειρίζονται τις προκλήσεις για τη διατήρηση του κοινωνικού τους σκοπού. Η εργασία έχει ως απώτερο στόχο να συμβάλει στη συζήτηση για την ενίσχυση της ΚΑΟ, προτείνοντας τρόπους βελτίωσης των υφιστάμενων χρηματοδοτικών μηχανισμών και ενισχύοντας τη διασύνδεση οικονομικής και κοινωνικής απόδοσης. Με αυτόν τον τρόπο, προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα τόσο για τους φορείς της ΚΑΟ όσο και για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

4.2 Μεθοδολογία της έρευνας

Η παρούσα εργασία εστιάζει στη μελέτη φορέων ένταξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΟ), οι οποίοι διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην υποστήριξη ευάλωτων ομάδων και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Η επιλογή των φορέων βασίστηκε στη μέθοδο της δειγματοληψίας ευκολίας, λαμβάνοντας υπόψη την άμεση πρόσβαση στις οργανώσεις, τη διαθεσιμότητα των εκπροσώπων τους για συμμετοχή στην έρευνα και τη δυνατότητα παροχής αξιόπιστων δεδομένων. Η έρευνα περιλαμβάνει έναν Κοινωνικό Συνεταιρισμό Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.), συγκεκριμένα τον «Μίτο», το σωματείο «Ηλιαχτίδα» και την Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία (ΑΜΚΕ) «Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας».

Η επιλογή της μεθόδου της ημιδομημένης συνέντευξης στην παρούσα εργασία βασίζεται στην ανάγκη να διερευνηθούν σε βάθος οι αντιλήψεις, οι απόψεις και οι εμπειρίες των συμμετεχόντων με έναν εύελικτο και ανοιχτό τρόπο. Η ημιδομημένη συνέντευξη προσφέρει μια μοναδική δυνατότητα να εξετάσουμε το υπό μελέτη φαινόμενο μέσα από την οπτική των συμμετεχόντων, επιτρέποντας την ανάπτυξη πολυδιάστατης κατανόησης του θέματος. Η ευελιξία που παρέχει η ημιδομημένη συνέντευξη καθιστά αυτή τη μέθοδο ιδιαίτερα χρήσιμη, καθώς επιτρέπει την προσαρμογή των ερωτήσεων με τρόπο που μπορούν να τροποποιηθούν ή να προσαρμοστούν οι ερωτήσεις ανάλογα με τους ερωτώμενους, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν οι συμμετέχοντες έχουν διαφορετικές εμπειρίες ή

προοπτικές. Επιπλέον ενδείκνυται για την εμβάθυνση σε θέματα που αναδύονται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και φαίνονται σημαντικά για την κατανόηση του φαινομένου, ακόμα κι αν δεν είχαν προβλεφθεί αρχικά. Επιπροσθέτως ενισχύει την διαδραστική επικοινωνία καθώς παρέχει τη δυνατότητα να έχω έναν ανοιχτό διάλογο με τους συμμετέχοντες συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας πιο άμεσης και προσωπικής επικοινωνίας, η οποία ενδέχεται να αναδείξει σημαντικές πληροφορίες. Παράλληλα αναδεικνύει τη «φωνή» των συμμετεχόντων παρέχοντας τη δυνατότητα να ακούσω τις προσωπικές ιστορίες και τις απόψεις των συμμετεχόντων, κάτι που προσφέρει μια πιο αυθεντική και εμπειριστατωμένη εικόνα των υπό μελέτη ζητημάτων. Τέλος προσφέρεται η δυνατότητα της ευελιξίας στον σχεδιασμό της έρευνας με τη δυνατότητα τροποποίησης ή και αλλαγής του αρχικού ερευνητικού σχεδίου, εάν η πορεία της συνέντευξης αναδείξει νέες κατευθύνσεις ή ερωτήματα που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης. Συμπερασματικά η συνδυασμένη χρήση των προκαθορισμένων ερωτήσεων με την ευχέρεια που παρέχει για αυθόρμητες και προσαρμοσμένες συζητήσεις καθιστά αυτή τη μέθοδο ιδανική για την έρευνά μου, καθώς με βοηθά να κατανοηθούν σε βάθος οι υπό μελέτη φορείς (Ισαρη, Πουρκός, 2015)

Πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις από τρεις εκπροσώπους, μία από τον κάθε φορέα, τον Δεκέμβριο του 2024. Και οι τρεις εκπρόσωποι ανήκουν στο Διοικητικό Συμβούλιο του εκάστοτε φορέα και οι συνεντεύξεις διήρκεσαν σε δύο περιπτώσεις περίπου 1,5 – 2 ώρες ενώ σε μία περίπτωση διήρκεσε 1 ώρα και 30 λεπτά περίπου. Η συζήτηση κινήθηκε στα πλαίσια του οδηγού συνέντευξης (ο αναλυτικός οδηγός συνέντευξης παρατίθεται στο Παράρτημα). Τα κεντρικά ερωτήματα ήταν τα εξής:

1. Ποιες είναι οι κύριες πηγές χρηματοδότησης των φορέων Ένταξης που απευθύνονται σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες;
 - αναγνώριση διαφόρων πηγών χρηματοδότησης
 - πως οι πηγές επηρεάζουν τη βιωσιμότητα τους
 - ποιες πηγές (παραδοσιακές ή εναλλακτικές) καλύπτουν τις ανάγκες τους
 - πως διασφαλίζουν οι φορείς τη βιωσιμότητα των χρηματοδοτικών πόρων τους.
2. Ποιες είναι οι μεθοδολογίες μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου που χρησιμοποιούν οι φορείς Ένταξης που απευθύνονται σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες;
 - αναφορά διαδικασιών και εργαλείων (ποιοτικών ή ποσοτικών)
 - με ποιον τρόπο οι μετρήσεις συμβάλλουν στην αναγνώριση της αξίας των δραστηριοτήτων της
3. Πώς επηρεάζει η χρηματοδότηση την ικανότητα των φορέων Ένταξης να επιτύχουν τους κοινωνικούς τους στόχους;
 - σύνδεση ύψους χρηματοδότησης με την παροχή υπηρεσιών/προϊόντων για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών

4.3 Προβλήματα και Περιορισμοί

Μια ποιοτική έρευνα που βασίζεται σε ημιδομημένες συνεντεύξεις μπορεί να παρουσιάσει ορισμένους περιορισμούς. Στην παρούσα μελέτη, το δείγμα περιορίστηκε σε τρεις περιπτώσεις, γεγονός που μειώνει τη γενίκευση των ευρημάτων. Το μικρό μέγεθος δείγματος μπορεί να περιορίσει την ποικιλία των

απόψεων που καταγράφονται, επηρεάζοντας τη δυνατότητα εξαγωγής γενικών συμπερασμάτων. Επιπλέον, πρακτικές δυσκολίες επηρέασαν την υλοποίηση της έρευνας. Ο φόρτος εργασίας των συμμετεχόντων περιόρισε τη διαθεσιμότητά τους, δημιουργώντας εμπόδια στον προγραμματισμό των συνεντεύξεων. Παράλληλα, οι γεωγραφικές αποστάσεις μεταξύ των φορέων κατέστησαν αδύνατη την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων δια ζώσης. Αντί αυτών, χρησιμοποιήθηκαν εναλλακτικές μέθοδοι, όπως οι διαδικτυακές ή τηλεφωνικές συνεντεύξεις, οι οποίες, αν και πρακτικές, ενδέχεται να επηρέασαν την ποιότητα της αλληλεπίδρασης και τη δυνατότητα αντίληψης λεκτικών στοιχείων. Παρά τους περιορισμούς αυτούς, τα αποτελέσματα παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τις περιπτώσεις που εξετάστηκαν, αλλά απαιτείται προσοχή στη γενίκευσή τους.

5. Ανάλυση των υπό μελέτη φορέων της Κοινωνικής και Αλληλεγγύας Οικονομίας

5.1 Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στη μελέτη φορέων ένταξης της κοινωνικής και αλληλεγγύας οικονομίας, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και προάγουν κοινωνικούς στόχους μέσω συνεργατικών και αλληλεγγύων δράσεων. Η κοινωνική και αλληλεγγύα οικονομία περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών, όπου οι φορείς λειτουργούν για την κοινωνική ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων, την προώθηση της κοινωνικής συνοχής και την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο. Αυτοί οι φορείς, μέσω συνεργατικών μοντέλων παραγωγής και διανομής αγαθών και υπηρεσιών, αποσκοπούν στη βελτίωση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών.

Για την εκπόνηση της παρούσας έρευνας, επιλέχθηκαν τρεις φορείς ένταξης που προσφέρουν αξιόλογα παραδείγματα στον τομέα της κοινωνικής και αλληλεγγύας οικονομίας. Ο πρώτος φορέας είναι ο ΚοιΣΠΕ "Μίτος", ο οποίος λειτουργεί ως συνεργατικός σχηματισμός, προάγοντας την κοινωνική ενσωμάτωση και την αλληλεγγύη. Ο δεύτερος φορέας είναι το σωματείο "Ηλιαχτίδα", το οποίο παρέχει υπηρεσίες και προγράμματα για την υποστήριξη ευάλωτων ομάδων και προάγει τη συμμετοχή των πολιτών σε δράσεις αλληλεγγύης και κοινωνικής δικαιοσύνης. Τέλος, η Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία "Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας" αποτελεί ένα παράδειγμα οργανισμού που προωθεί την ενδυνάμωση των γυναικών και την κοινωνική τους ένταξη μέσω εκπαιδευτικών και υποστηρικτικών δράσεων.

5.2 Μελέτη Περίπτωσης 1: «Μίτος»

Εισαγωγή

Ο Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ) Ηρακλείου «Μίτος» ιδρύθηκε το 2011 με πρωτοβουλία επαγγελματιών και ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας, καθώς και με την ενεργή συμμετοχή πολιτών του Ηρακλείου. Στους αρχικούς εταίρους του συνεταιρισμού περιλαμβάνονται η Υγειονομική Περιφέρεια Κρήτης, ο Σύλλογος Φίλων και Συγγενών Ψυχικά Ασθενών Ηρακλείου «ΚΡΙΚΟΣ», το σωματείο «ΥΠΕΡΒΑΣΗ» ενάντια στην προκατάληψη για τις ψυχικές διαταραχές, η ιδιωτική ψυχιατρική κλινική «Άγιος Χαράλαμπος», καθώς και επαγγελματίες ψυχικής υγείας, όπως ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί και νοσηλεύτες. Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συμπεριλαμβανομένων των Δήμων Ηρακλείου, Χερσονήσου, Μαλεβιζίου, Αρχανών και Αστερουσίων, ενίσχυσε τη συνεργασία και την επιχειρηματική δράση του συνεταιρισμού. Ο ΚΟΙΣΠΕ «Μίτος» λειτουργεί με φιλοσοφία «Επιχειρούμε με κοινωνικό προσανατολισμό», επιδιώκοντας την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλού επιπέδου, με στόχο την ενσωμάτωση των εργαζομένων στην αγορά εργασίας και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους πελάτες του (koinsep, nd).

Ανάλυση Φορέα

Ο Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ) «Μίτος» του Ηρακλείου Κρήτης αποτελεί φορέα της Κοινωνικής και Αλληλεγγύας Οικονομίας που επικεντρώνεται στη δημιουργία θέσεων εργασίας για άτομα με ψυχική νόσο. Η

αποστολή του φορέα είναι η κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση του στίγματος μέσω της απασχόλησης, επιδιώκοντας παράλληλα τη βιώσιμη ανάπτυξη. Μέλη του φορέα είναι άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα σε ποσοστό 35%, , επαγγελματίες ψυχικής Υγείας σε ποσοστό 45% (1 ψυχίατρος, 1 νοσηλεύτρια, 1 κοινωνιολόγος , 1 επαγγελματίας Υγείας και 1 ψυχολόγος) και Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου η Ιδιωτικού Δικαίου σε ποσοστό 20 % (οι Δήμοι Ηρακλείου, Μαλεβιζίου, Αρχανών-Αστερουσίων, Χερσονήσου και Γαζίου, η «Ηλιαχτίδα», ο Σύλλογος Υποστήριξης Ανθρώπων με Ψυχική Νόσο «Υτέρβαση» και η ιδιωτική ψυχιατρική κλινική «Άγιος Χαράλαμπος»). Αυτή την περίοδο απασχολεί 8 εργαζόμενους

Η συνέντευξη με την εκπρόσωπο του φορέα «Μίτος» πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2024 μέσω διαδικτυακής συνέντευξης . Το μέλος του φορέα, απάντησε στα ερωτήματα και ακολούθησε ανοιχτή συζήτηση η οποία διήρκησε περίπου 2 ώρες.

Αναφορικά με το ερώτημα για την αποστολή και το όραμα του φορέα η εκπρόσωπος απάντησε ότι είναι η δημιουργία όσο το δυνατόν περισσότερων θέσεων εργασίας για τους ωφελούμενους του φορέα , δηλαδή τους λήπτες ψυχικής υγείας. Συμπληρώνοντας, ανέφερε ότι στοχεύουν στην μονοσήμαντη σύνδεση του φορέα με το Δημόσιο τομέα σχετικά με τις υπηρεσίες καθαριότητας καθώς επισήμανε ότι διαθέτουν ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να προσφέρει υπηρεσίες πέρα από την καθαριότητα όπως την διοικητικής υποστήριξης, της εξυπηρέτησης πελατών και της υποδοχής. Αναφορικά με τις δραστηριότητες του φορέα, η εκπρόσωπος εξήγησε ότι στην συντριπτική πλειοψηφία προσφέρουν υπηρεσίες καθαριότητας στις Τοπικές Μονάδες Υγείας (ΤΟΜΥ) , την 7η Υγειονομική Περιφέρεια Κρήτης (ΥΠΕ) και τον Ελληνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΠΥ). Επιπλέον, διαθέτουν 1 μαγαζί στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου (ΠΑΓΝΗ) με είδη δώρων , χρηστικά αντικείμενα, φωτοτυπίες κ.α. και οσονούπω θα ανοίξουν δεύτερο μαγαζί στο Βενιζέλειο Νοσοκομείο Ηρακλείου. Ακόμα είχαν συνεργαστεί με τη μορφή 6μηνης σύμβασης με τον Ενιαίο Σύνδεσμο Διαχείρισης Απορριμμάτων Κρήτης (ΕΣΔΑΚ) όπου απασχολήθηκαν 4 άτομα στη διοικητική υποστήριξη και με 3μηνη σύμβαση στη καθαριότητα με το Ιστορικό Μουσείο Ηρακλείου. Επιπλέον, είχαν συνάψει σύμβαση για καθαριότητα με το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ) και με τον Οργανισμό κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ.) Όσον αφορά τη συνεργασία με άλλους φορείς της ΚΑΟ, ανέφερε ότι πέρα από την «Ηλιαχτίδα» που είναι μέλος τους δεν υπάρχει καμία άλλη συνεργασία με άλλους φορείς. Στις σημαντικότερες προκλήσεις αναφέρθηκε αφενός στο στίγμα που επικρατεί για τα άτομα με ψυχικό νόσο και αφετέρου στην έλλειψη υποστήριξης από δημόσιους φορείς πέραν των προαναφερομένων καθώς έχει απευθυνθεί και στην Περιφέρεια και στο Τμήμα Κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου χωρίς ουσιαστική βοήθεια από αυτούς.

Στα ερωτήματα που αφορούν στη Χρηματοδότηση, το μέλος επισήμανε ότι η χρηματοδότηση του φορέα προέρχεται κυρίως από έσοδα εργασιακών δραστηριοτήτων και κρατική υποστήριξη (είτε μέσω δημοσίων συμβάσεων είτε από τα έσοδα του καταστήματος). Σημαντική πηγή αποτελεί η ετήσια επιχορήγηση του Υπουργείου Υγείας, της τάξεως των 5.500 ευρώ, η οποία υπολογίζεται βάσει εργατοωρών των απασχολούμενων. Το ύψος αυτής της χρηματοδότησης καλύπτει κυρίως βασικές λειτουργίες όπως η μισθοδοσία ενός ψυχολόγου. Επιπλέον αναφέρει ότι η κάθε μερίδα στοιχίζει 70 ευρώ , ποσό που είναι εφάπαξ και κάθε μέλος δικαιούται να αγοράσει μέχρι 10 μερίδες. Οι εφάπαξ όμως εισφορές των μελών δεν επαρκούν για βιώσιμη λειτουργία. Δεν έχουν πρόσβαση σε ιδιωτικές χορηγίες και δεν χρησιμοποιεί τραπεζικό δανεισμό, φοβούμενοι τις δυσκολίες αποπληρωμής, ενώ η

συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα είναι ανύπαρκτη εξαιτίας της γραφειοκρατίας και της έλλειψης τεχνογνωσίας. Η εκπρόσωπος συμπλήρωσε ότι ο φορέας δεν έχει καταφύγει σε αναζήτηση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ μέχρι σήμερα, όμως πρόσφατα κατέθεσε αίτηση για ένταξη σε πιλοτικό Ευρωπαϊκό πρόγραμμα τίτλο «Ενίσχυση Κοινωνικών Επιχειρήσεων» στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΚΡΗΤΗ» 2021-2027 για το οποίο τους απεύθυνε πρόταση η Περιφέρεια Κρήτης. Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να καλύψει τα έξοδα 2 εργαζομένων για ένα έτος και πέρα από αυτό παρέχει σημαντικό ποσό επιπλέον που θα μπορέσει να χρησιμοποιηθεί για διαφημιστική εκστρατεία που θα εστιάσει στην ευαισθητοποίηση του κοινού για τα άτομα με ψυχική νόσο.

Ο λόγος που δεν υπήρξε αναζήτηση για προγράμματα ΕΣΠΑ μέχρι σήμερα είναι γιατί η διαδικασία απαιτεί σημαντική διοικητική και οικονομική προσπάθεια. Για το ίδιο ακριβώς λόγο δεν έχει γίνει χρήση εργαλείων όπως το crowdfunding. Επισημαίνει, όμως, ότι η έλλειψη ικανοποιητικής χρηματοδότησης περιορίζει την ανάπτυξη νέων πρωτοβουλιών καθώς η εκπρόσωπος του φορέα υπογραμμίζει την ανάγκη για περισσότερους οικονομικούς πόρους, ώστε να επενδύσει σε επικοινωνιακές καμπάνιες και να ενισχύσει τις δράσεις του. Επιπλέον, υπογραμμίζει την απουσία ενός κεντρικού μηχανισμού που θα υποστήριζε διοικητικά τις κοινωνικές επιχειρήσεις όπως για παράδειγμα τα 5 Εξειδικευμένα Γραφεία Υποστηριζόμενης Απασχόλησης που λειτουργούν από την ΠΟΚΟΙΣΠΕ πιλοτικά. Η επέκταση των Γραφείων αυτών και στους υπόλοιπους φορείς θα μπορούσε να τους βοηθήσει σημαντικά, όπως υπογράμμισε το μέλος του «Μίτος» και θα μπορούσε να εξασφαλίσει καλύτερες δυνατότητες πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία. Πρόσθεσε ότι προσβλέπουν σε αύξηση των εργατοωρών και στη διεύρυνση της χρηματοδότησης από ευρωπαϊκά και κρατικά προγράμματα, δίνοντας βέβαια μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη των εργασιακών δραστηριοτήτων της και λιγότερο στις κρατικές και άλλες επιχορηγήσεις.

Αναλύοντας το ζήτημα της χρηματοδότησης, υποστήριξε ότι δεν είναι ικανοποιημένη από τη χρηματοδότηση που λαμβάνει καθώς υπάρχουν πολλές οικονομικές υποχρεώσεις, πέρα από το κόστος που ψυχολόγου που αμείβεται κανονικά. Χαρακτηριστικά αναφέρει, ότι ακόμα και για την επιχορήγηση από το Υπουργείο απαιτούνται έξοδα ορκωτού λογιστή της τάξεως των 800 ευρώ για την αξιολόγηση του φορέα. Επίσης απαιτούνται 1100 ευρώ ως έξοδα βεβαίωσης συμβολαιογράφου σε κάθε διαγωνισμό που λαμβάνουν μέρος, για την επίτευξη σύμβασης, χωρίς να υπάρχει καμία διασφάλιση ότι θα ακολουθήσει συνεργασία. Ακόμα απαιτούνται εγγυητικές συμμετοχής και εγγυητικές εκτέλεσης για κάθε διαγωνισμό, οι οποίες μπορεί να στοιχίσουν 2000 ευρώ σε κάθε περίπτωση. Υπογραμμίζει, λοιπόν, η εκπρόσωπος ότι λόγω της οριακής οικονομικής κατάστασης του φορέα είναι επιβεβλημένη η οικονομική ενίσχυση. Διευκρίνισε, επίσης, ότι η παραπάνω χρηματοδότηση μπορεί να συνδράμει στην επίτευξη επικοινωνιακής καμπάνιας και την ευαισθητοποίηση του κοινού αλλά και την επίτευξη νέων συνεργασιών με άλλους φορείς. Αναφορικά με τις προκλήσεις κατέθεσε ότι δεν υπάρχει καθοδήγηση προκειμένου να συμμετάσχουν σε χρηματοδοτικά εργαλεία. Αφενός δεν υπάρχει η τεχνογνωσία από τη μεριά του φορέα και αφετέρου δεν υπάρχει η οικονομοτεχνική υποστήριξη για τη συμμετοχή τους σε διαγωνισμό αλλά και στην εξεύρεση χρηματοδοτικών εργαλείων. Στοχεύει στην παραπάνω χρηματοδότηση η οποία μπορεί να επιτευχθεί με την αύξηση των εργατοωρών, αλλά επισημαίνει ότι είναι επιτακτική η οικονομική στήριξη από κεντρικούς Δημόσιους φορείς, όπως το Υπουργείο Υγείας αλλά και, γιατί όχι, από την Περιφέρεια ακόμα και με τη δημιουργία ενημερωτικής εκστρατείας για τους ψυχικά πάσχοντες.

Στα ερωτήματα που αφορούν τον κοινωνικό αντίκτυπο, η εκπρόσωπος σημείωσε ότι το έργο του φορέα χαρακτηρίζεται από την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της αξιοπρέπειας των ωφελούμενων, ενώ παράλληλα προάγει τον αποστιγματισμό των ατόμων αυτών στην ευρύτερη κοινωνία. Οι εργαζόμενοι αποκτούν οικονομική αυτάρκεια και ψυχολογική ενδυνάμωση, καθώς νιώθουν χρήσιμοι και ενταγμένοι σε ένα υποστηρικτικό εργασιακό περιβάλλον. Έχουν καταφέρει να αποκτήσουν σημαντική βελτίωση στην ποιότητα της ζωής τους και των οικογενειών τους, τόσο μέσω της εργασιακής απασχόλησης όσο και της κοινωνικής αποδοχής. Οι επιτυχημένες συνέργειες με δημόσιες υπηρεσίες, όπως οι Τοπικές Μονάδες Υγείας (TOMY), έχουν συμβάλλει στη μείωση του στίγματος γύρω από την ψυχική νόσο, ενώ ενδυναμώνουν την αίσθηση κοινότητας και αλληλεγγύης. Αναφορικά με τα προγράμματα υποστήριξης ευπαθών ομάδων, το μέλος δεν αναφέρει τη δημιουργία ειδικών προγραμμάτων, αλλά επισημαίνει τη συμμετοχή της σε γενικότερες κοινωνικές δράσεις και ημερίδες που προάγουν την ευαισθητοποίηση για τα δικαιώματα των ψυχικά πασχόντων. Ενημερώνουν την κοινωνία για τον κοινωνικό αντίκτυπο της μέσω προσωπικών επαφών, συναντήσεων και ραντεβού με φορείς, καθώς δεν διαθέτει ιστοσελίδα ή στρατηγική επικοινωνίας. Η εκπρόσωπος επισημαίνει ότι η επαφή με το κοινό γίνεται μέσω άμεσης αλληλεπίδρασης, αλλά και μέσω συμμετοχής σε εκδηλώσεις και συνέδρια που πραγματοποιούνται σε τοπικό επίπεδο. Οι κύριες προκλήσεις στην ανάπτυξη κοινωνικού αντίκτυπου περιλαμβάνουν το στίγμα που εξακολουθεί να συνοδεύει τα άτομα με ψυχική ασθένεια και τις δυσκολίες στην προσέγγιση και συνεργασία με δημόσιους φορείς. Ειδικότερα, η έλλειψη υποστήριξης από το δημόσιο, η γραφειοκρατία και οι περιορισμένες δυνατότητες συνεργασίας με ιδιώτες καθιστούν δύσκολη τη μεγέθυνση του αντίκτυπου του ΚΟΙΣΠΕ στην κοινωνία. Όσον αφορά την αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου ανέφερε ότι δεν χρησιμοποιεί κάποια συγκεκριμένη μέθοδο μέτρησης αν και αναγνωρίζει τη σημασία της μέτρησης και της αξιολόγησης του αντίκτυπου για τη βελτίωση των στρατηγικών της και την προσέλκυση περισσότερων πόρων. Οι τετραμηνιαίες αναφορές για τα έργα της που υποβάλλονται στο Υπουργείο Υγείας αποτελούν μια μορφή αξιολόγησης, αλλά η έλλειψη επαγγελματιών για τη συστηματική μέτρηση και την ανάλυση των αποτελεσμάτων παραμένει ένα σημαντικό εμπόδιο. Η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου του ΚΟΙΣΠΕ "Μίτος" μπορεί να παίξει κρίσιμο ρόλο στην προσέλκυση χρηματοδότησης, όπως αναφέρει η εκπρόσωπος του φορέα, όμως δυστυχώς δεν έχουν καταφύγει σε αυτή τη λύση ακόμα.

Απαντώντας στο ερώτημα που αφορά στη σύνδεση της χρηματοδότησης και του κοινωνικού αντίκτυπου, το μέλος δήλωσε ότι ο "Μίτος" αντιμετωπίζει προκλήσεις στη σύνδεση των οικονομικών στόχων με την κοινωνική της αποστολή. Παρά την προσπάθεια, τα περιορισμένα χρηματοδοτικά μέσα δεν επαρκούν για την επίτευξη αυτών των στόχων, καθώς τα έσοδα του δεν καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες της, με αποτέλεσμα ο φορέας να λειτουργεί σε οριακές συνθήκες οικονομικής βιωσιμότητας. Επιπλέον, τα διαθέσιμα κονδύλια δεν επαρκούν για την ανάπτυξη δράσεων προβολής και ευαισθητοποίησης, οι οποίες είναι κρίσιμες για την προσέλκυση περαιτέρω συνεργασιών και επενδύσεων. Συμπλήρωσε ότι η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης έχει άμεσες επιπτώσεις στην ποιότητα των υπηρεσιών και στην ικανότητα του φορέα να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες κοινωνικές ανάγκες. Για παράδειγμα, αναφέρθηκε ότι συχνά δεν υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι για την αντικατάσταση εξοπλισμού ή για την υλοποίηση επικοινωνιακών εκστρατειών που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας. Η εκπρόσωπος του φορέα τέλος επανέλαβε την ανάγκη για πιο στοχευόμενες και

βιώσιμες στρατηγικές χρηματοδότησης, όπως η ένταξη σε ευρωπαϊκά προγράμματα ή η δημιουργία χρηματοδοτικών εργαλείων που θα υποστηρίζουν τη διοικητική και λογιστική του λειτουργία.

5.3 Μελέτη Περίπτωσης 2 «Ηλιαχτίδα»

Εισαγωγή

Η «Ηλιαχτίδα» είναι σωματείο με έδρα το Ηράκλειο Κρήτης, που ιδρύθηκε το 1992. Αποστολή του είναι η παροχή ψυχολογικής και οικονομικής στήριξης σε παιδιά με νεοπλασίες που κατάγονται ή νοσηλεύονται στην Κρήτη, καθώς και στις οικογένειές τους. Επιπλέον, ο οργανισμός προασπίζει τα δικαιώματα των μικρών ασθενών και διεκδικεί θεσμικές αλλαγές προς όφελός τους. Η «Ηλιαχτίδα» έχει αναπτύξει ένα ισχυρό δίκτυο υποστήριξης, αποτελούμενο από 55 εθελοντές και μέχρι σήμερα, έχει υλοποιήσει πάνω από 150 δράσεις, προσφέροντας βοήθεια σε περισσότερες από 200 οικογένειες. Ο οργανισμός ιδρύθηκε από μια ομάδα ευαισθητοποιημένων πολιτών, οι οποίοι, αναγνωρίζοντας τις ανάγκες των παιδιών με καρκίνο και των οικογενειών τους, ένωσαν τις δυνάμεις τους για να δημιουργήσουν ένα υποστηρικτικό πλαίσιο στην Κρήτη (hliachtida, nd).

Ανάλυση Φορέα

Η συνέντευξη με την εκπρόσωπο του φορέα «Ηλιαχτίδα» πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2024 μέσω διαδικτυακής συνέντευξης. Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου απάντησε στα ερωτήματα, ενώ ακολούθησε ανοιχτή συζήτηση η οποία διήρκησε περίπου 2 ώρες.

Στη διατύπωση του ερωτήματος αναφορικά με την αποστολή και το όραμα τους για το μέλλον, το μέλος του Δ.Σ. απάντησε ότι το όραμα της Ηλιαχτίδας επικεντρώνεται στη συνεχή και απρόσκοπτη λειτουργία των δομών της, στη βελτίωση και διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και στην ανάπτυξη συνεργασιών. Παράλληλα, περιλαμβάνει τη διεκδίκηση θεσμικών αλλαγών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, με έμφαση σε κρίσιμα θέματα όπως η πρόληψη, η υγεία μέσω εκπαίδευσης, η παρηγορητική φροντίδα, η ψηφιακή υγεία και η ενίσχυση των κλινικών μελετών. Επιπλέον, υπογράμμισε ότι η Ηλιαχτίδα αφουγκράζεται τις ανάγκες των ωφελούμενων, με κύριο στόχο την υπεράσπιση του δικαιώματος κάθε ατόμου για άμεση και ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας. Ερωτώμενο το μέλος του Δ.Σ. σχετικά με τους στόχους του φορέα, ανέφερε ότι κύριος στόχος του Συλλόγου είναι να παρέχει υποστήριξη κάθε μορφής (ψυχολογική, ηθική, υλική) σε παιδιά και εφήβους με καρκίνο που έχουν καταγωγή από την Κρήτη ή νοσηλεύονται σε νοσοκομεία του νησιού, αλλά και σε εκείνους που μεταφέρονται σε άλλα νοσηλευτικά ιδρύματα, μετά από παραπομπή από τα κρητικά νοσοκομεία. Η υποστήριξη επεκτείνεται και στις οικογένειές τους, ενώ παράλληλα προωθούνται τα ιατρικά, κοινωνικά, ηθικά και υλικά συμφέροντα των παιδιών και εφήβων με κάθε νόμιμο τρόπο. Επιπλέον, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες του Συλλόγου, προσφέρεται αντίστοιχη στήριξη και σε παιδιά και εφήβους που νοσηλεύονται στα νοσοκομεία της Κρήτης με άλλες σοβαρές, απειλητικές για τη ζωή, σπάνιες ή χρόνιες παθήσεις.

Σχετικά με το ερώτημα των κύριων δραστηριοτήτων του φορέα, εκπρόσωπος περιέγραψε τις εξής βασικές δραστηριότητες:

Κάλυψη ιατρικών εξόδων: Αναλαμβάνουν δαπάνες για ιατρικές ανάγκες παιδιών που δεν καλύπτονται από το κρατικό σύστημα υγείας.

Ψυχολογική και οικονομική υποστήριξη: Στηρίζουν τα παιδιά και τις οικογένειές τους, παρέχοντας τόσο ψυχολογική όσο και οικονομική βοήθεια.

Λειτουργία δομών: Εξασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία του Ξενώνα Φιλοξενίας στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου (Πα.Γ.Ν.Η.) και της Δομής Ψυχοκοινωνικής Στήριξης.

Καθημερινή βοήθεια: Αντιμετωπίζουν πρακτικά προβλήματα και ανάγκες που προκύπτουν κατά την παραμονή των παιδιών και των οικογενειών τους στις κλινικές.

Συνεργασία με το υγειονομικό προσωπικό: Υποστηρίζουν το έργο των διοικήσεων, των γιατρών, του επιστημονικού και νοσηλευτικού προσωπικού σε παιδιατρικά ογκολογικά τμήματα και άλλες παιδιατρικές μονάδες στα δημόσια νοσοκομεία της Κρήτης.

Προώθηση του εθελοντισμού: Ενισχύουν την κουλτούρα του εθελοντισμού και κινητοποιούν διαρκώς εθελοντές.

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση: Ενημερώνουν την κοινωνία για τον παιδικό καρκίνο και άλλες σοβαρές, απειλητικές για τη ζωή, χρόνιες ή σπάνιες παθήσεις, ενώ παράλληλα αναδεικνύουν τις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι οικογένειές τους.

Επίσης πρόσθεσε :

□ Εθελοντική αιμοδοσία και εγγραφή δοτών μυελού των οστών: Συνεργάζεται με την Τράπεζα Εθελοντών Δοτών Μυελού των Οστών «Όραμα Ελπίδας» για την οργάνωση δράσεων που αφορούν την αιμοδοσία και την ενίσχυση της δεξαμενής δοτών.

□ Προάσπιση δικαιωμάτων μικρών ασθενών: Με τη συμμετοχή σε ενώσεις ασθενών, προωθεί θεσμικές αλλαγές και υπερασπίζεται τα δικαιώματα των παιδιών, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της ιατρικής φροντίδας που λαμβάνουν.

□ Συνεργασία με συλλόγους και φορείς: Υποστηρίζει τα παιδιατρικά, αιματολογικά και ογκολογικά τμήματα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, μέσω συνεργασιών με εξειδικευμένους οργανισμούς και συλλόγους.

□ Ίδρυση και ανακαίνιση νοσηλευτικών μονάδων: Επιδιώκει τη δημιουργία, τη βελτίωση και τη χρηματοδότηση εξειδικευμένων νοσηλευτικών μονάδων για παιδιά με καρκίνο, σπάνιες ή χρόνιες παθήσεις, καθώς και άλλες σοβαρές ασθένειες.

□ Οργάνωση υπηρεσιών ψυχολογικής και κοινωνικής φροντίδας: Δημιουργεί και διαχειρίζεται δομές όπως παιδότοποι, ξενώνες, σχολεία και υπηρεσίες ψυχικής υποστήριξης, προτεραιότητα των οποίων είναι τα παιδιά με καρκίνο, ενώ παράλληλα στηρίζει την Τράπεζα Μυελού των Οστών.

□ Στήριξη της τοπικής κοινωνίας σε έκτακτες ανάγκες: Παρέχει, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητές της, βοήθεια σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, πανδημιών ή άλλων κρίσεων που διαταράσσουν την κανονικότητα του βίου της τοπικής κοινωνίας.

Σύμφωνα με το ερώτημα για τη συνεργασία του εγχειρήματος με άλλους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, η εκπρόσωπος επισήμανε τη συνεργασία τόσο με ισχυρούς επιστημονικούς φορείς, όσο και με αναγνωρισμένους συλλόγους όπως :

Το Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης

Τον Σύλλογο «Όραμα Ελπίδας»

Την 7η Υγειονομική Περιφέρεια Κρήτης,

Το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου (Πα.Γ.Ν.Η.)

Το Ινστιτούτο Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ)
 Την Κλινική Γενικής Παιδιατρικής του Πα.Γ.Ν.Η.
 Την Παιδοψυχιατρική Κλινική του Πα.Γ.Ν.Η
 Την Παιδιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Λασιθίου
 Αποτελεί τακτικό μέλος :
 Της Ελληνικής Ομοσπονδίας Καρκίνου (ΕΛΛ.Ο.Κ)
 Της Ένωσης Ασθενών Ελλάδας
 Της Ένωσης Σπανίων Ασθενών Ελλάδας
 Τον ΚοιΣΠΕ «Μίτος»

Στο ερώτημα που αφορά τις προκλήσεις, ανέφερε ότι η χρηματοδότηση του φορέα είναι μια συνεχής πρόκληση. Αν και προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες των ωφελουμένων με υπευθυνότητα και φροντίδα, η περιορισμένη χρηματοδότηση αποτελεί συχνά εμπόδιο στην υλοποίηση των στόχων μας. Παρόλα αυτά, μέσω της συνετής διαχείρισης των πόρων και της υποστήριξης από χορηγούς, συνεργάτες και συμπολίτες, καταφέρνει να ξεπερνά τις δυσκολίες και να προσφέρει τη βέλτιστη δυνατή στήριξη στους ανθρώπους που εξυπηρετεί.

Αναφερόμενο το μέλος του Δ.Σ. στα ερωτήματα που αναζητούν τις πηγές χρηματοδότησης του φορέα, επισήμανε ότι αντλεί πόρους από διάφορες πηγές, όπως οι συνδρομές των μελών του, οι δωρεές από πολίτες, οι κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, και οι χορηγίες από μεγάλες ιδιωτικές εταιρείες. Επιπλέον υπογράμμισε ότι λαμβάνουν περιορισμένη κρατική χρηματοδότηση, συνήθως ύψους 2.000-5.000 ευρώ ετησίως, η οποία εξαρτάται από την αξιολόγηση φακέλων που καταθέτει σε δημόσιους φορείς, όπως το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Επιπλέον, ανέφερε ότι επιχορηγούνται από την Περιφέρεια Κρήτης, τους Δήμους Φαιστού, Αγίου Νικολάου και Ρεθύμνης καθώς και από τα έσοδα του Κρατικού Λαχείου. Επισήμανε τη σημαντική συμβολή των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, όπως το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, που έχει χρηματοδοτήσει έργα όπως η αποπεράτωση του Ξενώνα Φιλοξενίας και δράσεις στο πλαίσιο της Διεθνούς Πρωτοβουλίας Δράσης COVID-19. Ακόμα, υπάρχουν πολλές μεγάλες ιδιωτικές εταιρείες, εντός και εκτός Κρήτης που αναγνωρίζουν και ενισχύουν σταθερά εδώ και πολλά χρόνια με χρηματικά ποσά είτε προσφέροντας υπηρεσίες και αγαθά απαραίτητα για το έργο του Συλλόγου. Χαρακτηριστικά ανέφερε κάποιες από αυτές, οι οποίες είναι: Η εφημερίδα «Πατρίς», Η κρητική Εταιρία Χαλκιάδακης ΑΕ, Οι σχολές χορού «Μαυρόκωστας», το ξενοδοχείο Creta Maris, το κατάστημα «Μουστάκας», Τα Πλαστικά Κρήτης, η Veluda – Φίλτρα νερού, Η Συνεταιριστική Φαρμακαποθήκη Αιγαίου και Κρήτης (ΣΥ.Φ.Α.Κ), Η Minoan Lines, Η AEGEAN και πολλές άλλες. Τις παραπάνω πληροφορίες μπορούμε να τις δούμε απεικονιστικά στον ισολογισμό του 2021 που παρουσιάζεται παρακάτω, αναλύοντας τα έσοδα του φορέα και τα οποία κατανέμονται ως εξής:

Συνδρομές- Εγγραφές	300 ευρώ
Έσοδα από δωρεές	60000 ευρώ
Έσοδα από δωρεές σε παζάρια	2000 ευρώ
Πωλήσεις e-shop	900 ευρώ
Επιδότησεις	3000 ευρώ

ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟΠΛΑΣΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ 01/01/2021 ΕΩΣ 31/12/2021

ΕΣΟΔΑ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΠΟΣΑ
ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΚΛΕΙΟΜΕΝΗΣ

ΑΡΧΙΣΕΙΣ 2021 ΑΡΧΙΣΕΙΣ 2020

1) ΣΥΜΦΩΝΕΣ-ΕΓΓΡΑΦΕΣ	300.00	220.00
2) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΔΩΡΕΣ ΥΠΕΡ ΣΥΛΛΟΓΟΥ	60.000.00	39.457.50
3) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	30.00	18.82
4) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΔΩΡΕΣ ΣΕ ΠΑΖΑΡΙΑ	2.000.00	733.00
5) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧΟΡ.	2.000.00	0.00
6) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΟΡΑ	0.00	0.00
7) ΣΥΝΔΙΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ §	800.00	-1.353.94
8) ΕΝΙΣΤΥΣΗ ΣΟΦΟΔ. ΔΩΡΟ ΠΑΙΔΙΑ	0.00	190.95
9) ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ e-ΣΗΜΦ	800.00	704.89
10) ΦΠΑ e-ΣΗΜΦ	215.00	189.19
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	68.945.00	50.140.46

ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΤΗΝ 17/03/2021

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΦΙΛΩΝ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟΠΛΑΣΙΑ

ΚΟΜΜΩΝ ΓΥΝ.ΤΗΝΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΑΔΜ 088451014 - 3 ΔΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΤΗΛ. 2810 342543

Ο ΤΑΜΙΑΣ

ΕΞΟΔΑ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΠΟΣΑ
ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΚΛΕΙΟΜΕΝΗΣ

ΑΡΧΙΣΕΙΣ 2021 ΑΡΧΙΣΕΙΣ 2020

1) ΕΣΟΔΑ ΜΙΣΘΟΙ-ΚΑ	30.000.00	27.375.85
2) ΕΣΟΔΑ ΑΙΩΘΕΙΣ ΤΡΙΤΩΝ	3.500.00	3.255.85
3) ΕΣΟΔΑ ΦΟΡΟΙ ΧΑΡΤΟΣ.ΤΟΚΟΥΣ ΠΡΟΣΕΤ. ΚΤ	4.000.00	3.588.00
4) ΕΣΟΔΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ	1.400.00	1.239.77
5) ΕΣΟΔΑ ΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	800.00	175.00
6) ΕΣΟΔΑ ΤΑΥΤΟΡΟΙΚΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ	800.00	144.11
7) ΕΣΟΔΑ ΓΙΑ ΔΩΡΑ ΠΑΖΑΡΙΟΥ	3.500.00	2.909.60
8) ΕΣΟΔΑ ΑΝΑΔΟΧΗΛΟΝ-ΓΡΑΦΙΚΗ ΥΛΗ	800.00	430.35
9) ΕΣΟΔΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ	800.00	543.40
10) ΕΣΟΔΑ ΕΝΘΥΜΩΝ	2.000.00	1.674.00
11) ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΠΡΟΣΕΥΘΕΣ	10.00	4.65
12) ΕΣΟΔΑ ΣΕΝΩΝΩΝ-ΓΡΑΦΕΙΟΥ-ΔΟΜΗΣ	1.500.00	1.427.11
13) ΕΣΟΔΑ ΣΕ ΔΕΝ ΤΗΛ. ΝΕΡΟ	3.500.00	3.110.59
14) ΕΣΟΔΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	1.800.00	1.048.89
15) ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ	350.00	919.77
16) ΑΓΟΡΕΣ-ΕΣΟΔΑ e-ΣΗΜΦ	2.800.00	2.384.77
17) ΦΠΑ e-ΣΗΜΦ	600.00	811.65
18) ΠΑΡΟΣΧΕΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	30.000.00	28.314.45
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	85.830.00	79.297.95

ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ

Ο ΑΡΧΙΣΤΗΣ

Ο ΟΡΚΩΤΟΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ

Πηγή : (hliaxtida, nd)

Παρά την ποικιλία πηγών χρηματοδότησης, η εκπρόσωπος πρόσθεσε ότι ο φορέας δεν έχει μέχρι στιγμής αξιοποιήσει ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το EaSI καθώς απαιτούνται χρόνος και εξειδικευμένο προσωπικό και πόροι που ο Σύλλογος δεν διαθέτει. Επιπλέον, πρόσθεσε ότι η «Ηλιαχτίδα» δεν βασίζεται σε τραπεζικό δανεισμό, ενώ ως crowdfunding θα μπορούσε να θεωρηθεί η προσφορά δωρεών των συμπολιτών μας που είναι πολύ σημαντική όλα αυτά τα χρόνια. Ακόμα ανέφερε ότι η χρηματοδότηση τους αξιοποιείται για την απρόσκοπτη λειτουργία του Συλλόγου και των Δομών που διατηρεί, για την κάλυψη των αναγκών των ωφελουμένων του και την επίτευξη των στόχων και των δραστηριοτήτων του. Στο ερώτημα που αφορά την ικανοποίηση τους από τη χρηματοδότηση, το μέλος επισήμανε ότι η ικανοποίηση από τη χρηματοδότηση θα σήμαινε μεγαλύτερη και σταθερή υποστήριξη, η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα την παροχή περισσότερων και καλύτερων υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους. Με την εξασφάλιση αυτής της χρηματοδότησης, ο Σύλλογος θα είχε τη δυνατότητα να προγραμματίσει καλύτερα και να υλοποιήσει νέες δράσεις και έργα, προσφέροντας έτσι βελτιωμένες υπηρεσίες και επεκτείνοντας τις δυνατότητές του. Έδωσε έμφαση, δε, στο γεγονός ότι ο Σύλλογος αντιμετωπίζει την πρόκληση της ασταθούς και μη εγγυημένης χρηματοδότησης, γεγονός που τον αναγκάζει να αναζητά συνεχώς νέες πηγές χρηματοδότησης, να προσεγγίζει χορηγούς και να αναπτύσσει νέες δράσεις. Η διαδικασία εύρεσης επιχορηγήσεων μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων απαιτεί σημαντικό χρόνο και εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο προς το παρόν δεν διαθέτει. Η υψηλότερη χρηματοδότηση είναι πάντα στόχος, όπως ανέφερε, και πάντοτε αναζητά τρόπους προκειμένου να το επιτύχει, σύμφωνα βέβαια με τις δυνατότητες που διαθέτει ως Σύλλογος. Στην ερώτηση που αφορά στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των χρηματοδοτικών στρατηγικών απάντησε ότι καθώς ο σύλλογος αποτελείται από εθελοντές δεν υπάρχει ο χρόνος για ένα οργανωμένο και επιστημονικά στελεχωμένο τμήμα εύρεσης χρηματοδοτικών πόρων αλλά και η δυνατότητα αξιολόγησης των στρατηγικών. Στο κατά πόσο επηρεάζει η χρηματοδότηση τις αποφάσεις του Συλλόγου η εκπρόσωπος κατέθεσε ότι καθώς η στήριξη που παρέχει ο Σύλλογος είναι κυρίως οικονομική οι αποφάσεις επηρεάζονται άμεσα. Χαρακτηριστικά αναφέρει «προσπαθούμε ως Σύλλογος να δρούμε συνετά ,να εξετάζουμε τα αιτήματα με προσοχή και να προσφέρουμε τη βοήθεια μας προς τους

ωφελομένους μας, χωρίς να υπολείπομαστε ούτε σε ποιότητα ούτε σε ευαισθησία». Τέλος, για τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων σύμφωνα με τους διαθέσιμους πόρους απάντησε ότι το ΔΣ του Συλλόγου είναι πάντα ενήμερο για το διαθέσιμο υπόλοιπο του Συλλόγου και βρίσκεται σε διαρκή και καθημερινή επικοινωνία για τον προγραμματισμό των δράσεων, τα αιτήματα που έρχονται και τις ανάγκες που χρειάζεται να καλυφθούν. Είναι ένας καθημερινός αγώνας και έργο.

Αντίστοιχα στην ενότητα που αναφέρεται στον κοινωνικό αντίκτυπο το μέλος του Δ.Σ. ανέφερε ως κύριο κοινωνικό στόχο τη φροντίδα και τη μέριμνα των μικρών ασθενών και των οικογενειών τους και αγωνίζεται για την ενημέρωση του κοινού πάνω στο πρόβλημα του παιδικού καρκίνου, για την προάσπιση δικαιωμάτων και τη διεκδίκηση θεσμικών αλλαγών προς όφελος των μικρών ασθενών και επίσης για την προώθηση του εθελοντισμού, του μηνύματος της αλληλεγγύης και της ανιδιοτελούς προσφοράς. Στην ερώτηση για τις ομάδες που ωφελούνται απάντησε ότι η κύρια ομάδα στόχος είναι τα παιδιά που νοσούν από καρκίνο και οι οικογένειες τους. Επίσης, επικουρικά, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητές του, ο Σύλλογος παρέχει στήριξη σε παιδιά και έφηβους, που νοσηλεύονται στα νοσοκομεία της Κρήτης, με άλλες σοβαρές και απειλητικές για τη ζωή τους ασθένειες ή με σπάνιες ή με χρόνιες παθήσεις. Ενώ, ως σημαντικά αποτελέσματα κατέθεσε το γεγονός ότι η Ηλιαχτίδα, από το 1992, έχει υλοποιήσει και λειτουργεί διάφορες δομές που παρέχουν βοήθεια σε οικογένειες. Αυτές περιλαμβάνουν φιλοξενία στον Ξενώνα, δωρεάν ψυχολογική στήριξη, οικονομική ενίσχυση, και κάλυψη ιατρικών και άλλων αναγκών. Πολλές οικογένειες έχουν ωφεληθεί από αυτές τις υπηρεσίες όλα αυτά τα χρόνια.

Στο ερώτημα για την ενημέρωση της κοινωνίας αναφορικά με τον κοινωνικό αντίκτυπο απάντησε ότι αυτή γίνεται μέσω της ιστοσελίδας και των κοινωνικών δικτύων του Συλλόγου και μέσω εκδηλώσεων ενημέρωσης. Πρόσθεσε επίσης ότι δεν συνεργάζονται με άλλους φορείς για την ενίσχυση του κοινωνικού αντίκτυπου και ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου μέχρι σήμερα, καθώς δεν υπάρχει η ανάλογη τεχνογνωσία παρόλο που αναγνωρίζει ότι θα ήταν πολύ σημαντική η αξιοποίηση του και πιθανότατα θα συνέβαλε στην προσέλκυση περισσότερων χορηγών. Παρόλο που δεν έχουν πραγματοποιήσει μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου, θεωρεί ότι ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της κοινωνίας αναφορικά με την κοινωνική αποστολή και τον παραγόμενο θετικό αντίκτυπο, εάν αναλογιστεί κανείς την αποδοχή και τη στήριξη της κοινωνίας προς το φορέα όλα αυτά τα χρόνια.

Συμπερασματικά, η σχέση μεταξύ κοινωνικού αντίκτυπου και χρηματοδότησης στην περίπτωση της Ηλιαχτίδα είναι κρίσιμη για την επιτυχία της αποστολής της, όπως ανέφερε το μέλος. Η επαρκής χρηματοδότηση ενισχύει τις δυνατότητες του φορέα να παρέχει ποιοτικές υπηρεσίες στους ωφελούμενους του, ενώ ο αποδεδειγμένος κοινωνικός αντίκτυπος μπορεί να προσελκύσει περαιτέρω πόρους. Το έργο της Ηλιαχτίδας αποτελεί παράδειγμα του πώς οι οργανισμοί της κοινωνικής οικονομίας μπορούν να συνδυάσουν την οικονομική βιωσιμότητα με τον πραγματικό κοινωνικό αντίκτυπο (μέλος Δ.Σ., 2024).

5.4 Μελέτη Περίπτωσης 3 «Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας»

Εισαγωγή

Το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας είναι αστική, μη κερδοσκοπική εταιρεία με κύριο εταίρο τον Δήμο Καρδίτσας. Διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο ο Δήμος εκπροσωπείται με 6 μέλη, η Αναπτυξιακή Καρδίτσας με 2, και η Ένωση Γυναικών Ελλάδας (ΕΓΕ) με 1 μέλος. Το Κέντρο διαθέτει 13 εργαζόμενες πλήρους απασχόλησης, 3-4 εξωτερικούς συνεργάτες με σύμβαση έργου, και υλοποιεί ευρωπαϊκά προγράμματα. Παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης γυναικείας απασχόλησης και ευάλωτων γυναικών, όπως θύματα βίας, άστεγες, γυναίκες Ρομά, κ.ά.. Από το 2018, το τμήμα υποστήριξης ευάλωτων γυναικών εντάσσεται στο δίκτυο της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, μαζί με 64 συμβουλευτικά κέντρα και 20 ξενώνες στην Ελλάδα. Διαθέτει επίσης βρεφονηπιακό σταθμό που εξυπηρετεί βρέφη από 2 μηνών έως παιδιά ηλικίας υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Το Κέντρο υλοποιεί δράσεις που αφορούν την ισότητα, την καταπολέμηση της βίας και την υποστήριξη γυναικών και παιδιών, χρηματοδοτούμενες κυρίως από ευρωπαϊκά προγράμματα.

Το Κέντρο ιδρύθηκε το 1992 και ξεκίνησε να λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 1993, στο πλαίσιο μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος "New Opportunities for Women", με στόχο την υποστήριξη γυναικών στον νομό Καρδίτσας. Σύμφωνα με το αρχικό καταστατικό, σκοπός του Κέντρου ήταν η συμβολή στην ανάπτυξη και την επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες, εστιάζοντας κυρίως στην απασχόληση των γυναικών, την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, την παροχή συμβουλών, ενημέρωσης και βοήθειας για ζητήματα που αφορούν την αγορά εργασίας, το νομοθετικό πλαίσιο και τις δυνατότητες σε εθνικό ή κοινοτικό επίπεδο (wck, nd).

Ανάλυση φορέα

Η συνέντευξη με την εκπρόσωπο του φορέα «Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας» πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2024 μέσω διαδικτυακής συνέντευξης. Μέλος της Διεύθυνσης του Κέντρου, απάντησε στα ερωτήματα και ακολούθησε ανοιχτή συζήτηση η οποία διήρκεσε περίπου 2 ώρες.

Το μέλος του φορέα ανέφερε ότι το Κέντρο είναι σήμερα μοναδικό στην Ελλάδα ως αυτόνομος φορέας με δικό του θεσμικό καθεστώς και Διοικητικό Συμβούλιο. Μετά το πέρας της αρχικής ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, ο Δήμος Καρδίτσας στήριξε το Κέντρο, διασφαλίζοντας τη συνέχιση της λειτουργίας του. Το Κέντρο υποδέχεται γυναίκες με οποιοδήποτε αίτημα, είτε πρόκειται για θύματα βίας είτε για γυναίκες που αναζητούν στήριξη σε πρακτικά ζητήματα, όπως εύρεση εργασίας, παροχή νομικών συμβουλών ή βοήθεια στον βρεφονηπιακό τομέα. Καταγράφεται το αίτημα της κάθε γυναίκας και κατευθύνεται στις υπηρεσίες που χρειάζεται, ενώ παράλληλα δίνεται προτεραιότητα στις ευάλωτες ομάδες. Το Κέντρο συνεχίζει να προσαρμόζεται στις ανάγκες της κοινωνίας, διατηρώντας ως αποστολή του την υποστήριξη των γυναικών μέσω της επίτευξης ενός συλλογικού οράματος για ισότητα, ευκαιρίες και ενδυνάμωση.

Συγκεκριμένα, για την αποστολή του φορέα η ερωτώμενη ανέφερε τη συμβολή όσο το δυνατόν περισσότερο και με αποτελεσματικότερο τρόπο στην υποστήριξη της ομάδας στόχου. Επίσης, ως στόχο του Κέντρου επισήμανε τη συμβολή στην ανάπτυξη και την επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με την ισότητα και τις ίσες ευκαιρίες στον νομό Καρδίτσας. Ειδικότερα, επικεντρώνεται στην απόκτηση

εμπειρίας, υποδομών και τεχνογνωσίας για την αντιμετώπιση της ανεργίας των γυναικών και της έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού, παρέχοντας ενημέρωση, συμβουλευτική και βοήθεια στις γυναίκες της περιοχής. Οι δράσεις περιλαμβάνουν υποστήριξη για την κάλυψη αναγκών της αγοράς εργασίας, την κατανόηση του νομοθετικού πλαισίου, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, καθώς και υπηρεσίες που διευκολύνουν την καθημερινότητά τους, ειδικά για μητέρες. Παράλληλα, προωθούνται πολιτιστικές πρωτοβουλίες στον νομό Καρδίτσας.

Στην ερώτηση σχετικά με τις κύριες δραστηριότητες του φορέα, η εκπρόσωπος ανέφερε την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε γυναίκες που έχουν υποστεί έμφυλη ή/και ενδοοικογενειακή βία, τη λειτουργία Τμήματος Προώθησης Γυναικείας Απασχόλησης για την ενίσχυση της εργασιακής τους ένταξης, καθώς και τη διαχείριση Βρεφονηπιακού Σταθμού για τη στήριξη των εργαζόμενων μητέρων. Επιπλέον, το Κέντρο υλοποιεί περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα, συνεργάζεται με διάφορους οργανισμούς σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, και δραστηριοποιείται ενεργά στην καταπολέμηση της έμφυλης βίας και την προώθηση της ισότητας των φύλων. Αναφορικά με τις συνεργασίες, επισήμανε ότι λειτουργεί ένα ευρύ και ισχυρό δίκτυο συνεργασιών που στηρίζει ενεργά την τοπική κοινωνία, κυρίως μέσω του Κέντρου Υποστήριξης Επιχειρηματικότητας Ανέργων και Μειονεκτούντων Πολιτών (ΚΥΠΕΑ) του Δήμου Καρδίτσας. Η υποστήριξη αυτή συνδυάζεται με την Αναπτυξιακή Καρδίτσας και τη Συνεταιριστική Τράπεζα, δημιουργώντας έναν ολοκληρωμένο μηχανισμό στήριξης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Γυναίκες που επιθυμούν να ξεκινήσουν μια επιχείρηση λαμβάνουν καθοδήγηση από εργασιακούς συμβούλους, ενώ το ΚΥΠΕΑ προσφέρει υποστήριξη στη δημιουργία επιχειρηματικών σχεδίων. Εφόσον τα σχέδια αυτά εγκριθούν, παρέχεται πρόσβαση σε ευνοϊκή χρηματοδότηση από τη Συνεταιριστική Τράπεζα, διαδικασία που οι συμβατικές τράπεζες συνήθως δεν προσφέρουν. Το σύστημα αυτό έχει βασιστεί σε ευρωπαϊκά προγράμματα και ενισχύεται από την εμπιστοσύνη και τις στενές σχέσεις μεταξύ των τοπικών φορέων.

Σχετικά με τις προκλήσεις, διατύπωσε ότι το εγχείρημα αντιμετώπισε προκλήσεις, όπως η ανάγκη να κερδίσει την εμπιστοσύνη του κοινού και η καχυποψία ορισμένων οργανώσεων που θεωρούσαν, λανθασμένα, ότι θα υποκατασταθεί η δράση τους. Παρά τις δυσκολίες αυτές, η σθεναρή υποστήριξη του Δήμου Καρδίτσας διασφάλισε τη λειτουργία και την ανάπτυξη του κέντρου, ακόμα και σε περιόδους χωρίς χρηματοδότηση. Η εμπιστοσύνη αυτή χτίστηκε μέσα από την ποιότητα της δουλειάς που παράγεται, ενώ οι προσωπικές επαφές και η μακροχρόνια συνεργασία συνέβαλαν στην ενίσχυση του δικτύου. Με την πάροδο του χρόνου, το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας απέδειξε ότι η αποστολή του είναι διαφορετική από εκείνη των φεμινιστικών οργανώσεων, εστιάζοντας σε άλλους σκοπούς και προσφέροντας ουσιαστική στήριξη στην τοπική κοινωνία.

Στην ανάλυση των ερωτημάτων αναφορικά με τη χρηματοδότηση, η ερωτώμενη δήλωσε ότι το Κέντρο Γυναικών χρηματοδοτείται κυρίως από τον Δήμο και διάφορα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το ΕΣΠΑ μέσω του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας, καθώς και από προγράμματα όπως το DAPHNE, Erasmus+ κ.ά Η ετήσια χρηματοδότηση του Δήμου, αν και προβλέπεται στα 200.000 ευρώ, συχνά κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα (π.χ., 93.000 ευρώ το 2023, 100.000 ευρώ το 2024). Το Κέντρο δεν λαμβάνει κρατικές επιχορηγήσεις, δεν χρησιμοποιεί ιδιώτες χορηγούς ή εθελοντές και δεν έχει καταφύγει ποτέ σε τραπεζικό δανεισμό, ακόμα και σε δύσκολες περιόδους. Τα έσοδα διατίθενται κυρίως για τη μισθοδοσία των εργαζομένων, η οποία ανέρχεται σε περίπου 350.000 ευρώ ετησίως, για 13 άτομα πλήρους απασχόλησης, από τα οποία το ποσό που δεν καλύπτεται από

τη χρηματοδότηση του Δήμου καλύπτεται από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Σχετικά με το ερώτημα για το αν είναι ικανοποιημένη με τη χρηματοδότηση και τους λόγους που χρειάζονται παραπάνω χρηματοδότηση, ανέφερε ότι η ταμειακή διαθεσιμότητα είναι κρίσιμη, καθώς τα χρηματοδοτικά προγράμματα απαιτούν την αρχική κάλυψη δαπανών από τον φορέα πριν γίνει η απορρόφηση κονδυλίων. Οι δραστηριότητες και τα έξοδα προγραμματίζονται με βάση τη διαθέσιμη χρηματοδότηση. Παρόλο που η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση παίζει σημαντικό ρόλο, η σταθερότητα εξαρτάται και από τη συνεισφορά του Δήμου, που καλύπτει άμεσες ανάγκες χωρίς τους περιορισμούς των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Επίσης, πρόσθεσε στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν για την εξασφάλιση χρηματοδότησης την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού για τη διαχείριση προγραμμάτων για εξασφάλιση χρηματοδότησης και τις πιθανές δυσκολίες που μπορεί να επιφέρει μια στέρηση της χρηματοδότησης του Δήμου. Βασικό στόχο αποτελεί η αύξηση της χρηματοδότησης, ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία του Κέντρου, χωρίς να επηρεάζονται η μισθοδοσία ή οι δράσεις του. Στην ερώτηση κατά πόσο επηρεάζονται οι αποφάσεις του φορέα βάση της χρηματοδότησης επισήμανε ότι πάντοτε πραγματοποιείται ένας προγραμματισμός στην αρχή του έτους σύμφωνα με τη χρηματοδότηση που προβλέπεται να υπάρχει. Αν δεν υπάρχουν χρήματα για εκδηλώσεις ενδεχομένως θα αξιοποιηθούν περισσότερο τα ευρωπαϊκά προγράμματα. Επιπλέον, επισημαίνεται η ανάγκη ένταξης ορισμένων δράσεων ή της συνολικής λειτουργίας του φορέα στην κεντρική κρατική χρηματοδότηση, αντίστοιχα με τη μισθοδοσία των υπαλλήλων του Δήμου, ώστε να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα και η σταθερότητα.

Όσον αφορά στην ερώτηση για τον κοινωνικό στόχο του φορέα και τις ομάδες που επωφελούνται, ανέφερε την υποστήριξη των γυναικών της περιοχής και όχι μόνο, ανεξαρτήτως κοινωνικής ή πολιτισμικής ταυτότητας. Παρέχουν βοήθεια σε γυναίκες που μπορεί να είναι Ρομά, ΑμεΑ, θύματα βίας ή μητέρες, ενώ παράλληλα απευθύνεται και σε γυναίκες που αναζητούν επαγγελματική καθοδήγηση, νομική υποστήριξη ή ψυχοκοινωνική βοήθεια. Ο φορέας υποστηρίζει επίσης παιδιά, ενώ παράλληλα προωθεί δράσεις πολιτιστικού χαρακτήρα. Σχετικά με τη συνεργασία με άλλους φορείς επισήμανε ότι για την ενίσχυση του κοινωνικού αντίκτυπου, συνεργάζεται με εθνικούς και ευρωπαϊκούς φορείς, όπως η Γενική Γραμματεία Ισότητας, και συμμετέχει σε ευρωπαϊκά προγράμματα όπως τα διαδοχικά «We Go». Το πρόγραμμα WE GO είναι μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία που στοχεύει στην οικονομική ενδυνάμωση γυναικών που επιβίωσαν από έμφυλη βία. Υλοποιείται σε Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία και Βουλγαρία, ενισχύοντας δεξιότητες, τοπικά δίκτυα υποστήριξης και συνεργασίες δημόσιων-ιδιωτικών φορέων για την προώθηση καλών πρακτικών οικονομικής ανεξαρτησίας(dimoskarditsas, n.d). Επιπλέον, έχει αναπτύξει σχέσεις με τοπικούς φορείς, δήμους και περιφερειακές αρχές, αξιοποιώντας εργαλεία αξιολόγησης και απολογιστικά τεύχη για να παρουσιάζει τις δράσεις του και να διασφαλίζει τη χρηματοδότησή του.

Πρόσθεσε, επίσης, ότι ο κοινωνικός αντίκτυπος επικοινωνείται με διάφορους τρόπους, όπως επιστημονικές παρουσιάσεις, εκδηλώσεις, social media, emails και άλλες δράσεις. Στην ερώτηση για τα εργαλεία αξιολόγησης του κοινωνικού αντίκτυπου, ανέφερε ότι αν και δεν χρησιμοποιούνται συστηματικά εργαλεία αξιολόγησης του κοινωνικού αντίκτυπου, κατά περίπτωση χρησιμοποιούνται ερωτηματολόγια ή ad hoc εργαλεία στο πλαίσιο προγραμμάτων. Στα ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το «We Go», εφαρμόζονται αξιολογήσεις με ηλεκτρονικά ή χειρόγραφα μέσα. Η αποδοτικότητα του φορέα καταγράφεται σε απολογιστικά τεύχη, που περιλαμβάνουν δράσεις, οικονομικά στοιχεία και άλλες πληροφορίες.

Στη συνέχεια η εκπρόσωπος ανέφερε ότι η χρηματοδότηση του φορέα βασίζεται σε προγράμματα, όπως το ΕΣΠΑ, αλλά υπάρχει ανησυχία για τη συνέχισή της, κάτι που θέτει σε κίνδυνο τη λειτουργία κρίσιμων δομών, όπως οι ξενώνες. Ο φορέας τονίζει την ανάγκη για κεντρική χρηματοδότηση, παρόμοια με αυτήν των δημοτικών υπαλλήλων, για να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα των υπηρεσιών του. Οι δράσεις περιλαμβάνουν παροχή συμβουλών και ενημέρωσης για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, το νομοθετικό πλαίσιο για την ισότητα, επαγγελματικό προσανατολισμό, και πρακτική διευκόλυνση των γυναικών, ιδιαίτερα των μητέρων. Επίσης, λειτουργεί με βάση πρωτόκολλα για την ψυχοκοινωνική και νομική στήριξη των ωφελούμενων, ενώ διατηρεί ανοιχτή επικοινωνία με τον Δήμο και άλλους φορείς για τον απολογισμό των δράσεών του

6. Συμπεράσματα - Συζήτηση

Η παρούσα εργασία παρουσίασε τις πτυχές της χρηματοδότησης και του κοινωνικού αντίκτυπου των φορέων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΟ) σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, προσφέροντας μια συνολική θεώρηση του ρόλου τους στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Εξετάστηκαν οι βασικές αξίες, τα χρηματοδοτικά εργαλεία και οι μέθοδοι μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου, ενώ μελέτες περιπτώσεων ανέδειξαν την πρακτική εφαρμογή τους.

Η έρευνα βασίστηκε σε ποιοτική μεθοδολογία, χρησιμοποιώντας ημιδομημένες συνεντεύξεις, προκειμένου να καταγραφούν οι απόψεις και οι εμπειρίες των συμμετεχόντων. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του Δεκεμβρίου το 2024 με τη συνδρομή εκπροσώπων που δραστηριοποιούνται σε φορείς ένταξης διαφόρων ευάλωτων ομάδων. Η επιλογή των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα είχε ως κριτήριο τον κοινό τους στόχο ο οποίος είναι η υποστήριξη των ευάλωτων ομάδων. Ο κάθε φορέας δραστηριοποιείται σε διαφορετικό πεδίο, αλλά όλοι συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ωφελούμενων και των οικογενειών τους. Περαιτέρω, η επιλογή τους από το σύνολο των εγχειρημάτων που εστιάζουν στην ευρύτερη κατηγορία της «ένταξης» προέκυψε από τη διαθεσιμότητα και την προθυμία τους να συμμετάσχουν στη διαδικασία. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι, λόγω του μικρού μεγέθους του δείγματος, τα συμπεράσματα της μελέτης δεν μπορούν να γενικευτούν σε όλους τους φορείς ένταξης. Ωστόσο τα ευρήματα αποτελούν μια στοχευμένη προσπάθεια καταγραφής της εμπειρίας και των απόψεων των συμμετεχόντων, δίνοντας μια ποιοτική εικόνα των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν και των τρόπων με τους οποίους προσπαθούν να επιτύχουν τον κοινωνικό τους σκοπό. Παρά τους περιορισμούς, η έρευνα παρέχει χρήσιμες πληροφορίες και τα αποτελέσματα της μελέτης μπορούν να λειτουργήσουν ως βάση για περαιτέρω έρευνα και να συμβάλουν στην ανάπτυξη πολιτικών και εργαλείων που θα ενισχύσουν τη βιωσιμότητα των φορέων αυτών και τον θετικό κοινωνικό τους αντίκτυπο.

Αρχικά διαπιστώνεται ότι οι οικονομικοί πόροι είναι περιορισμένοι για τον ΚοιΣΠΕ «Μίτος» και το σωματείο «Ηλιαχτίδα», οι οποίοι εξασφαλίζονται κυρίως από έσοδα των δραστηριοτήτων τους, συνδρομές μελών και την περιορισμένη κρατική επιχορήγηση και όσον αφορά στην περίπτωση της «Ηλιαχτίδας» και από χορηγίες. Αντίθετα η ΑΜΚΕ Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας, υποστηρίζεται με οικονομικούς πόρους από τον κύριο εταίρο της που είναι ο Δήμος Καρδίτσας, παρόλο που υπάρχουν αυξομειώσεις στην ετήσια οικονομική του στήριξη, αλλά και από την αξιοποίηση διάφορων Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. Αναφορικά με τη μη αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων οι δύο παραπάνω φορείς επισημαίνουν την έλλειψη επαρκών πόρων και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού που λειτουργεί ως τροχοπέδη στην εκμετάλλευση των Προγραμμάτων αυτών. Επίσης επισημαίνουν την ανάγκη για καλύτερη διοικητική και οικονομική υποστήριξη από θεσμικούς φορείς για τη διευκόλυνση της πρόσβασης τους σε αυτά. Σχετικά με τον τραπεζικό δανεισμό, στο σύνολο τους οι φορείς δεν έχουν καταφύγει σε αυτόν και δεν προτίθενται να ακολουθήσουν αυτή την επιλογή. Αντιστοίχως και οι τρεις φορείς δεν έχουν αξιοποιήσει το σύνολο των χρηματοδοτικών πηγών που είναι διαθέσιμες για τους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Προκύπτει λοιπόν εμφανώς ότι η έλλειψη εξειδικευμένων πόρων και ανθρώπινου δυναμικού περιορίζει την

ικανότητα των φορέων να αξιοποιήσουν διαθέσιμες χρηματοδοτικές ευκαιρίες, ιδιαίτερα τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Η ανάγκη για καλύτερη διοικητική και οικονομική υποστήριξη είναι κρίσιμη, καθώς η απουσία στρατηγικής πρόσβασης σε κατάλληλες πηγές χρηματοδότησης επηρεάζει τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξή τους.

Επιπλέον, στο σύνολο τους οι φορείς που εξετάστηκαν αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση και την οικονομική τους βιωσιμότητα, που επιτείνουν τα υφιστάμενα και δημιουργούν πιθανά νέα εμπόδια στην επίτευξη των στόχων τους και στην κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών των ωφελουμένων τους. Πιο έντονο, βέβαια, το πρόβλημα εντοπίζεται στην περίπτωση του ΚοιΣΠΕ «Μίτος» όπου λειτουργεί υπό οριακές συνθήκες οικονομικής βιωσιμότητας. Στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων ο «Μίτος» δυσκολεύεται περισσότερο στη σύνδεση των οικονομικών του στόχων με την κοινωνική του αποστολή, ενώ οι άλλοι δύο φορείς που εξετάστηκαν παρουσιάζουν μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα και ικανότητα να βρίσκουν λύσεις μέσω συνεργασιών και εξωτερικής υποστήριξης. Επιπλέον σημαντικό περιορισμό αποτελεί η έλλειψη τεχνογνωσίας και για τους τρεις φορείς αναφορικά με την αναζήτηση και την εκμετάλλευση χρηματοδοτικών εργαλείων αλλά και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Διαφαίνεται σαφώς ότι η χρηματοδότηση και η οικονομική βιωσιμότητα των φορέων αποτελούν κεντρικές προκλήσεις που επηρεάζουν τη δυνατότητά τους να επιτύχουν τους στόχους τους. Η έλλειψη τεχνογνωσίας στη διαχείριση χρηματοδοτικών εργαλείων και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων εντείνει το πρόβλημα, ενώ η ανάγκη για στρατηγικές συνεργασίες καθίσταται επιτακτική προκειμένου να ξεπεραστούν τα εμπόδια.

Συμπερασματικά η παρούσα εργασία επιβεβαιώνει ότι οι φορείς ένταξης αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στη λειτουργία και την ανάπτυξή τους, με κυριότερο εμπόδιο την ανεπαρκή χρηματοδοτική στήριξη. Παρόλο που υπάρχουν πολυάριθμες θεωρητικά διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης όπως κοινοτικές, κρατικές και ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις, στην πράξη, οι φορείς αυτοί δεν καταφέρνουν να τις αξιοποιήσουν αποτελεσματικά. Αφενός η αδυναμία πρόσβασης σε οικονομικούς πόρους οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως η γραφειοκρατία και οι πολύπλοκες διαδικασίες υποβολής αιτήσεων που τις αποθαρρύνουν από το να διεκδικήσουν διαθέσιμα κεφάλαια, όπως, επίσης, και η αδυναμία πρόσβασης στην απαραίτητη τεχνογνωσία ή το ανθρώπινο δυναμικό για να αναζητήσουν και να αξιοποιήσουν τις κατάλληλες πηγές χρηματοδότησης. Αφετέρου, στο σύνολο τους οι φορείς δεν επενδύουν επαρκώς και δεν επικεντρώνονται στον προγραμματισμό στρατηγικού σχεδιασμού για την προσέλκυση περισσότερων χρηματοδοτικών πόρων από διαφορετικές πηγές. Ως αποτέλεσμα, παρόλο που υπάρχουν ευκαιρίες χρηματοδότησης, αυτές σε μεγάλο βαθμό παραμένουν ανεκμετάλλευτες, δυσχεραίνοντας την ανάπτυξη των φορέων αυτών. Για να ξεπεραστεί αυτό το εμπόδιο, απαιτείται καλύτερη καθοδήγηση, εκπαίδευση και υποστήριξη από τη μεριά των κρατικών θεσμών προς τις κοινωνικές επιχειρήσεις, ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις διαθέσιμες πηγές και να ενισχύσουν το κοινωνικό τους έργο και όσο αφορά τους ίδιους απαιτείται καλύτερος και στοχευμένος στρατηγικός σχεδιασμός για την αξιοποίηση των πηγών αυτών. Καθίσταται λοιπόν προφανής η ανάγκη για μια πιο συστηματική και στρατηγική προσέγγιση στην εξασφάλιση χρηματοδότησης, η οποία δεν θα περιορίζεται μόνο στην αναζήτηση πόρων, αλλά θα ενσωματώνει τη διαχείριση, τη βέλτιστη αξιοποίησή τους και τη δημιουργία βιώσιμων χρηματοδοτικών μοντέλων. Η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού και επενδύσεων σε εξειδικευμένη τεχνογνωσία περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες

ανάπτυξης των φορέων, καθιστώντας επιτακτική την ενίσχυση των μηχανισμών υποστήριξης, εκπαίδευσης και καθοδήγησής τους, τόσο από δημόσιους όσο και από τους ίδιους τους φορείς.

Όλοι οι φορείς που εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία μοιράζονται έναν κοινό στόχο ο οποίος είναι η υποστήριξη των ευάλωτων ομάδων. Ο κάθε φορέας δραστηριοποιείται σε διαφορετικό πεδίο, αλλά όλοι συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ωφελούμενων και των οικογενειών τους. Ωστόσο, ένα κοινό χαρακτηριστικό που παρατηρείται είναι η απουσία συστηματικής μέτρησης και αξιολόγησης του κοινωνικού τους αντίκτυπου. Κανένας φορέας δεν έχει επενδύσει στην αξιολόγηση του κοινωνικού του αντίκτυπου και στην πλειοψηφία τους δεν γνωρίζουν ποιες είναι οι διαθέσιμες μέθοδοι για τη μέτρηση του. Γενικά παρατηρείται μια γενικευμένη έλλειψη επένδυσης προς αυτή την κατεύθυνση. Αν και υπάρχουν διαθέσιμες και δοκιμασμένες μέθοδοι αξιολόγησης, κανένας φορέας δεν εφαρμόζει συστηματικές προσεγγίσεις για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων του. Η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού στη διαδικασία αξιολόγησης δυσχεραίνει την ανάδειξη των πραγματικών αποτελεσμάτων του έργου τους, ενώ περιορίζει τις δυνατότητες βελτίωσης και διεκδίκησης πρόσθετων πόρων. Παρόλο που η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου θα μπορούσε να ενισχύσει την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα των φορέων, μέχρι στιγμής το σύνολο τους δεν έχει προχωρήσει σε οργανωμένες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση. Η επένδυση σε κατάλληλες μεθόδους και εργαλεία θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση του έργου τους και στη δημιουργία μεγαλύτερης κοινωνικής αξίας. Ενώ αναγνωρίζουν στο σύνολό τους τη σημασία της αξιολόγησης και της καταγραφής των αποτελεσμάτων τους, δεν εφαρμόζουν οργανωμένες μεθοδολογίες για τη μέτρησή του. Η επικοινωνία του αντίκτυπού τους γίνεται κυρίως μέσα από προσωπικές επαφές, συμμετοχή σε εκδηλώσεις και τη χρήση των κοινωνικών δικτύων. Αν και κάποιοι φορείς συλλέγουν δεδομένα μέσω απολογιστικών τευχών ή ερωτηματολογίων, η έλλειψη εξειδικευμένων εργαλείων και τεχνογνωσίας αποτελεί εμπόδιο για μια πιο δομημένη και αποδοτική αξιολόγηση. Η ανάλυση αυτή επισημαίνει μια σημαντική πτυχή των προκλήσεων και της υφιστάμενης κατάστασης της κοινότητας της ΚΑΟ, στο βαθμό που η μη συστηματική επένδυση στην ανάπτυξη μεθοδολογιών και εργαλείων για την αποτίμηση της δράσης τους έχει ως αποτέλεσμα η πραγματική επίδραση των δράσεών τους να παραμένει σε μεγάλο βαθμό μη μετρήσιμη. Αναδεικνύεται εκ των πραγμάτων, λοιπόν, η πολυδιάστατη σημασία της ενσωμάτωσης μιας συνεπούς διαδικασίας αξιολόγησης και διαχείρισης του κοινωνικού αντίκτυπου, ως σημαντικού πεδίου επένδυσης των εγχειρημάτων που μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ταυτότητα και αναγνωρισιμότητα της ΚΑΟ και, ακόμη περισσότερο, στην πρόσβασή τους σε περισσότερες και, κυρίως, καταλληλότερες πηγές χρηματοδότησης.

Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και την ενίσχυση της βιωσιμότητας και του κοινωνικού τους αντίκτυπου, προτείνεται η δημιουργία ενός δυναμικού Δικτύου Συνεργασίας για τη Στήριξη και την Εκπαίδευση των Φορέων της ΚΑΟ. Το δίκτυο αυτό θα αποτελέσει μια διαδικτυακή πλατφόρμα αμοιβαίας μάθησης, ανταλλαγής τεχνογνωσίας και συλλογικής δράσης, προάγοντας την αλληλεγγύη και τη συνεργασία μεταξύ των φορέων της ΚΑΟ.

Δομή και Λειτουργία του Δικτύου

Το προτεινόμενο δίκτυο θα βασίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης και της συλλογικής ανάπτυξης, αξιοποιώντας την εμπειρία και την τεχνογνωσία των πλέον

καταρτισμένων φορέων του κλάδου. Φορείς με σημαντική εμπειρία σε θέματα χρηματοδότησης, στρατηγικού σχεδιασμού, διαχείρισης οικονομικών πόρων και μέτρησης κοινωνικού αντίκτυπου θα λειτουργούν ως "κόμβοι γνώσης", παρέχοντας εκπαίδευση, καθοδήγηση και υποστήριξη στους νεότερους ή λιγότερο έμπειρους φορείς. Ο ρόλος των κόμβων γνώσης θα είναι καθοριστικός για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την ενίσχυση των ικανοτήτων των άλλων φορέων. Θα οργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια και εργαστήρια, ενώ παράλληλα θα παρέχουν εξατομικευμένη καθοδήγηση και συμβουλευτικές υπηρεσίες, προσαρμοσμένες στις ανάγκες κάθε φορέα. Επιπλέον, η δημιουργία μιας πλατφόρμας e-learning θα επιτρέψει την ευρύτερη διάχυση της γνώσης και την πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό από απόσταση, διευκολύνοντας τη συμμετοχή φορέων από όλη την Ελλάδα.

Σκοποί και Δράσεις του Δικτύου

Το δίκτυο θα επιδιώκει την επίτευξη τριών βασικών σκοπών:

Παροχή Εκπαίδευσης και Καθοδήγησης: Το δίκτυο θα προσφέρει εξειδικευμένη εκπαίδευση και καθοδήγηση σε κρίσιμους τομείς για τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των φορέων της ΚΑΟ. Αυτοί περιλαμβάνουν τη χρηματοδότηση, τον στρατηγικό σχεδιασμό, τη διαχείριση οικονομικών πόρων και τη μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου. Μέσω της εκπαίδευσης, οι φορείς θα αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της αγοράς και να επιτύχουν τους κοινωνικούς τους στόχους.

Προώθηση του Διαμοιρασμού Γνώσης: Το δίκτυο θα δημιουργήσει ένα περιβάλλον διαμοιρασμού γνώσης και καλών πρακτικών μεταξύ των φορέων της ΚΑΟ. Μέσω σεμιναρίων, εργαστηρίων και της πλατφόρμας e-learning, οι φορείς θα έχουν την ευκαιρία να ανταλλάξουν εμπειρίες, να μάθουν από τις επιτυχίες και τις αποτυχίες των άλλων και να αναπτύξουν καινοτόμες λύσεις για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Ενθάρρυνση της Αμοιβαίας Υποστήριξης: Το δίκτυο θα προωθήσει την αμοιβαία υποστήριξη και την αλληλεγγύη μεταξύ των φορέων της ΚΑΟ. Οι φορείς που θα επωφεληθούν από την εκπαίδευση και την καθοδήγηση του δικτύου θα ενθαρρύνονται να συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυσή του, προσφέροντας με τη σειρά τους εκπαίδευση και καθοδήγηση στους νέους φορείς που εντάσσονται στο δίκτυο. Με αυτόν τον τρόπο, θα δημιουργηθεί ένας βιώσιμος κύκλος μάθησης και υποστήριξης, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα του τομέα της ΚΑΟ.

Χρηματοδότηση και Ανταπόδοση

Η βιωσιμότητα του δικτύου θα εξασφαλιστεί μέσω ενός συνδυασμού χρηματοδοτικών πηγών και μηχανισμών ανταπόδοσης. Η βασική πηγή χρηματοδότησης θα είναι η συνεισφορά των φορέων της ΚΑΟ που συμμετέχουν στο δίκτυο. Η συνεισφορά αυτή θα μπορεί να είναι οικονομική, ανάλογα με τις δυνατότητες κάθε φορέα, ή σε είδος, μέσω της παροχής εθελοντικής εργασίας, τεχνογνωσίας ή άλλων πόρων. Για τους φορείς που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να συνεισφέρουν, θα προβλέπεται η δυνατότητα ανταπόδοσης μέσω αυξημένης εθελοντικής εργασίας ή άλλων μορφών μη χρηματικής συνεισφοράς. Με αυτόν τον τρόπο θα διασφαλιστεί η συμμετοχή όλων των φορέων, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση, και θα ενισχυθεί η αίσθηση της συλλογικής ευθύνης και της αλληλεγγύης.

Αναμενόμενα Αποτελέσματα

Η δημιουργία και η λειτουργία του Δικτύου Συνεργασίας για τη Στήριξη και την Εκπαίδευση των Φορέων της ΚΑΟ αναμένεται να έχει πολλαπλά θετικά αποτελέσματα:

Βελτίωση των Ικανοτήτων: Το δίκτυο θα συμβάλει στην ενίσχυση των ικανοτήτων των φορέων της ΚΑΟ σε κρίσιμους τομείς, όπως η χρηματοδότηση, ο στρατηγικός σχεδιασμός, η διαχείριση οικονομικών πόρων και η μέτρηση του κοινωνικού αντίκτυπου.

Ενίσχυση της Συνεργασίας και της Δικτύωσης: Το δίκτυο θα προωθήσει τη συνεργασία και τη δικτύωση μεταξύ των φορέων της ΚΑΟ, οδηγώντας σε ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και πόρων, ενισχύοντας την κοινωνική και οικονομική επιρροή του τομέα.

Αύξηση της Βιωσιμότητας: Οι φορείς της ΚΑΟ θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν καλύτερα στις προκλήσεις της αγοράς, να αναπτύξουν καινοτόμες λύσεις και να διατηρήσουν την κοινωνική τους αποστολή, ενισχύοντας τη βιωσιμότητά τους. Συνολικά, το προτεινόμενο δίκτυο θα αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για την ενίσχυση της ΚΑΟ στην Ελλάδα, προωθώντας την κοινωνική καινοτομία, την αλληλεγγύη και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Το προτεινόμενο Δίκτυο Συνεργασίας για τη Στήριξη και την Εκπαίδευση των Φορέων της ΚΑΟ διαθέτει δομή που στηρίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης και της συλλογικής ανάπτυξης. Μέσω της λειτουργίας των "κόμβων γνώσης" και της αξιοποίησης σύγχρονων εκπαιδευτικών εργαλείων, το δίκτυο προάγει τη συνεργασία, τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την ενίσχυση των ικανοτήτων των φορέων της ΚΑΟ. Παρότι η προτεινόμενη δομή προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα, απαιτείται περαιτέρω εξειδίκευση στον σχεδιασμό του μοντέλου λειτουργίας, ώστε να διασφαλιστεί η βέλτιστη εφαρμογή του. Ο σχεδιασμός αυτός μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικής έρευνας και ανάπτυξης, με στόχο τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας του δικτύου.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνικές

Αδάμ, Σ. (2014). *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*. Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ.

Γεώργιας, Κ. (2013) *Κοινωνική Οικονομία: Θεωρία, Εμπειρία και Προοπτικές*. Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις

Δήμος Καρδίτσας, (n.d). *Το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας μετέχει στο πρόγραμμα WEGO 2*. Ανακτήθηκε από : <https://dimoskarditsas.gov.gr/to-kentro-gynaikon-karditsas-metechei-sto-programma-wego-2/?print=print>

Διάυλος Διαχείριση Πολιτισμός, (n.d). *Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.Α.Λ.Ο)*. Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου, 2024 από: <https://diavloslink.gr/kalo/>

Δουβίτσα Ι. (2023). «Η απασχόληση στον χώρο της κοινωνικής οικονομίας: τάσεις και προοπτικές», Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

ΕΣΠΑ, (2016). «2014 – 2020 Factsheet» https://www.espa.gr/el/Documents/2016-Nov_ESPA_FactSheet.pdf

ΕΣΠΑ, (2023). Ε.Σ.Π.Α ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ & ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ *chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.eetaa.gr/wp-content/uploads/2023/12/3.%CE%95%CE%A3%CE%A0%CE%91-2021-2027-%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%91%CE%A5%CE%A4%CE%9F%CE%94%CE%99%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%97_%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%9F%CE%A8%CE%97.pdf*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2011). «Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας», Βρυξέλλες, 25.10.2011, <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0682&from=EN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2011). «Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). Proposed approaches to social impact measurement in European Commission legislation and in practice relating to EuSEFs and the EaSI. Retrieved from <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0c0b5d38-4ac8-43d1-a7af-32f7b6fcf1cc>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2011). «Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας», Βρυξέλλες, 17.09.2024, <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0682&from=EN>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2021). *Οικοδόμηση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων: σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία*. Ανακτήθηκε από : chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0778>

Ζαϊμάκης, Ι., & Νικολαΐδης Ε., (2022). Μελέτες για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία Προσεγγίσεις, προκλήσεις, εφαρμογές. Ηράκλειο: Πανεπιστήμιο Κρήνης

Θανοκώστα Β. (2019). «Μορφές Χρηματοδότησης Πολύ Μικρών & ΜμΕ» https://kalo.gov.gr/wp-content/uploads/2019/05/11.-%CE%9C%CE%9F%CE%A1%CE%A6%CE%95%CE%A3-%CE%A7%CE%A1%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3-%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%A5-%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%A1%CE%A9%CE%9D-%CE%9C%CE%BC%CE%95_%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7.pdf

ΙΣΕΜ, (2016). Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών. *Κοινωνική Οικονομία. Τεύχος 9, Ιούλιος –Σεπτέμβριος 2016*. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/isem_koinwniki_oikonomia_issue_9.pdf

ΙΣΕΜ, (2017). *Κοινωνική Οικονομία*. Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών. Τεύχος 14. Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2017.

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα* [Κεφάλαιο]. Στο Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. 2015. *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://hdl.handle.net/11419/5818>

ΚΑΛΟ. *Ορισμοί Κ.ΑΛ.Ο.* Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Εργασίας. Ανακτήθηκε 15 Οκτωβρίου, 2024 από https://kalo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/09/orismoi-K.AL_.O..pdf

ΚΑΛΟ. Έκθεση 2021-2022, (2023). *Επικαιροποιημένο Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία με ενσωμάτωση δράσεων Κοινωνικής Καινοτομίας και ευθυγράμμιση της Στρατηγικής με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία.*

Κορρές, Γ.Μ. (2015). *Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη*. Αθήνα: ΣΕΑΒ.

Κώστας, Α., (2014). «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα. Η συμβολή τους στην Ενίσχυση της Απασχόλησης, την Τοπική Ανάπτυξη και ο ρόλος των Ευρωπαϊκών Θεσμών: Η περίπτωση του Δήμου Καβάλας», Αθήνα Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Νασιούλας, Ι., (2012). «*Η Κοινωνική Οικονομία της Ελλάδος και το κοινωνικό της κεφάλαιο: Μία συνοπτική, θεσμική και εθνολογιστική αναγνώριση*» Αθήνα: Εκδότης Ινστιτούτο Κοινωνικής Οικονομίας.

ΟΚΑΝΑ ΕΚΚΕΕ. Εξειδικευμένο Κέντρο Κοινωνικής και Επαγγελματικής Ένταξης. Τι είναι Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία. . Ανακτήθηκε 15 Οκτωβρίου, 2024 από https://www.okanaekkee.gr/koinoniki-allileggya-oikonomia/orismoiti_einai
Παπατριανταφύλλου, Ι. (2020). Crowdfunding : Μια εναλλακτική μορφή για τη χρηματοδότηση start up επιχειρήσεων υπό το φως του Κανονισμού (ΕΕ) 2020/1503.

Περιοδικό, Κοινωνική Οικονομία, τεύχος 14, Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (Ι.Σ.Ε.Μ), Δεκέμβριος 2017, (26 Μαΐου 2019), Ανακτήθηκε από : www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/isem_koinwniki_oikonomia_issue_14.pdf

Περιφερειακό παρατηρητήριο κοινωνικής ένταξης Δυτικής Ελλάδας, (n.d.). *Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο)*. Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου, 2024 από: <https://socialpolicy-pde.gr/domes-pde/foreis-koinonikis-kai-allileggyas-oikonomias-k-al-o/>

Πρωταίου, Π., (2016). «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, Μύθοι και Ουσία» <https://athens.impacthub.net/ta-nea-mas/koinoniki-epixeirimatikotita-mithoi-ousia/>

Σεργάκη, Π., Κοντογιώργος, Α., Λαϊνάς, Σ., Ντρίνιας, Θ., (2023), Διακυβέρνηση και επιχειρηματικότητα συνεταιριστικών επιχειρημάτων. εκδόσεις ΣΕΑΒ.

Τράπεζα της Ελλάδος. (n.d). *Νόμος 1667/1986 Αστικοί συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις(Α' 196)*. Ανακτήθηκε από : [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/%CE%9D.1667-1986-%CE%91%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF_%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%B5%CF%82_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%A%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82\(%CE%91_196\).pdf](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/%CE%9D.1667-1986-%CE%91%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF_%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%B5%CF%82_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%A%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82(%CE%91_196).pdf)

Τράπεζα της Ελλάδος, (n.d). «*Ο ρόλος των συνεταιριστικών τραπεζών στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας*»

Ανακτήθηκε από : <https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typoy/anazhthsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=336ecb88-bb6a-47fc-8dcb-85c14431a428>

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Ενίσχυσης της Απασχόλησης , (2023). Σχέδιο δράσης για την Κοινωνική Οικονομία και την Κοινωνική Καινοτομία- Αθήνα.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, (n.d). Άρθρο 01- Ορισμός-Σκοπός-Νομική Μορφή Αγροτικών Συνεταιρισμών. Ανακτήθηκε από: <http://www.opengov.gr/ypaat/?p=2258>

Φεφές Μ. (2021). ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. Δι-ιδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ανακτήθηκε 15 Οκτωβρίου, 2024 από: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eclass.uop.gr/modules/document/file.php/2059/%CE%A3%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1.pdf>

Ξενόγλωσσες

American Psychological Association. (n.d.). Basic principles of citation. Retrieved from <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/citations/basic-principles>

BELLIHI, H., BAZI, M., & PATETTA, V. (2020). *Financing Social Entrepreneurship: A Challenging Game*.

British Council (2017). Έκθεση για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα: Φορείς Στήριξης, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Burkett, I. (2011). Using the Business Model Canvas for social enterprise design, Knobe.

Burdge, R.J. and Vanclay, F. (1996), “Social impact assessment: a contribution to the state of the art series”, Impact Assessment.

bodosaki, (n.d). Active Citizens Fund: Χρηματοδοτικός Μηχανισμός EOX 2014 – 2021.<https://www.bodossaki.gr/draseis-synergias/thesmikoiforeis/eea-grants/active-citizens-fund/>

Chell El. (2007), “Social enterprise and entrepreneurship”, Sage, United Kingdom

CIRIEC, (2016). Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Βρυξέλλες: CIRIEC.

Costanzo, L.A., Foster, D., Perrini, F. and Vurro, C. (2014), “Dual-Mission management in social entrepreneurship: qualitative evidence from social firms in United Kingdom”, *Journal of Small Business Management*.

epde, (nd). Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. <https://epde.gr/portal/pde/>

Equal Sociaty, Μέτρηση Κοινωνικής Απόδοσης Επενδύσεων, 23/2/2016, (1 Νοεμβρίου 2024), Ανακτήθηκε από:
https://dasta.auth.gr/uploaded_files/635948474387091398.pdf

Este. (n.d). *ΕΝΩΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ*. Ανακτήθηκε από :
<https://www.este.gr/meli/>

European Union, (2019). Interreg Greece-Bulgaria.Growing Social. *Οδηγός ευκαιριών για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα και για τους νέους κοινωνικούς επιχειρηματίες*.
chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.technopolis.gr/uploads/files/odhgos_eykairion_gia_tis_koinonikes_epixeirhseis.pdf

European Commission, (n.d). *Measuring social impact: a new era for the social economy?* https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/topics-focus/measuring-social-impact-new-era-social-economy_en

European Commission. (n.d.). EaSI - Employment and Social Innovation. Retrieved from <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081&langId=en>

European Commission. (2021). Horizon Europe: The EU Research and Innovation programme. Retrieved from <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>

European Investment Fund. (n.d.). About the EIF. Retrieved from https://www.eif.org/what_we_do/eif/index.htm

European Investment Bank. (n.d.). EIB Group – Financing for social enterprises. Retrieved from <https://www.eib.org/en/products/financing/social-enterprises/index.htm>

Equilo. (n.d). The Importance of Social Impact Measurement: A Comprehensive Guide. Retrieved from <https://www.equilo.io/post/the-importance-of-social-impact-measurement-a-comprehensive-guide>

Franchise Company. (n.d.). *Understanding social franchising*. Retrieved from <https://www.franchisecompany.co.uk/news/understanding-social-franchising/>

Grasshopper. (n.d.). *Crowdfunding platforms - Kickstarter vs GoFundMe vs Indiegogo*. Retrieved from <https://grasshopper.com/resources/tools/crowdfunding-platforms-kickstarter-gofundme-indiegogo/>

kalo, (nd). Γενική Γραμματεία εργασίας . *Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας*. Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου, 2024 από : https://kalo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/09/orismoι-K.AL_O..pdf

Kickul, Jill and Lyons, Thomas S.. "Financing Social Enterprises " *Entrepreneurship Research Journal*, vol. 5, no. 2, 2015, pp. 83-85. <https://doi.org/10.1515/erj-2015-0006>

latsis, (nd). Το Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση. <https://www.latsis-foundation.org/ell/>

Lawspot. (2018). *Άρθρο 1-Νόμος 4513/2018- Ορισμός- σκοπός*. Ανακτήθηκε από : <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4513-2018/arthro-1-nomos-4513-2018-orismos-skopos>

Lee, Y.N., Zailani, S. & Rahman, M.K. (2021). Determinants of Customer Intention toPurchase Social Enterprise Products: A Structural Model Analysis. *Journal of Social Entrepreneurship*.

LEED, (2024). Local Economic and_Employment Development. Measure, Manage and_Maximise Your Impact. *A GUIDE FOR THE SOCIAL ECONOMY*. https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/topics-focus/measuring-social-impact-new-era-social-economy_en

Nyssens M. (2006), “Social enterprise. At the crossroads of market, public policies and civil society”, Routledge, United Kingdom

OECD, (2019). *Social Impact Investment 2019*. The Impact Imperative for Sustainable Development. https://www.oecd.org/en/publications/social-impact-investment-2019_9789264311299-en.html

OECD, (2021). *Social Impact measurement for the Social and Solidarity Economy*. OECD Global Action. Promoting Social & Solidarity Economy Ecosystems. https://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/social-impact-measurement-for-the-social-and-solidarity-economy_d20a57ac-en

opengov, (nd). Άρθρο 27. *Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας*. <http://www.opengov.gr/minlab/?p=3354>

Perrini, F., Costanzo, L., Karatas-Ozkan, M. (2021). *Measuring impact and creating change: a comparison of the main methods for social enterprises*. <https://international.vlex.com/vid/measuring-impact-and-creating-862837996>

Social Return of Investment. (2022). «Αποστολή ΓΥΝΑΙΚΑ 45+: αγκαλιά-ZOYME τις ανάγκες της» chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.metlengroup.com/media/ywvpzclu/sroi_report_2022_apostoli_gynaika_45.pdf

Sopact. (n.d.). *Storytelling for Social Impact*. Retrieved from <https://www.sopact.com/guides/storytelling-for-social-impact>

snf, (nd). Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος: 20 χρόνια δράσης.
<https://www.snf.org/el/nea-istories/nea/anakoinoseis/idryma-stayros-niarhos-20-hronia-drasis/>

VanVuuren, V., (2017). Συνεταιρισμοί και Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (SSE): Από την πλευρά του Διεθνούς Οργανισμού της Εργασίας(ILO.) Ανακτήθηκε 15 Οκτωβρίου, 2024 από: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/presentation/wcms_592474.pdf

Παράρτημα: Οδηγός Συνέντευξης

Κεντρικά Ερευνητικά Ερωτήματα

1. Ποιες είναι οι κύριες πηγές χρηματοδότησης των φορέων Ένταξης που απευθύνονται σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες;
 - αναγνώριση διαφόρων πηγών χρηματοδότησης
 - πως οι πηγές επηρεάζουν τη βιωσιμότητα τους
 - ποιες πηγές (παραδοσιακές ή εναλλακτικές) καλύπτουν τις ανάγκες τους
 - πως διασφαλίζουν οι φορείς τη βιωσιμότητα των χρηματοδοτικών πόρων τους.
2. Ποιες είναι οι μεθοδολογίες μέτρησης του κοινωνικού αντίκτυπου που χρησιμοποιούν οι φορείς Ένταξης που απευθύνονται σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες;
 - αναφορά διαδικασιών και εργαλείων (ποιοτικών ή ποσοτικών)
 - με ποιον τρόπο οι μετρήσεις συμβάλλουν στην αναγνώριση της αξίας των δραστηριοτήτων της
3. Πως επηρεάζει η χρηματοδότηση την ικανότητα των φορέων Ένταξης να επιτύχουν τους κοινωνικούς τους στόχους;
 - σύνδεση ύψους χρηματοδότησης με την παροχή υπηρεσιών/προϊόντων για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών

Γενικές Ερωτήσεις

- Ποια είναι η αποστολή και το όραμά σας για το μέλλον;
- Ποιοι είναι οι κύριοι στόχοι του φορέα σας;
- Ποιες είναι οι κύριες δραστηριότητες του φορέα σας;
- Έχετε συνεργασίες με άλλους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας;
- Ποιες είναι οι σημαντικότερες προκλήσεις/περιορισμοί που βλέπετε αυτή τη στιγμή για τον φορέα σας;

Χρηματοδότηση

- Ποιες είναι οι κύριες πηγές χρηματοδότησης του φορέα σας;
- Έχετε πρόσβαση σε **κρατικές επιχορηγήσεις**;
- Έχετε συνεργασίες με **ιδιώτες χορηγούς** για χρηματοδότηση;
- Έχετε επιλέξει τον **τραπεζικού δανεισμού**;
- Έχετε πρόσβαση σε **ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης**,
- Έχετε κάνει χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων όπως το **crowdfunding**;
- Έχουν διαφοροποιηθεί οι πόροι χρηματοδότησης στη διάρκεια ζωής του φορέα;
- Υπάρχουν άλλες **εναλλακτικές πηγές** χρηματοδότησης που έχετε αξιοποιήσει
- Με ποιο τρόπο αξιοποιείτε την χρηματοδότηση που σας παρέχεται;
- Είστε ικανοποιημένοι με τη χρηματοδότηση που λαμβάνετε;
- Ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζετε στην αναζήτηση χρηματοδότησης
- Είναι στους στόχους σας η υψηλότερη χρηματοδότηση για το μέλλον;

Κοινωνικός Αντίκτυπος

- Ποιος είναι ο κύριος κοινωνικός στόχος του φορέα σας;
- Ποιες ομάδες της κοινωνίας ωφελούνται άμεσα από τη δραστηριότητά σας;
- Ποια είναι τα πιο σημαντικά αποτελέσματα που έχετε πετύχει μέχρι σήμερα στην κοινωνική ομάδα που απευθύνεστε ;
- Πως ενημερώνετε την κοινωνία για τον κοινωνικό σας αντίκτυπο;
- Συνεργάζεστε με άλλους φορείς για να ενισχύσετε τον κοινωνικό σας αντίκτυπο;
- Ποιες είναι οι κύριες προκλήσεις στη δημιουργία κοινωνικού αντίκτυπου;
- Έχετε αξιολογήσει τον κοινωνικό αντίκτυπο των ενεργειών σας; Υπάρχει συγκεκριμένη μέθοδος που χρησιμοποιείτε για τη μέτρηση του; (π.χ., SROI,SAA, CBA,Ταξινομική, Κοινωνικός Ισολογισμός, Storytelling, άλλη);
(Σε περίπτωση που δεν αξιολογείτε τον κοινωνικό σας αντίκτυπο:) Θεωρείτε ότι η αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπου θα μπορούσε να ωφελήσει το φορέα σας;
- Θεωρείτε ότι η αξιολόγηση του αντίκτυπου θα μπορούσε να προσελκύσει χρηματοδότηση; (πχ. από ιδιώτες επενδυτές)

Σχέση Χρηματοδότησης και Κοινωνικού Αντίκτυπου

- Αντιμετωπίζετε προκλήσεις στη σύνδεση οικονομικών στόχων και κοινωνικής αποστολής;
- Ποιες αλλαγές θα θέλατε να κάνετε στη στρατηγική χρηματοδότησής σας για να ενισχύσετε τον κοινωνικό αντίκτυπο;
- Σε ποιο βαθμό οι επενδυτές ενδιαφέρονται για τον κοινωνικό αντίκτυπο των έργων τους; Σας πιέζουν για να αποδείξετε τον κοινωνικό σας αντίκτυπο; Αν ναι, πώς το διαχειρίζεστε;

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.